

GDZIE (9055) *pron, cn i pt*

pron (8167), *cn* (883), *pt* (5)

e jasne.

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XVIII w.

I. Zaimek przysłówkowy (8167) :

I.1. *Wskazuje na miejsce w najszerszym pojęciu, zarówno w przestrzeni, jak i w środowisku, w czasie i zdarzeniach, a także w tekstach pisanych i mówionych; ubi BartBydg, Mącz, Cn; uspiam, usquam Mącz, Cn; alicubi, ut Cn (7484) :*

A. *Pytajny* (1018) :

1) *W zdaniu pytajnym* (492) :

a. *Wprowadza pytanie niezależne* (447) :

a) *Zwykle* (256) :

α. *W tekście ciągłym [w tymi „gdzie” w pozycji inicjalnej (177), na dalszej pozycji (23); „gdzie by” (5)] (200) : Ten mąż nowy gdzieby był/ Ktorego mi moy pan kupił. BierEz B4 (4); O fynu mój námileyfły/ ij gdzie ies/ tzo fie dzieie s twa milością? OpecŻyw 33 (13); March³ V7v; RejPs 64; SeklKat E; A ktoregos Pawła widzał Albo gdzies fnim rozmowe miał RejKup x2; HistAl B4v; A gdzie to wpifmye iż Bog nye śmyertelny álbo bez początku? KromRozm I L4v; MurzNT Ioann 1/38 (2); KromRozm II y2v; KromRozm III Q3v; BielKom C3; KrowObr 24 (3); RejWiz 61 (2); A fyn lepak páná twego gdzie ieft [ubi est]? Leop 2.Reg 16/3; będącie pytał/ á tj mnie odpowieday. Gdzieś na ten čás był [Ubi eras] gdym zákládał fundámenty ziemie? Leop Iob 38/4; A iefliżec ípráwiedliwy záledwie będzie zbáwiony: beľbożny y grzeľfny/ gdzie fie vkaże [impíus et peccator ubi parebunt]? Leop 1.Petr 4/18 (7); RejFig Cc4 (2); Rzekł tedy pan do Kainá/ Gdzie ieft Abel brát twoy [Ubi est Hebel frater tuus]? BibRadz Gen 4/9 (4); BielKron 1v (7); Ubi adverbium loci, Kędy/ gdzie. Interrogative aliquando ponitur. Sed ubi est frater. Ale gdzie yeft brát. Mącz 476c (10); OrzQuin C; GórnDworz P2v; Tedy rzekłá iemu żoná iego: Pánie miły/ á gdzie fá fynowie náľzy? HistRzym 132 (6); A s kimże fie tedy nam nawięcey o tym Pánu rozmawiác przyftoi/ ábo gdzie by go źlukác? RejPos 112v (4); BielSat B4; BiaľKat 291; iż tá duľzá nie będzie zbáwioná aż w dzień Páná Kryľthufow/ á teras gdzieby była? GrzegŚm 63; RejZwierc 93; BielSpr b4v; A to gdzie mi w fłowie Bożym vkażećie/ żeby fie chleb w ciáło Pánľkie nie przemieniał? WujJud 175 (3); owo ogień y drwá/ á bydlę gdzie ná cáłopalenie [et ubi agnus in holocaustum]?. BudBib Gen 22/7 (11); BudNT Mar 14/12 (2); A o tym gdzie/ iż on ľam ieft żywy á nieśmiertelny? CzechRozm 5; A o Ewánieliľkiey ípráwiedliwości z wiáry przez Iezulá Chriľtulá pochodzącey gdzie czytałź? CzechRozm 207 (31); ModrzBaz 108v (2); SkarJedn 86; Gdzie fie ći y w iákich ciemnościách chowáli [...] iľz tego nie słyľzeli áni czytáli/ co y dzieći iednoľtáynie wyznawáią SkarŻyw 320 (21); GDzie té wrotá nieľzczęľné/ którými przed láty Puľzczał fye w ziemie Orpheus ľzukáiąc ľwey ítráty KochTr 13 (2); MWilkHist [H4]; CzechEp 230 (2); KochPam 87; SAtyrze/ ľłuchay/ iuź ľiľt pádnie z drzewá: A wá ná źimę gdzie mieľzkác będziewá? PudľFr 6; ArtKanc C13 (2); BielRozm 13; KochProp 15; ZawJeľt 29; GrochKal 11; Cóz wdy wczynię biędna/ gdzie mieyľce obiorę/ Iľzbych to vtáilá? GórnTroas 26 (8); GrabowSet C2v (5); KochAp 10; OrzJan 44; LatHar 690 (4); Náuczyćiel ćię pyta; Gdzie ieft złozenie [Ubi est deversorium]*

kędybym iadł Páfczę z vczniámi moimi? *WujNT Luc* 22/11 (6); Ow záfie z grzechámi śmiertelnymi y powfzedniemi/ gdzie fię podzieie? pewnie że mu być w piekle. *WysKaz* 20 (2); *CiekPotr* 14; *GosłCast* 28; Ale gdzieście wždy byli/ namilfza Pánienko *PaxLiz* C3 (2); *SapEpit* B (2).

Połączenia: »gdzie to, kędy« (1): Gdzie to/ kędy się więc oni podzieią którzy nápotępienie i vczá i złośliwie żyją *MurzNT* 18.

»gdzie tu« (1): w tey fprawie ták wielkiego miłosierdzia/ gdzie tu iest fprawiedliwość? *WysKaz* 22.

β. *W rejestrach alfabetycznych, w tytulikach rozdziałów i dyspozycjach marginesowych [w tym: „gdzie” w pozycji inicjalnej (17), na dalszej pozycji (39)] (56)* : GDzie fie krew rodzi. *Odpo. GlabGad* E5; Alani gdzie miefzkali, [...] Amazonas gdzie bydlili. *MiechGlab* *6; Czarzow zawolfkich pogrzeby gdzie. *MiechGlab nlb* 13 (21); Gdzie się godzi gniewać *MurzNT* 18v *marg*; *LubPs* F3v *marg*; Gdzie fye Przyfyęgá odwieć niemoże. *GroicPorz* z4v (2); Gdzie Kryftuł wypeñnił vrząd kapłánfki. *KrowObr* 180v *marg* (2); *Leop Deut* 26 *arg*; O Woźnym gdzye ma pozew kłáć *UstPraw* C4 (2); *BielKron* 3 *marg* (2); Ray gdzie iest. *RejAp* 20v *marg* (2); *RejPos* 313 *marg* (4); *WujJud* 202 *marg* (2); *StrykKron* 205 *marg* (2); *CzechEp* 252 *marg*; *BielSjem* 19 *marg*; Gdzie to pięcioro przykazanie nayduie fię. *LatHar* 120 *marg*; Dufze złych y dobrych gdzie fą przed dniem fadnym. *WujNT* 885 *marg* [*idem*] Yyyyy2v; Pánowie Poborcy gdzie liczbę czynić máią z Poborów. *SarnStat* 346 (5); *SkarKaz* 417b *marg* (2); (*marg*) Gdzie *absolutum dominium* dobre. (–) Dobre *absolutum dominium*, y nád nie lepfzego rządu nigdy być nie może: ále v fámego P. Bogá *SkarKazSej* 691b.

b) *Wprowadza pytania retoryczne w wypowiedzeniach o charakterze ekspresywnym (191)* :

α. *W założeniu odpowiedź negatywna: „nie ma, nigdzie, nie tu” [w tym: „gdzie” w pozycji inicjalnej (187), na dalszej pozycji (3); „gdzie by” (4)] (190)* : Y gdzie wflechmogący krolu iest naleziona matka/ ktorá by tako niemilofciwie fyna byla zbawiona/ iako iá fmutná niewiafta? *OpecŻyw* 89; gdzie fą tweé grzechy ktorés dzialál? gdzie fprofné vczynki/ gdzie mężoboiŃtwa/ mierziáczki/ krzywdy/ laiania ij bluznieniá/ dla ktoryches na fmiertz fkázán ij ofádzon? *OpecŻyw* 134 (36); przydzieć czas że niczym nie będziefz, z ziemies poŃzedł w ziemię fie obrocifz, á gdzie fą przodkowie nafzy vrodzeni iakoby nigdy nie byli. *BielŻyw* 171; *WróbŻołt* 88/50; *RejPs* 63v (2); *RejJóz* B6; *MurzHist* Mv (2); *KromRozm III* I5; kfiádz [...] gdzyeby myfzkał/ [...] yefliby cyeflow do domu zbudowánaya/ [...] nye było. *GliczKsiąż* G6; *LubPs* aa; gdzie otym nápiŃfano/ iż Piotr fwięty/ był Papieżem kiedy w Rzymie? *KrowObr* 20v (6); Gdzye ma Hektor potomká/ álbo gdzye Achilles/ Nie naydzyefz go pod niebiem/ fzukay go iáko chcefz. *RejWiz* 100 (5); *KochZuz* A2v (3); *RejZwierz* 42; *BibRadz Tob* 2/16 (3); *BielKron* 369 (6); Gdzie tedy wálzá mądrosć? gdzie rozum Polacy? Długoli was w tym máią vpomináć Zácy? *Prot* A2 (3); *BialKat* 128v (6); *HistRzym* 98; *RejPos* 29 (4); *BielSat* G4v (3); *RejZwierc* 161 (3); *WujJud* 162 (2); A gdzie fą bogowie twoi ktorych náczynifś fobie? niech wftána/ owo cię zbawiá czáfu złego twego *BudBib Ier* 2/28 (2); *BudNT* 1.*Cor* 15/55; á gdzie też ták piŃmo ś. mowi y vczy? máťactwoć to fzczyre. *CzechRozm* 55v (5); A gdzie dziś Arriufz/ Eunomiufz/ Berengáriufz/ Donátyftá/ Wiclew/ y inni. Dawno vftáli. *SkarJedn* 24; *Oczko* 2v (7); Gdzie teraz ono dwoie miłosierdzié dawné? Gdzie/ pánie/ zwykła dobroć/ y przymiérze flawné Z Dawidem vczynioné? *KochPs* 135 (7); *SkarŻyw* 115 (11); *KochTr* 14 (3); *MWilcHist* Ev (2); *CzechEp* 176 (2); *KochEpit* A4; *KochFr* 95 (3); *KochPieś* 40 (2); Gdzie dziś bogáta Troia? gdzie mocné

Mycény? Gdzie Karthago/ y Korint? gdzie sławné Atheny? Gdzie Iye oná gwałtowna Rzymka moc podziála? Wszytko śmierć niecierpliwa z ziemią porównála. *KochTarn* 77; *GórnRozm* L4v (3); *KochProp* 15; *KochWr* 16 (2); *ZawJeft* 28 (2); *GórnTroas* 37 (4); *GrabowSet* H2 (3); *OrzJan* 17 (4); *WyprPl* B3v; *LatHar* 153 (7); Gdzie oni Monárchowie/ gdzie Mocarze możni/ Gdzie Krolowie/ Książętá/ Mędrcomie ostroźni/ Gdzie y oni co złotá srebro wielkość mieli/ Izali także pomrzeć nie wszyfcy musieli? *KolakCath* C2v; Abowiem fkoró człowiek vmrze/ gdzie fię podziály bogáctwá/ pieniądze/ dołtátki/ máietności? iuż to kto inny trzyma/ á ty niemałz nic. *WysKaz* 45; *PowodPr* 69; Gdzie ieft on twoy [śmierci] oftry bodźiec/ ktorymes wszytki zábijála? *SkarKaz* 205b (9); *GosłCast* 25 (2); Gdzie byli dwá krolowie/ ktorzyby łobie wiary dotrzymáli/ á krwią fię nie kończyli? *SkarKazSej* 690b (2).

β. W założeniu odpowiedź pozytywna: „wszędzie, w wielu miejscach” [z przeczeniem] (1) : Gdzie potym niebył? czego niekolftował? Iazem przez morze głębokie żeglował/ Iazem Fráncuzy/ ia Niemce/ ia Włochy/ Iazem nawiedził Sibylliné lochy. *KochFr* 90.

b. Wprowadza pytanie zależne w zdania pytajnym dopełnieniowym jako rozwinięcie orzeczenia zdania nadrzędnego (45) :

a) Zwykle [w tym: w postpozycji (36), w antepozycji (4), w interpozycji (2); „gdzie by” (14)] (42) : Annás [...] o dwie rzeczy iego [Jezusa] pytał. Pirwéy/ gdzieby zwoleniki podziál/ albo czemu by ié zbiérál? *OpecŻyw* 108v (5); *BielŻyw* 8; *LibLeg* 11/49v; *LubPs* Z3; *KrowObr* 179; *RejWiz* 11 (3); *RejZwierz* 28v; pytał Thobiałz Anioła gdzye máią noclegowác. *BielKron* 97v (3); *RejAp* 84v; *GórnDworz* S5v; Tedy pan onych owiec pytał páłtyrzá/ gdzieby owce podziál. *HistRzym* 28 (3); á pytay fie/ gdziebyś mógł záfię ználeść tak dobrotliwego Páná swoiego *RejPos* 40 (6); *RejZwierc* 31; *WujJud* 142v (2); *KochPs* 174; *SkarŻyw* 212 (2); Adámá pytał gdzieby był *CzechEp* 261; *KochSz* C2; *WujNT* 444; *PowodPr* 80; Y gdy ich pytamy: gdzie go śłyfzą mowiącego? powiádáią: w piśmie y Ewángeliey. *SkarKaz* 118a; Sam o łobie gdziebym był pytam. *CiekPotr* 71; Gdzie tu Woyt miefzka/ iefli śpytałz Flifá/ Tám flis po śwemu vkażec Szołtylá. *KlonFlis* H2v; *KlonWor* 38; *PudłDydo* B3.

b) Retoryczne, w wypowiedzeniach o charakterze ekspresywnym; w założeniu odpowiedź negatywna: „nie ma, nigdzie, nie tu” (3) : A ia pytam/ gdzie Hektor/ y ini Troianie/ Gdzie Pryámus/ podobno z martwych iuż nie wftanie. Ty fie o iednym pytałz/ ia pytam gdzie drudzy/ Wszytcy co poginęli/ pánowie/ y śludzy. *GórnTroas* 42.

2) W zdaniu dopełnieniowym [w tym: „gdzie” na dalszej pozycji w zdania (2)] (487) :

a. Bez zapowiednika w zdaniu nadrzędnym [w tym: w postpozycji (415), w antepozycji (35), w interpozycji (15); „gdzie by” (48)] (465) : Item Czo ízie śhrankw a placzw dothicze then kazdemv íznych bandzye vkazan [...] thak aby kazdy íznych vyedzyl gdye [!] vdzielan bandzye *MetrKor* 26/62v; Powiedzże gdzieś fie národził? *BierEz* B2v; Ezopie zaliś nie baczył: Gdziebych ia fwoy pierźcień ítrácił *BierEz* D4; A pieniądze wiem gdzie podzieć *BierEz* Q3 (6); *OpecŻyw* 39 (11); *PatKaz I* 17; *PatKaz II* 63; Anna śzwyąta plakala a gdzye fyą yey mążz podzyl nyeuyedzyla *PatKaz III* 105v (2); *ForCnR* B2v; *FalZioł* V 67v (3); a odrvgich nykth nyewie gdzie Iye podzieli *LibLeg* 10/56 (4); obaczą oczy twoie gdzie co ieft śluffného. *RejPs* 22 (3); Ni zwiefz gdzie cie ktory zgłádzi *RejRozpr* I (4); Item vkradli trzi kóśfulie chlopu na srodcze Chilka ye podziál on nyewye gdzie. *LibMal* 1553/172v (4);

RejFóz D7; Raczyl nam flafky fwey zyawyc Gdzie czego trzeba poprawyc. *RejKup* m8 (7); Nyewyem gdzye myefzkalf. *KromRozm I* P3 (2); A marja Magdalena i Marja Iofego matka patrzyly gdzieby byl polozon [ubi poneretur; kedy go kladziono *WujNT*]. *MurzNT Mar* 15/47 (5); vkazal im gdzyeby tego flukac myeli. *KromRozm II* sv (2); *KromRozm III* I4v (7); *Diar* 43; *BielKom* G4v; *GliczKsiqz* G6v (2); *LubPs* K2v (3); ani czafem bacza gdzie iey [sprawy] iest poczatek/ gdzie lrzodek/ gdzie dokonanie *GroicPorz* e(4); Vkaflz gdzie Pan Kryftus/ albo Apoftolowie iego/ wodę albo Sol tzarowali? *KrowObr* 74v (40); Bo gdzye pan gdzye pachołek nie zawždy tam znaią *RejWiz* 15v (33); Oznamy mi kogo miłue dufla moiá/ gdzie bys páfl/ gdzie odpoczywaz w południe [ubi pascas, ubi cubes in meridie] *Leop Cant* 1/6 (3); *OrzList* c2v; *RejFig* Bb4v (4); *RejZwierz* 58 (5); *BibRadz Ps* 17/11 (6); *OrzRozm* O2v; Pogrzebiego [Adama] gdzye byl rozmáicie powiedaią. *BielKron* 3v; Rzekl Saul/ wywiedzcie fie dowodnie o nim gdzye iest/ á daycie mi znać. *BielKron* 66v (18); *KochSat* Cv; Indagator aquarum Sperownik wód/ id est, Ten ktory przepátrzuje gdzieby lepfa wodá byla *Mqcz* 168b (13); *OrzQuin* A2 (3); *SarnUzn* C2v (5); szukay gdzie fye ropá zakradla *SienLek* 177v (5); *LeovPrzep* I3; Iz ia wiem fprawy twoie y wiem gdzie mieszkalf *RejAp* 23v (6); *GórnDworz* I5v (7); Podziż ielzcze lemna/ á ia vkażę tobie gdzie iest drugi towarzyfz twoy. *HistRzym* 97v (5); Iz dopierko biegaly/ szukaly/ czymby fobie pomoc/ á gdzyeby iakiego rathunku nabyć miály. *RejPos* 6v (19); *BialKat* 118v; *BielSat* C2 (3); *GrzegSm* 13 (3); *HistLan* B2 (4); *KuczbKat* 205; Rozwazy fobie gdzie fie podziály ony Babilońkie wieze *RejZwierc* 87v (45); aby fie też wywiadowali gdzie nieprzyaciel woylko fwoie polozy *BielSpr* 7 (12); *KochMon* 35; A ty mnie vkaż/ gdzieby Pan Chrifus ábo Apoftolowie obrázow zakázowali. *WujJud* 49v (2); *RejPosWstaw* [143²]v; *BudBib Is* 63/15 (3); A kto wie gdzie cie szukac/ ná polu czy w lefie. *HistHel* B4; *BudNT Ioann* 1/39 (3); *CzechRozm* 62 (3); *PaprPan* B3v (3); O zalozeniu fkarbu Rzeczypolitey [...] Teraz powiem / co go za pozytek/ gdzie mieysce iego [qui locus] á kto iego ftrozem ma byc. *ModrzBaz* 123 (5); *SkarJedn* 58; *KochOdpr* C2v; Widziála tam [!] [w Ziemi Świętej] gdzie fie [Chrystus] vrodzil/ gdzie go krolowie witali/ gdzie nauczal/ gdzie cudá czynil/ gdzie lud pięciorgiem y fiedmiorgiem chleba karmil *SkarŻyw* 140 (16); Wfzytko prozno: macamy gdzie miękcéy w rzeczy/ A ono wfzedy cisnie *KochTr* 3 (2); *MWilkHist* H2v (4); *StryjKron* 617 (2); *CzechEp* 209 (5); *CzechEpPORz* *4 (2); *NiemObr* 114; *KochFr* 68 (4); *KochSz* C3 (2); *ReszPrz* 5 (4); *WerGośc* 246; *BielSjem* 40; *BielSen* 18; *KochSob* 61 (2); *GórnRozm* A; trzeba aby się declarowali Poslowie gdzie chcą woinę miec iesli doma czyli Foris. *ActReg* 7 (6); *GostGosp* 124; *GrochKal* 3 (2); *Phil* G; Za tym fyn matce/ á matka fynowi/ Y fwóy/ y iego flowy zal odnowi. Pálcem fkażuiąc/ gdzie Troia lezala *GórnTroas* 68 (3); *KochCn* B4v; *GrabowSet* B4; *KochFrag* 4 (3); *OrzJan* 130 (3); *LatHar* 715; iefliby fie kto dowiedzial gdzieby byl [ubi sit]/ zeby oznaymil/ aby go poimali. *WujNT Ioann* 11/57 (9); *WysKaz* 33; *JanNKarGórn* Hv (2); aby fadzac pilnie vmierzali, gdzie mądrego [prawa], gdzie miłosiernego, gdzie fprawiedliwego, gdzie też frogości maią vzywac. *SarnStat* 1263(7); *SkarKaz* 155b (2); *CiekPotr* 68; *PaxLiz* C3; *KlonFlis* F3 (5); *KlonWor* 78 (8).

Połączenia: »gdzie to« (1): Oględay iuz tu grzeffny czlowiecze/ gdzie fie to fyn boży narodzil *OpecŻyw* 15.

»gdzie tu« (2): Zdarz to Bog/ Panowie moy Acz niewjem gdzie tu kto ftoy *RejKup* v7; *GórnDworz* P8v.

Fraza: »nie wiedzieć gdzie« (7): Y leciał z nim do lálá nie wiedzyeć gdzye zginął *RejWiz* 65v; *BielKron* 453; *GórnDworz* D5v; Azaż nie mamy niepotrzebnych myt/ ktore s płáčzem ludzkim y bez wítawy bywáią wyciągáne/ y niewiedzieć gdzie fie podzyewáią *RejZwierc* 187v (3); *ReszList* 171.

Szereg: »gdzie i (albo) na ktorym miejscu« (2): A iż mię telz pytałz/ ábymci powiedział/ gdzie álbo ná ktorym mieyfcu Kryftus Syn Boży wypełnił vrząd kápłáńfki/ według vrzędu Melchifedeká? *KrowObr* 180v; *JanNkar* D3.

Zestawienie: »gdzie (...) indzie« (2): *OpecŻyw* 165; Vkażćiefz mi gdzieby indzie tego Kápłáńftwá wzywał/ oprócz oltátniey Wiečerzey *WujJud* 150.

b. *Z zapowiednikiem w zdaniu nadrzędym [w tym: w postpozycji (14), w antepozycji (7), w interpozycji (1); „gdzie by” (3)] (22)* : *BierEz* B2v; A gdzie bych fie ia miał podzieć przed możnoćią twoią y to łobie czálém rozmyllam *RejPs* 206; *MurzHist* S4; *KromRozm II* r4; *KromRozm III* F6v; *KrowObr* 239v (2); *BielKron* 211; Ale co to ieft łmiech/ gdzie fie chowa/ iáko fie s prędká wyrwie/ iż człowiek by naybárzyey chciał łthryzmáć go nie może: [...] niechay o tym Democritus dyłputuie *GórnDworz* O2v; *RejZwierc* 226 (3); *CzechRozm* 159v; *SkarJedn* 241 (2); *CzechEp* 182; Napierwey trzebáby tego dowieść y okazáć/ gdzie táką moc Chriřtus pan/ Piotrowi dał *NiemObr* 52; *KochFr* 20; *VotSzl* D2v; *KlonFlis* F2v (2).

Szereg: »gdzie i na ktorym miescu« (1): chcącz otim sprawiedlywie sye dowiedziecz gdzie łá y na ktorich miełczach granycze zwieczifte tego zamkv naschego oczakowłkiego *LibLeg* 11/83v.

3) W zdania podmiotowym (17) :

a. *Bez zapowiednika w zdaniu nadrzędym [w tym: w postpozycji (13), w antepozycji (1); „gdzie by” (2)] (14)* : *LibLeg* 11/82; Zá tym myáło być/ gdzye tego kołcyolá náuki łfukáć ma krzełciyáńfki człowyek. *KromRozm III* A2v (2); Chce Pan by s tego funtu wyliczono było/ Gdzye źle á gdzye poczćiwie co fie obrociło. *RejWiz* 162; *KochZg* A4 (2); *RejAp* 110; *GórnDworz* S8v; *BielSpr* 37; *SkarJedn* 100; *WerGość* 251; *GostCast* 6.

Połączenie: »gdzie tu« (1): máłoby znáć było/ Gdzyeby fie imię iego tu znáćźnie łwiećiło. *RejPos* Ooo5v.

b. *Z zapowiednikiem w zdaniu nadrzędym [zawsze w postpozycji] (3)* : bárzo tho łatwia powiedział/ gdzie iá [wykopaná ziemię] podzieć. *GórnDworz* P2v; *RejPos* 17v; y ma byđz to nápiřfano [...] gdzie ieft łpráwá [ubi est actio *JanStat* 483] *SarnStat* 768.

4) W zdaniu przydawkowym [w tym: w postpozycji (20), w antepozycji (2); „gdzie by” (5); zawsze w nawiązaniu do rzeczownika oderwanego, przeważnie oznaczającego czynność] (22) : *KromRozm III* A2v; A gdzye przypáć do brzegu nie pewney nádzyeie. *RejWiz* 3; A ták był połřan Vliřes [...] ná wywiádownie/ gdzye fie Achilles obraca *BielKron* 56v (5); *HistRzym* 85v (3); nie máłz bácźnoći żadney/ gdzie krol á gdzie zagrodnik *RejPos* 227v (4); *ZapMaz II G* 61/78v; *SkarŻyw* 250; *GostGosp* 72; *GrabowSet* B4; ácz łá łtátutá/ á włřákóź byłá w tym wátpliwóść: gdzieby tákowé pozwy vznawáne byđz miáły. *SarnStat* 711 (2); Y o rzekachći dam rozłádek zdrowy/ Gdzie ktora wpáda/ gdzie ktora wlię dźika/ Wiłłá połyka. *KlonFlis* F3v.

B. Zaimek względny (5993) :

1. Wprowadza zdanie okolicznikowe miejsca (2060) :

1) Czyste (1435) :

a. W zdania nadrzędnym brak okolicznika miejsca odpowiadającego zaimkowi przysłówkowemu „gdzie” ze zdania okolicznikowego [w tym: zdanie okolicznikowe w postpozycji (308), w antepozycji (128), w interpozycji (43); „gdzie by” (18)] (479) : *ZapWar* 1513 nr 2146 (4); Kiedy przydziełz gdzie zámkniono/ A chceš aby cię wpuścżono: Miey zaiącá álbo ciecierzą *BierEz* Sv; *OpecŻyw* 75v (6); *PatKaz* I 8; *PatKaz* III 120; bo wiele gich nie opatrznóciá swoiá richło wrociwšy fie gdzie iefczce oštaki powietrza morowego zoštawały: po zarazili fie y pomarli. *FalZioł* V 73v (18); *BielŻyw* 43; *GlabGad* A7v; *MiechGlab* 44; thedy szam yecz w drogá lekko, ałz do Conftantinopolya, abo gdzie Czełarz bandzie. *LibLeg* 7/36 (5); *WróbŻołt* E2v; *ComCrac* 18v; *LibMal* 1543/69 (2); *RejRozpr* I4v (2); Niechayże mnich kładzie gde [!] chce *RejKup* cc5 (3); *HistAl* L5v; *KromRozm* I Dv; *MurzHist* M3 (2); virzy dwu Angiołów wbiáłytych łzátách a oni siedzą ieden v głowy a drugi v nóg/ gdzie [ubi; kędy *WjNT*] byli położyli ciało Iełufowo *MurzNT Ioann* 20/12; *KromRozm* II s3v (3); *KromRozm* III E4 (2); Podźwáłz też gdzye będą łády *BielKom* F3v (3); *GliczKsiąż* G4v; *LubPs* I3v (3); áby ludzie przechodzący ná ten czás fye wárowáli/ á gdzie kápie nie przechadzáli. *GroicPorz* mm2v (3); krolewno rátz nas pořádzić/ gdzie theras łiedziłz s swoim Synem *KrowObr* 168 (3); Bo puśc ty owcę zdrowá gdzye párfzywa będzie/ Vźrzyłz á onác o płot chodząc grzbyetem gędzye. *RejWiz* 59v; Gdyż bláku nie potrzebá przydawác gdzye złoto/ Sámo fie zázwdy błyfczcy/ á czyrni fie błoto. *RejWiz* 91v (10); *Leop Prov* 14/4 (4); *UstPraw* B2v; *RejFig* Ee2v; *RejZwierz* 84v (2); miełzkayże gđzieć fie podoba. *BibRadz Gen* 20/15; Weźmićie tę głowę/ á zázwieście iá gdzie iefth náwyłzy mur [*Suspendite illud super pinaculum muri nostri*] *BibRadz Iudith* 14/1 (6); vczyń ołtarz gdzyci fie vkazał. *BielKron* 15v; Ciáło iey [*Wandy*] náleżono gdzie Dłubnia wpada w Wiłtę *BielKron* 341; Polacy [...] wypráwili pořły z wielkimi dáry po krolewicá dziedzićá łwego Kázimirzá Miełzkowego łyná gđzieby go náleżli. *BielKron* 346v (81); *GrzegRóżn* J3; A to moy dom był zázwdy/ gdzie nagełtšze łafy. *KochSat* A2; *KochZg* A3v; Szram Známie gdzie byłá ráná. *Mącz* 52d (12); *Prot* D3 (3); *SarnUzn* G3v; á pomázuy. Aby włofy zginęły gđzieby ich nietrzebá *SienLek* 46v; Małżów z łufkámí nátluc day A tych gđzie trzebá przykádáy *SienLek* 132v; członek wywiniony/ náciágnáwłzy go zályę włtaw gđzie ma być *SienLek* 150 (18); áłiści gdzie nie kłękác kłękamy/ gdzie nie bywác chodzimy *RejAp* 149v; *Górndworz* L5v; Tu tedy *Linea* tá co idzie od punktu c. do punktu e. iefł *Perpendicularis*, ku Liniéy a.b. ábowiem gđzie przytyka do niéy/ czyni dwa káty pořtéc. *GrzepGeom* D (5); *HistRzym* 90v; a forthki były mocno zámknione/ gdzycy byli zgromádzeni Apofthołowie *RejPos* 117v (11); *RejPosWiecz*² 92; Cóz ieflibyście vyrzeli Syná człowieczégo á ón włtępuie/ gdzie był piérwéy *BiałKat* 313v (2); *BielSat* L4 (4); Pothym żywoćie nie wnet będziełz gđzie będą łwieći *GrzegŠm* 14 (4); *HistLan* D3v; *KuczbKat* 140; *RejZwierc* 152v (9); *BielSpr* 59 (7); Czyli włafnoći przyrodzone ciało Chriřtufowe miało/ [...] kiedy przez zámknione vliczki do Apofthołow przychodziło? kiedy fie gđzie chćiało/ y iáko chćiało pokazowáło? *WujJud* 71 (3); *WujJudConf* 220; *RejPosWstaw* 110v (2); Tedy iey rzekłá łwiekrá iey/ gdzie zbieráłás dziłia/ á gđzieš prácowála [*Ubi collegisti hodie et ubi fecisti*] niech będzie błogoláwion/ kto cię przyiáł *BudBib Ruth* 2/19 (4); *BudNT* d3v (10); *CzechRozm* 29 (2); *Paprpán* Fv (2); żeby káždy żywot łwoy wiodł gđzieby mógl [*ubi possit*] *ModrzBaz* 31v (5); *Oczko* 17v (2); Niech go chwałá gđzie łudu zbór náwięłzy będzie/ Niech go nie milczá/ gđzie rádá łiedzie. *KochPs* 165 (5);

Rozmową męczeńniká z okrutnikiem gdzie P. Piotr mowi/ gdzie S. Sędzia mowi. *SkarŻyw* 40 marg (12); *MWilKHist* H2v (2); Drudzy gdzie fie Dniepr y Wolga poczyna/ Krzywiczány byli názwáni *StryjKron* 115 (14); *CzechEp* 81 (2); *KochJez* B3 (2); *NiemObr* 9 (2); A dużá łobie niech pobuia máło, Chceli gdzie iáfný dzień wychodzi z morzá/ Chceli gdzie wieczór gáśnie pozna zorzá. Albo gdzie śniegi pánuia/ y lody/ Albo gdzie wyfchły przed gorácem lody. *KochFr* 56; *KlonŻal* C4v; *KochPhaen* 9; *KochSz* B (2); *WisznTr* 12 (2); *BielSjem* 28 (4); TY/ gdzie Rzeczpołpolitá bez litości męczą/ [...] Spiefzyfz iye *PudłFr* 55 (2); *ArtKanc* E4v (6); *GórnRozm* M (2); Imię twoié/ Gdzie chłódné Nilowé zdroie Wynikáia/ fłynáć będzie *ZawJeft* 45; *ActReg* 6 (2); te fátki co ie ná imieniu robiá/ nie tylko do iednego imienia/ ále y do innych przyległych: kędy lás leśne/ gdzie Zdun z gliny/ kędy Kowal żelázne: owa ták kędy co bydź może *GostGosp* 82 (9); *GostGospSieb* +2 (2); *GrochKal* 23 (3); á gdzieby fie s łobá fpołem poślowie [...] ziecháli/ áby to iuz zá gránice miedzy tymi dwiémá miáfty miedzy łobá mieli. *Phil* C3 (2); *GórnTroas* 20; Abym wždy torem iákim/ Tráfił/ gdzie ty przebywałz Day mi *GrabowSet* D3 (16); fřoga śmierci/ to ty Vmiefz vgodzić/ gdzie nawysfzé cnoty. *KochFrag* 53 (2); *LatHar* 240; *KołakSzczęśl* C2v; *RybGęśli* C2v; małz też ná brzegu położono/ kędy fię ktora Ewángelia ábo Lekcyá z liftu Apośtołfkiego/ ná ktora niedzielę/ ábo ná ktore święto poczyna/ y rączkę gdzie fię kończy. *WujNT przedm* 25 (17); *JanNKar* D2; *JanNKarGórn* Hv (2); *JanNKarKoch* E3v (2); A Zydowie przy fzkółách/ ábo gdzie łobie obiorá niech będą fádzeni. *SarnStat* 255; Ale gdzie będziemy z Dworem náfzym/ ábo gdzie będzie fád náfz wálny [*curia nostra praesente, vel in iudicio nostro generali existente JanStat* 522]; będzie mógl Woźny [...] okrom liftów pozwáć *SarnStat* 574; gdyż fługi tákié niewolné pan może gdzie chce oládzić [*ubi vult, locari potest JanStat* 580] doftawfzy dziedziny nowéy przez nie robionéy. *SarnStat* 647 (27); *SkarKaz* 382a (2); *CiekPotr* 43; Twoje miefzkánie Gdzie gmáchy złotem Obité. *GostCast* 75 (3); Gdyby w cíele oko chćiało ftać gdzie ręká/ y ięzyk gdzie nogá/ y ręká gdzie zołádek: byłby wielki nierząd *SkarKazSej* 677a; Ná dobrá pařá gdzie lepfza dziedziná/ Płynie gádziná. *KlonFlis* E2v (7); *KlonWor* 31 (2).

Połączenia: »gdzie jedno« = *gdziekolwiek* (11): á boiaźn bráciey náfzey obroci ná głowę náfzú tákże też y niewolftwo tey krainy/ y fpuśtofzenie dziedzictwá náfzego gdzie iedno w niewoli będziemy [*ubicumque seroierimus illic*] *BibRadz Iudith* 8/13; *Oczko* 11; *SkarŻyw* 569; *StryjKron* 170; okrutná fzkodę w pyefzych podziááli. Bo gdziey fie iedno ktory z nich záwiná/ Trzey/ ábo czterey/ rzadko ieden zginá. *KochSz* B; *OrzJan* 136; Y Kroniki wzyfťkiego Krześciáńftwá świadczá/ gdzie iedno fťan Duchowny fkrzywdzono [!]/ iz rychło ięty fie onego Páńftwá niefzczęścia/ á zátym zginęło. *PowodPr* 59. Cf *Wyrażenie, Zwrot, Szereg*.

»gdzie tam« (1): wnet kilká niedźwiedzi przybieżawfzy/ gdzie ich thám pirwey nigdy nie było widáć/ ony dzieci podrapáły. *RejZwierc* 125.

»gdzie tu« (1): á thák gdzie fie tu miánuie Phalanx, rozumiey woýfko *BielSpr* 29v.

Przysłowia: a gdzie cie nieświrzbi/ niecefz/ bycz fie nie ziátrziło *ForCnR* D. Ano to fťára przewárká Rad bywa fńárd gdzie ráytárká *RejRozpr* Iv.

Zwrot: »gdzie jedno tknáć się, ruszyć« (1 : 1): A tho widziłz że w nim proch gdziey go iedno ruřzy *RejWiz* 72; Wiemy dobrze y fwiádczá to wzyfťcy fťarzy/ gdzie fie iedno tkniefz ich kfiąg *SarnUzn* F3v.

Wyrażenie: »gdzie jedno po wszystkim świecie« (1): Zaprawdę wám powiadám/ że gdzieby iedno była przepowiedána Euangelja ta po wżyŃtkiém świecie [*ubicumque ... in toto mundo*]/ będzie téż i to powiedáno co ona vczyniła *MurzNT Matth 26/13*.

Szereg: »gdzie jedno i skąd« (1): Przetoż mowi [Bóg]: Ná początku było Ńowo. Závždy było/ gdzie iedno y Ńkąd poczniefz/ nie Ńtworzone áni czynione *SkarKaz 484b*.

b. W połączeniu z okolicznikiem miejsca ze zdania nadrzędnego (956) :

a) Okolicznikiem miejsca wyrażenie przyimkowe [zdanie okolicznikowe w postpozycji (123), w antepozycji (1), w interpozycji (3); „gdzie by” (1)] (127) : Arzekwłfy to/ Ńiedl zafię za iordán gdzie Ńwięty Ián pirwéy krzcil [*Et abiit iterum trans Iordanem in eum locum, ubi erat Ioannes baptizans primum Ioann 10/40*] *OpecŻyw 66v (2)*; O thym napiŃzą na kończu gdzie ieŃt o goieniu priŃczów. *FalZioł V 71 (3)*; *GlabGad E7v (2)*; *MiechGlab 17 (4)*; *LibLeg 11/78v*; *ZapWar 1542 nr 2504*; *LibMal 1547/124v*; Tedy Alexánder skoczył ná ziemię gdzie Ńthał Bálaam *HistAl C (2)*; *KromRozm II d4*; *LubPs Xv*; *RejFig Aa8 (2)*; Przyplýnęli do brzegu/ gdzye Tyberis Ńpada *RejZwierz 47v*; *BibRadz Ex 28/27 (4)*; Po czterzech leciech czćil mŃzą v Ńwiętego krzyża gdzye zową/ Ieruzálem *BielKron 175v*; wiedzion náprzeltrone pole gdzie wielkoŃ ludzi pátrzyło *BielKron 242v*; viedź precz z woŃŃká á Ńthoy ná Ńtronie gdzieby cie nieprzyiaciel niedoŃtał *BielKron 247 (56)*; *Mqcz 51c (4)*; *SienLek 140v (2)*; *RejPos 12*; *Strum G2v*; *BudBib Ios 12/5*; *BialKaz C2v*; *BudNT c7*; *SkarJedn 393*; *SkarŻyw 601 (2)*; niktory v puŃtyniach nád Morzem ofiedli/ gdzie dziŃ ieŃt Zmodź y LiŃlanći *StryjKron 46 (8)*; A gdy iuż był v więrzchu/ gdzie naprzykrŃza Ńkálá/ Iął Ńobą trwożyć *KochTarn 76*; *ArtKanc G17*; *KochCz B*; WyŃzedł P. Iezus z vczniámi Ńwymy zá Ńtrumień (názwány) Cedron/ gdzie był ogrod. *LatHar 728*; A w dzień Sobotni wyŃziŃlmy przed miáŃto nád rzekę/ gdzie bywály modlitwy *WujNT Act 16/13 (2)*; *JanNKar B4v*; *JanNKarKoch Ev*; *SarnStat 1090 (4)*; *KlonWor 39 (3)*.

Połączenia: »gdzie tam« (7): Pobraly v rzeky ktorą szywothą zową gdzie tam chmielnyczanie mayą paŃŃyky y ŃaláŃe *LibLeg 11/98*; przyiecháli nád rzekę Weltáwę gdzie tám poczęto niegdy miáŃto Ńtawić/ á zwano to mieŃŃce KáŃsurká *BielKron 319 (4)*; *RejPos 188v*; *SkarKaz 7b*.

»gdzie téż« (1): na Kodemye 16 myl od Braczlawia gdzie tez ten yego Voyewoda na tho zwolył na ten czas y na myesza *LibLeg 11/75v*.

Przysłowie: drudzy pokáčziech gdzie niepołozili zbieraią *SeklKat Z2v*.

b) Okolicznikiem miejsca przysłówek lub przymiotnik w stopniu wyższym lub najwyższym [zdanie okolicznikowe w postpozycji (5), w interpozycji (4)] (9) : *BielKron 467*; *SarnUzn C7*; *SienLek 124v*; A ták ma być nie ináčzý/ iáko Ńye to nižýy iáŃnie okázuie/ gdzie nápiŃano *GrzepGeom L3*; PodźmyŃz iefzće dáley/ gdzie iáŃnie mowi piŃmo o Ńmierći y zmartwychwŃthániu ciáŃá *GrzegŃm 3*; *CzechRozm 257*; *ModrzBaz 26*; iáko wyszýy/ gdzie Ńie ten liŃt PoznánŃki opiŃuie/ vyźrzyŃz. *SarnStat 981*.

Połączenie: »tu ... gdzie« (1): A tu téż máłuczko dáley gdzye powiádác raczy *RejPos 326v*.

c) Okolicznikiem miejsca zaimek przysłówkowy [w tym: zdanie okolicznikowe w postpozycji (461), w antepozycji (203), w interpozycji (89); „gdzie by” (52)] (753) :

Połączenia: »indziej ... gdzie, indzie gdzie« (2 :1): *BielKron 201*; BárnábáŃz Páwłowi Ńię z tey drogi wymowił/ y indziej Ńię z Márkiem obroćil/ gdzie wiedział Pan Bog/ iŃz go byŃá więŃŃza potrzebá *SkarŻyw 537*; *StryjKron 160*.

»nigdzie(j) ... gdzie, gdzie ... nigdziej« (3 : 1): A gdzie poźrzyfz nie máfz nie nigdzyey plugáwego. *RejWiz* 65; bo nie mogli nigdzyey przepráwiania mieć gdzieeby Mołkwá nie widzyáá *BielKron* 411; *Mqcz* 254d; ále iż nigdzie dobrze nie wierzo/ gdzie fię od powfzechney fpołeczności odłączono. *ReszPrz* 27.

»ondzie gdzie, ondzie ... gdzie« (1 : 1): *RejZwierc* 32; ondzie przypufzczony Będę: gdzie przybytki twe *GrabowSet* N4.

»onędy ... gdzie« (1): y wnidzie lud onędy iáko gdzie ktho będzie ftał ná mieyfcu fwoiem [*et ascendent populus quisque e regione sui*]. *BibRadz Ios* 6/5.

»owdzie, gdzie« (1): Chcéli też owdzie/ gdzie ná wiérzchu fłomá *PudłFr* 7.

»stamtąd gdzie, stamtąd ... gdzie« (2 : 2): ták iż lud wízedł do miáftá/ káždy ztámtąd gdzie ftał [*quisque e regione sui*]/ y wzięli miáfto. *BibRadz Ios* 6/20; *SkarŻyw* 582; *GórnTroas* 8; A któż mię ftámtąd wyprowadził/ gdzieiem był wsiadł ślepotá zaráżony? *LatHar* 568.

»stąd ... gdzie, stąd gdzie« (5 : 2): Bo iuz grzech ftąd przypada/ gdzie márna fwawola *RejWiz* 141; Pánie znałem cię iż iefteś człowiek fropi/ ktory [...] zbierałz z tąd gdzieś nie rofprofzył. *BibRadz Matth* 25/24 (2); *RejPos* 208v; *KochPs* 164; *WitosłLut* A2 (2).

»tam(o, -ci, -że) gdzie, tam(o, -ci, -że) ... gdzie, gdzie ... tam(o, -ci, -że« (267 : 192 : 170): *BierRaj* 20v; yakom ya robothnego domyenyka [...] szbył nyetham gdzie pan laszkowszky ma wráp *ZapWar* 1514 nr 2151; Iako tam gdzie wydzenye czynyl slachatny Ian Mychalowsski o possyeczenye trawy na łączu nyeyesth ymienye puchalskye *ZapWar* 1520 nr 2180; tham robylem gdzie przothkovie kxiandza opathovy hy iego conventhv smemy przothky robyly *ZapWar* 1526 nr 2454 (8); roskazał ze bi go tam pochowano gdzie bi vmarł *MetrKor* 59/75 (8); Gdzye fą fpráwy/ tám bywa fluchánie/ Gdzie fą niewiáfty/ tám bywa fwárzenie. *March*¹ A3 (4); *BierEz* K (6); *OpecŻyw* 67v (4); *PatKaz II* 47v; *PatKaz III* 118v (2); á tam ie [*dziecię*] ftawiać gdzieby nie było zbytnie zimno ani goráczo *FalZioł* V 35v (12); *GlabGad* K5v (2); *MiechGlab* 4; *BierRozm* 3 (3); *March*³ T8v (2); *WróbŻołt* 142/3; *RejPs* 168 (7); Gdi thedi yufz thamo gdzie yey czákall yefth nadełchla, on rąką gwaltowna na nyą fzyą yefth rzuczill *LibMal* 1544/93v (3); *SeklKat* G4v (4); *RejRozm* 393; Iawnie tham grzełá gdzie pią *RejKup* n6 (3); *HistAl* G7v; *KromRozm I* B4; Ná przód że go przez kilka dni tam miéwali/ gdzie się barzo wiele ludu fchodzi/ to iefť/ tam kędy świętego Antoniego grób ftoj. *MurzHist* E2 (3); *KromRozm II* fv (4); *KromRozm III* C6 (6); A tam, gdzieby była naglejsza potrzeba, ma się IKM sam osobą swą obrocic *Diar* 81; Gdzye pychá tám fzaleńftwo/ bliźniego wzgárdzenie/ Ale v wiernych ludzi/ dobre wyćwiczenie. *BielKom* B7v (6); *GliczKsiąż* M6; *LubPs* dd6v (3); *GroicPorz* m3 (2); A gdzie iefť Kryftus/ tám iefť y oćiec y Duch Święty *KrowObr* 10v (5); To więc tám gárłcią fypą gdzie bębnią á trąbią. *RejWiz* 19; A będzie ftrzegł by nigdy tám gdzie źle nie bywał. *RejWiz* 135v (21); poftáwił Vryallá tám gdzie [*in loco ubi*] rozumiał być męże namocnieyfse. *Leop* 2.Reg 11/16; Abowiem gdzie [*ubi*] fie dwa áłbo trzy zeydą á zgromádzą w imię moie/ tám [*ibi*] ia iefthem wpośrzodku ich *Leop Matth* 18/20 (7); Abowiem fzáfuią tám/ gdzie im fzáfowánia niepolecono. Páłá tám gdzie im owiec niedano. *OrzList* d4 (5); gdzie weźmie ty konie tám ma známię vczynic ná drzewie *UstPraw* E4 (2); *RejFig* Bb (2); *RejZwierz* 46v (6); *BibRadz Gen* 12/8 (2); *OrzRozm* V3 (4); gdzie wyłze mieyfce tám fie rychley zyemiá vkaże/ a gdzie zyemię fuchą nápirwey po powodzi ludzki narod widzyał tám

bieżał *BielKron* 9; Vmárlá tež przed tym trochę y Rebeká mátká Iakobowá/ támże pochowaná gdzye y mąż. *BielKron* 16; Piłżá niektorzy iż tám gdzye zábit był Iozyałz/ drzewo y potoki wyfchły. *BielKron* 91 (38); *GrzegRóżn* I3 (2); Aquam e Pumice postulare, Tám czego szukác gdzie niemálfz nic *Mącz* 13b; In confinio agrorum, Tam gdzie lie role fchodzą. *Mącz* 127d; Ibi adverbium in loco, Tam. Ibi, ubi, Tám gdzie, Ibi pestis est, ubi templi aditus est *Mącz* 163d (9); *OrzQuin* G2; A ná Stypę żáłoŃná iedźiefz w mocney Zbroi/ Tám fię nigdy nie biiefz gdzie cnemu przyfłtoi. *Prot* D2 (3); poleyże mu [koniowi] podkowę moczem/ á gdzie naprzod pocznie ofychác thámci ogień iefth *SienLek* 177v (12); *LeovPrzep* C2; *RejAp* 86v (7); ábym ia theż thę fłodkość nálażł tám/ gdzie drudzy gorzkość náyduią. *GórnDworz* C5 (11); *GrzepGeom* L4 (2); radfza thám będę gdzie mię Krolewną nigdy nie będą zwác *HistRzym* 7v (2); Bo ia chcę aby thám byli wfzyfcy wierni moi/ gdzie ia fám będę z Bogiem Oycem fwoim. *RejPos* 128 (41); Nieftąpił tedy tám/ kędy byli Káim/ Pháráo/ Iudałz/ Heród/ y infzy zátráceni: ále tám/ gdzie byli Adam/ Noe/ Abram/ Izáák/ Iakob/ Dawid *BiałKat* 93 (16); *BielSat* D4 (2); thám możefz być/ gdzie on Bogacz pyłżny [...] widźiał onego vbogiego wrzedliwego zdáleká/ odpoczywáiącego. *GrzegŚm* 14 (2); *HistLan* D3v (3); wzbudził wiáthr Pan ná morzu/ aby był wyrzucon on fwięty człówiek/ á tám był poftáwion gdzie byłá fwięta wola Páńfka. *RejZwierc* 200 (22); Gdzie im [Polakom] dádzá mieyfce tám lie popifuią *BielSpr* 70 (10); Záfz niewiećie że z przyrodzenia fwego gdzie iefł żywe ciáło/ tám y krew y ten wfzyftek ktorego ciáło iefł być muŃi. *WujJud* 172 (4); Wátpienia o tym żadnego nietrzebá/ iż tám nabożeńftwá prawdźiwego niemálfz/ gdzie fą obrázy álbo báłwány. *WujJudConf* 50v; gdyż tám tylko Wikárius bywa/ gdzie fámego Pána y Princypalá niemálfz. *WujJudConf* 124v; *RejPosWstaw* [110²]v; y zbudował tám ołtarz Iehowie/ gdzie mu fię był vkazał. *BudBib* Gen 12/7; *WierKróc* A4; *BudNT* przedm d; *StryjWjaz* B2; nam cáła nádzieia zoftáwa/ iż thám z nim gdzie on iefł my tež będziemy *CzechRozm* 29 (19); Temu wierz że tám nigdy nie tráphia kłopoty/ Gdzye Kofcieleccy rządzą *PaprPan* L4v; Y teraz chociaż ftary nie dzyálay mu krzywdy/ Bo cie Ńiwek tám wfádzi gdzyeŃ nie bywał nigdy *PaprPan* T3 (3); *KarnNap* C4; tám [ibi] wfzyfłtko iefł w wielkim pokoiu/ gdzie [ubi] wfzytkim [...] odięto wfzeláką przyczynę/ y wykonánia y karánia. *ModrzBaz* 64 (2); *SkarJedn* 402 (11); *Oczko* 16 (2); *KochPs* 4 (2); gdzie kroluią Anieli/ tám rádoŃc/ tám miłoŃc/ tám widzenie tworcá Anielfkie bez końcá/ tám nam oná práwa wolnoŃc *SkarŻyw* 358 (44); *MWilkHist* Lv; A dziŃ Tatarzyn ftrzela tám dzikie Kobyły/ Gdzie pierwey mocne Zamki/ Więże/ z Miálfy były. *StryjKron* 56 (3); iefłiz tám może być prawdá zbáwienna/ gdzie fię tákie bábie/ y fzkodliwfe niż bábie bayki báia? *CzechEp* 204 (7); *KochJez* A2v; Strzeż nas tám záwieŃc/ gdzie plácz y telknicá. *KochFr* 21 (4); Wfzákże tám lepiey czáfem wniŃc gdzie od żalu kwielá [...] niż tám kędy krotochwilá. *KlonŻal* A2v (2); *KochPhaen* 3 (3); *KochMRot* B4v; *KochSz* A3v (2); *ReszPrz* 28 (3); *WerGoŃcPapr* 202; *WerKaz* 305; A ciebie Zacna Páni/ niech Bog tám fpráwuie/ Gdzie kofztowne páłace fługom fwym gotuie. *WisznTr* 4 (3); *BielRozm* 30; Ale tám więcey godzić gdzie prochowe lochy *BielSjem* 37 (2); *KochPam* 88 (3); *PudłFr* 17 (3); Gdzie wznidzie tám nie zaydzie zorza Ńwiátlá iego/ Kryftá fłóncá wiecznego *ArtKanc* A16v (2); fą złóczyńftwá y tám/ gdzie ludźie żyią w WolnoŃci/ y tám gdzie w niewoli żyią. *GórnRozm* A4v (9); *ActReg* 71 (2); Czýnow wfzelákich w folwárcech przyczynić/ gdzie co iefł: gdzie dębiná/ tám koły/ fłupy; gdzie foŃniná/ tám źerdzi/ dyle; y wfzelákie czýny/ tám gdzie co iefł *GostGosp* 86 (6); *GrochKal* 22 (7); Chcełz wiedźieć/ gdzie cię po Ńmierci

zchowaią? Tam gdzie są rzeczy/ niż na świat naitaią. *GórnTroas* 31 (9); Trudnoby się tam miłość rodzić miała/ Gdzie swar/ gdzie zwada gniazdo śwę wlała. *KochPij* C3v; *GrabowSet* C3 (5); Ray tam gdzie ona siedzi *KochFrag* 25 (2); *OrzJan* 81; *OstrEpit* A3; *LatHar* 208 marg (4); *KolakCath* B4; *KolakSzczęśl* C4v (3); *WujNT przedm* 18 (8); Nie iest tam odpoczynienie gdzie go szukać/ szukacie czego szukać/ ale nie tam gdzie szukać *WysKaz* 7; *JanNKar* C4v (3); Ieeli nie kto odpifze z ziemie y z właného powiatu/ ma odpowiadać tam/ gdzie nie odpifuiąc zápifał [*debet respondere ibi, ubi renunciando se inscripsit JanStat* 655]. *SarnStat* 543; áby ci/ którzy na doštoieństwach y na wrzędziéch Ziemińkieh są/ byli osiedli tam/ gdzie takowé doštoieństwa y wrzędy máia [*illic possessionatos esse debere, ubi dignitates ipsas ... obtinent JanStat* 48] *SarnStat* 947 (26); *SiebRozmyśl* K3 (2); *PowodPr* 63; Niemála umárłemu poćiechá/ tam leżec gdzie święci leżą/ gdzie służba Boża kwitnie/ gdzie mieyfce do tego poświęcone iest. *SkarKaz* 386a (20); *VotSzl* E2; *CzahTr* E2v (2); *CzahTrPapr* ktv; ale też bez oyczyzny y krolestwá swego/ wygnáncy wżędzie nędzni/ wżgárdzeni/ vbodzy/ włoczęgowie/ ktore popychać nogámi tam gdzie was pierwey wáżono/ będą. *SkarKazSej* 674a (6); *KlonFlis* Dv (3); Byś tam był gdzie Pirus z Tyzbą gárdło dáli/ Himenec życzliwy/zdrowiby zoftáli. *SapEpit* B3v (8); *KlonWor ded* **2v (2); *SzarzRyt* C4 (2).

~ *Przysłowia*: bo tamo bywaią oczy gdzie milořtz *OpecŻyw* 158.

Ieeliby tam co wyftąpił/ tamże ma być karan/ wedle póspolitey przypowieřci: Gdzie ktho zgrzeřzy tam pokutuie. *GroicPorz* m3; *SkarŻyw* 300.

dawno mowia/ gdzie Bog tam zgodá *OrzRozm* C4.

OpecŻyw 158; *MurzNT Luc* 12/34; *HistRzym* 122; *SkarŻyw* 545; Abowiem gdzie iest skarb wářz/ tam y ferce wářze będzie [*Ubi enim thesaurus vester est, ibi et cor vestrum erit*]. *WujNT Luc* 12/34 (3) [ogólem 7 r.].

Gdzies nicz nie położył tam niebierz. *BielŻyw* 7.

Serce mądrych ludzi iest tu gdzye śmutek/ ale błaznow tam gdzye wesele [*Cor sapientium ubi tristitia est, et cor stultorum ubi laetitia. Eccle* 7/5]. *BielKron* 80v.

Gdzie będzie ciało tam będą y orłowie [*Ubicumque fuerit corpus illic (illuc) congregabuntur et aquilae. Matth* 24/28, *Luc* 17/37]. *LeovPrzep* G2v; Gdzie śćirw tam y Orłowie *GrzegŚm* 36; *SkarJedn* 402.

Ubi amici ibi opes, [...]Gdzie przyjaciele tam bogáctwá. *Mqcz* 215c.

A iáko Mędrzec powiáda: *Trahit quemque sua voluptas*, to iest/ Tam wiedzie myřł płocha/ gdzye nie ktho w czym kocha. *RejZwierc* 91v.

Myřzy tam nie bywaią/ gdzie o zbożu nieznáia. *CzahTr* H4v. ~

»gdzie jedno ... tam, tam ... gdzie jedno« (2 : 1): A ten obchod na potym wiecznie będzie miedzy wámi y pothomřtwem wářzem trwáć/ thám gdzie iedno mieřzkáć będziecie. *BibRadz Lev* 23/14; *ActReg* 158.

~ *Zwrot*: »gdzie jedno tknę« (1): Bogu wszystko poruczam gdzie iedno tknę tam deprimuntur wszyscy ci ktorzy mi kolwiek są vel familiares vel sanguine iuncti *ActReg* 158. ~

»tam gdzie ... tam(że), tam ... tam gdzie« (8 : 1): Tam gdzie nie v gor kończy Allácia/ tam nie poczyna Wářgoiá *BielKron* 284; *Prot* Av; *RejPos* 341v (2); *HistLan* B; przedfię tam gdzie bych

prześlał/ tám by mi dopiero począc potrzebá. *SkarŻyw* 47; Tám gdzie on był/ iuż fię tám śmutek/ y zła myśl zośćać niemogła. *SkarŻyw* 460 (3); *SkarKaz* 551b.

»gdzie ... tedy« (3): y niektore śnac poprawienia potrzebuią á zwałcza dgzie [!] śtogi (ośtatkow zakalu grzechow) tedy ma śtać zlich ząć cieiefnich *SeklKat* Z3v; iáko w tey Figurze niżey obaczyśz/ gdzie t litery tedy Turcy albo Tátárowie/ gdzie cyfry o tu śtrzelcy z ruźnic. *BielSpr* 33v; *StryjKron* 72.

»tu(ć) ... gdzie, gdzie ... tu, tu gdzie« (41 : 12 : 9): A wpadłem tu z śwey głupości/ Gdzie niemáśz żadney lutości. *BierEz* L2 (2); *OpecŻyw* 32; Obroczą iednę śziję śklenicze do drugiey [...] a tu gdzie fie śklenicze śchodzą oblepią czym iżby tędy para albo wonia niewyśzła *FalZioł* II 1d; *BielŻyw* 144; *WróbŻołt* Q3; A gdzie śobie hoyniey nálewaią Tu káždego zá hethmáná máiá *RejRozpr* K3; *SeklWyzn* E (2); *RejKup* aa6v; *KromRozm II* v2v; Tu zás gdzye wípomina/ Iż kfięśtwo iego nád ludem świętym: Okázuie iáki to miał być lud iego *LubPs* Z3 (6); *RejFig* Ee2v; Prułowie śtárzy byli z Litwą iednego narodu/ y tu mieśzkáli gdzie dziś Liflańci *BielKron* 345v (4); *SarnUzn* G4y; *RejAp* 190v (4); á gdzie było nápiśano ábyś tego młodzienszka zábiła/ tu on nápiśał/ ábyś dziewkę náśzę iemu dáła. *HistRzym* 134; A tu iey dopuścił okázac wiáre śwoię gdzye był čás á mieyśce potemu *RejPos* 308v (12); *RejZwierc* 48v; *BielSpr* 33v; *WujJud* 73 (2); *CzechRozm* 38v (2); *ModrzBaz* 47; *KochFr* 77 (2); Zośtawcie nam tu vpominek wieczny: Gdzie odpoczywa zacnieyśza niź głowá Śtefychorowá. *KlonŻal* D2; Tuć twe Ołtarze wśzechmogący Pánie/ Krolu moy tuć ieśt moje kochánie/ gdzie z wiernemi obcowánie. *ArtKanc* K8; *ActReg* 28; Tu on napierwśze rozbił śwe namioty: Gdzie dziś potomśtwo wolności śwych drogich/ Potęźnie bronią od Tyránnow śrogich. *GrochKal* 3; *WysKaz* 22 (2); *SkarKaz* 209a (2); *KlonWor* 44; *SzarzRyt* C2v.

~ *Przysłowia*: Serce mądrych ludzie ieśt tu gdzie śmutek/ ále błáznów tám gdzye weśele [*Cor sapientium ubi tristitia est, et cor stultorum ubi laetitia. Vulg Eccle* 7/5]. *BielKron* 80v.

Gdzie zgodá tu Pan Bog/ á gdzie niezgodá tu Czárt pánuie. *WujJud* 127. ~

»tu gdzie ... tu, tu ... gdzie tu« (2 : 2): A tu gdzye przydawa do Páná mego ábo Pánu memu: Tu rozumie wielką roznicę kroleśtwá Krolá tego od inych kroleśtw świátá tego. *LubPs* Z2v (2); *RejAp* 27v; Też thu obaczyć moźeśz/ iż Pan y złoczyńce nie chce zośtáwić przy rolpáczy o miłofierdzyu śwoim/ gdzye temu tu kazał ták powiedzyeć *RejPos* 218.

»wszędý gdzie ... tu« (1): Owa wśzędý gdzye poźrzyśz thu vchędożono. *RejWiz* 109.

»gdzie ... wszędý (a. wszędzie), wszędý (a. wszędzie) gdzie, (nie) wszędý (a. wszędzie) ... gdzie« (14 : 10 : 3): *BierEz* H4v; á tą maćciá maży wśzędý gdzie śą krośty albo świerzb. *FalZioł* V 110v; *RejJóz* L7v; *Diar* 35; Lálkáwie was śluchác będye/ Gdzye przydzyecie k niemu wśzędzie *BielKom* A3; *RejWiz* 11v (2); gdzie koń moy kopytem podeptał/ wśzędzie náśze było y ieśth *BielKron* 254v; Do kościoła/ do domu/ y wśzędzie gdzie ma śiedzieć/ [*Turek*] bez obućcia idzie *BielKron* 259v; *KochSat* A2; *MączLub nlb* 14; gdyż nie wśzędý barwierzá mieć moźe/ gdzie rány dośtánie *SienLek* 145 (3); *BielSat* G2v; *GrzegŚm* A4v; Y wyślucha cię Pan z wyśokiego niebá/ Y będye przy tobie wśzędý/ gdzie potrzebá. *KochPs* 28 (4); Gdzie zarze wśchodzą/ y gdzie západaią/ Wśzędý niech imię páńskie wyznawaią. *KochPs* 173; *MWilkHist* Cv; *CzechEp* 236; *BielSen* 16; *GrabowSet* Cv (2); *SarnStat* 928; *SkarKaz* 548a.

»gdzie jedno ... wszędzie, wszędzie gdzie jedno« (3 : 2): *BielKom* F7; Abowiem ták zówfze/ y ták wżędzie gdzie iedno Chrześcíanie byli/ trzymano y wierzo *WujJud* 134v; *SkarJedn* 361; *KochPs* 3; gdzie iedno w polu pod namiotkám pomieźkał: wżędzie pierwey óltarz Itáwił P. Bogu. *SkarŻyw* 283.

d) Połączeniu zaimka przysłówkowego „gdzie” ze zdania okolicznikowego z innym zaimkiem przysłówkowym ze zdania nadrzędnego towarzyszy uzupełniający okolicznik miejsca ograniczający i precyzujący znaczenie zaimka (67) :

α. W zdaniu nadrzędnym [w tym: zdanie okolicznikowe z „gdzie” w postpozycji (39), w interpozycji (16), w antepozycji (3); „gdzie by” (5)] (58) :

Dodatkowym okolicznikiem miejsca wyrażenie przyimkowe (52) :

Połączenia: »tam gdzie, tam ... gdzie, gdzie ... tam« (31 : 11 3) Tám do iego książnice wżedł/ Gdzie on zówždy íwe księgi czedł. *BierEz* P4; *MiechGlab* 59; *LibLeg* 6/160 (2); Iakom ya nyenayechal slachathnego Stanislava [...] w domv slachathnego Czybora Schelygy tham gdzie on byl przyyaczielskie prosson *ZapWar* 1539 nr 2595 (2); *LubPs* S4v; Y nie zówždy tám będye gdye mylli w tey łronie *RejWiz* 8v (2); Poftawcie Vryaflá ná przodku/ tám gdzie namocniey fie ípierią [ex adverso belli, ubi fortissimum est proelium] *Leop* 2.Reg 11/15; Gdziefie [*Ubi*] pothłukły wozy [...] thám [*ibi*] ná thym mieścu niechay będą wyławiáne ípráwiedliwóści páńskie *Leop* *Iudic* 5/11 (3); *OrzList* e2; Obiecuem/ iż żadnemu Káłztellániey y inżych vrzędow nie damy/ iedno ludzyom godnym/ zálłużonym á mądrym/ ktorzyby mieli ośiádłóć w oney zyemi/ tám gdye vrząd wákuie. *UstPraw* A4; ktory [człowiek nieosiadły] ma być záltan z Woźnem z Sláchtą w domu tám gdyeby mieźkał *UstPraw* H4 (3); *BibRadz* *Gen* 14/3 (2); Przeto z nim zmwę miał/ áby thám Itánął gdye rołkazał przed drzwiami. *BielKron* 100v (4); *RejAp* 99 (3); *GórnDworz* M6; *RejPos* 248; Krol [...] kazał Dánielá włádzić w iáłkinią/ tám gdye siedm Lwow zgłodniáłyh siedziáło. *RejZwierc* 202v (4); *HistHel* B2v (2); *StryjWjaz* B; Niechże ty ofiáry zwycięskie idą ná mieysce/ tám gdzie Chryłtus ofiarą íeft *SkarŻyw* 567 (5); *KochMuza* 26; Dan w Kole ná polu tám gdzie Woyfká náłze leżáły [*Actum in Colo Campestri stationurn exercituum nostrorum* *JanPrzyw* 11] *SarnStat* 888 (3); *KlonFlis* C3v (2).

»tu ... gdzie, tu gdzie« (4 : 3): *MetrKor* 34/268; zálłano [*Sylweryjusa*] do Pontu/ thu gdye przekop álbo káfá *BielKron* 163 (2); *RejPos* 138; *StryjKron* 105 [2 r.]; Nie wźiał iey [mocy odpuszczania grzechow] z łobą do niebá/ ále ią tu ná źiemi zoftáwił/ gdzie grzełzym *SkarKaz* 207b.

Dodatkowym okolicznikiem miejsca przysłówek lub przysłówek w połączeniu z zaimkiem nieokreślonym (2) :

Połączenie: »tam gdzie, tam ... gdzie« (1 : 1): Drugie lekárftwá będą niżey tám gdzie będziem mowić o kámieniu. *SienLek* 17v; Ani tám gdzieś dáleko/ gdzie fie cudá rodzą *GórnTroas* 71.

Dodatkowym okolicznikiem miejsca zaimek przysłówkowy (2) :

Połączenie: »wszędzie (a. wszędy) gdzie ... tam« (2): A wżędzie gdzie Gród íeft/ tám Pifarz Ziemłki Podpiłká przyśięglęgo chowác ma *SarnStat* 1157; *CzahTr* I2v.

Dodatkowym okolicznikiem miejsca wyrażenie przyimkowe wzmocnione jakimkolwiek zaimkiem przysłówkowym (2) :

Połączenia: »wszędę gdzie ... tam« (1): bo wżędy ná świećcie/ gdzie ľą kaźni okrutne/ tām złości więcey. *GórnRozm* I3.

»leda kędy gdzie ... wszędy« (1): W okrutnych pufzczách/ w leśiech ledá kędy/ gdzie Lwow/ Pánter przechodzi/ Płomiennych Smokow błędy/ Leżeć bez trwogi y ľpác mogą wżędy. *GrabowSet* Vv.

β. *W zdania okolicznikowym miejsca; dodatkowym okolicznikiem miejsca wyrażenie przyimkowe (9) :*

Połączenie: »gdzie ... tam, tam gdzie, tam ... gdzie« (7 : 1 : 1): *BierEz* H4; *tham* ze przed staroľtą, abo poľtaroľczim ma bycz praw, *gdzye vnyego* ktora rzecz saľthana. *MetrKor* 40/819; *BibRadz Gen* 24/30; *GórnDworz* K2; *RejZwierc* 160; *BielRozm* 5; Gdzie w ktorým Pánľtwie Pan práwá dobre poľtánowiwfzy/ vrzędniki da nickszemne/ tām z onych praw/ wielka ľzkodá/ vćikľ/ y nędzá ludźiom roście. *GórnRozm* I2 (2); *GrabowSet* V3.

2) *Wprowadza zdanie okolicznikowe miejsca z odcieniem czasowym (251) :*

a. *W zdania nadrzędnym brak okolicznika miejsca odpowiadającego zaimkowi przysłówkowemu „gdzie” ze zdania okolicznikowego [w tym: zdanie okolicznikowe w postpozycji (88), w antepozycji (35), w interpozycji (34); „gdzie by” (5)] (157) :* Z tądże kaźdy poźitek tych lekarzkich kxiąg po [diąc] może/ gdzie lekarza y apteki doľiádz nie może. *FalZioľ* +2v (2); *GlabGad* A7v (2); *KromRozm I* Iv (3); *MurzHist* R; *KromRozm II* o2v (2); *KromRozm III* G4v (3); *LubPs* ee5v (3); *RejWiz* 58v (5); áby ľie ziľciľo co byľo opowiedziano przez proroká/ gdzie mowi [*per prophetam dicentem*] *Leop Matth* 13/35; *RejZwierc* 131; tráfi ľie to iż ich ták wiele rázem gdzie ľie vfiec z drugim potká/ nie zginie. [*jak na trunkowych biesiadach*] *BielKron* 334; *GrzegRóżn* K; *Mącz* 264d; Przeto że stárľszy milczą gdzie mowić ľię godźi/ Drudzy ledá co plotą iáko ludźie młodźi. *Prot* A2v; *RejAp* 80v (4); A tho ľie wielkroć threfić może/ zwłaľzczá gdzie do státecznych powieści przydzie. *GórnDworz* Q6v; Dwákroć then dziw okázác Pan raczył w czľowieczeńľtwie swoim. Pirwfzy raz/ [...] gdzie byľ tákież raczył opátrzyć á náľycić pięć tyľięcy ludzi/ tylko pięćiorgiem chlebá ięczmiennego/ á dwiemá rybkomá. *RejPos* 183; Wielkie poświáćanie/ *gdzye ľam* Pan iefť. *RejPos* 351 *marg* (18); Iż kto czo ná ľię czuie/ gdzie dwa mowiá pilnie vpátruie. *RejZwierc* 96 (2); piľzá Hiľtorykowie iż im [*Rzymianom*] przychodźiły ku poźytku niemáľemu ty proce/ gdzie ľie tráfiľo czynić z nieprzyiaćielem przy mieľcu kámiennym *BielSpr* 4v (3); *WujJud* 237v (2); *RejPosRozpr* cv (3); *RejPosWstaw* [21³] (4); Podobieńľtwo teź wielkie/ iż táto kľięga vczynioná iefť z oney/ ktorą wklęgach krolewfkich częľto wľpomina/ gdzie mawia: Aza tego nie napiľano w kronice? *BudBib* I 219 (4); *BudBibKaw* A2; A iż ták iefť/ moźeľz to obaczyc z Cyprianá y z Hiláriuľá/ Bo ći obá/ gdzie to mieľce przywodzą/ żadney zmienki Bogá nieczynią. *BudNT* Ii8v; *CzechRozm* 233v (3); *ModrzBaz* 46; *SkarJedn* 76; *KochOdpr* A4; á gdzie vľtáie kazá nie/ oná [*wiara*] teľz vľtawa: ták gdy zwierzchne Cere monie y obrządki [...] vľtána/ oľľabieie pľętko wiárá náľzá. *SkarŻyw* 114 (2); *StryjKron* A6; *CzechEp* 243; *WerGośc* 203; *BielSjem* 4 (3); *BielRozm* 28 (2); *Paprup* K4v; *GostGosp* 40 (2); Niewiádomego wiedzľ/ wodzu ćwicźony/ Zwłaľzczá gdzie przygod niebeľpiecznych tyle *GrabowSet* X3v (2); *SarnStat* 66 (2); Kto ľię vmie nie gniewác gdzie nie potrzebá: niewmie brátá zelźyc áni zábić. *SkarKaz* 314b; *CiekPotr* 45; Gdzie záś wľzytkięgo zbywa/ nie trzebá nic prośić. *GosľCast* 37; A teź trudno z pánem / á gdzie nielitościwa Páni iefťce/ iákoź rzecz przeciw nięy prowadźić? *GosľCast* 72 (6); *SkarKazSej* 685a.

Przysłowie: Gdzie rozumu nie/ czas pomoże. *BierEz* 12.

Zwrot: »gdzie (jedno) może itp.« = *zawsze i wszędzie, na każdym kroku, przy każdej okazji* (54): Nieprzaciela łwego przez długi czas pamięta y między innymi poznawa, a gdzie może rad się mści krzywdy łwoicy *FalZioł* IV 6c (3); *RejPs* 50; *RejJóz* L6; *LibMal* 1547/429; żon własnych prawie najpierwzemu łtanowi zókázali mieć/ i gdzie mogą/ gardła oto i cześć nietilko imiona biorą *MurzNT* 111; A to łą zbory czártowłkye/ ktory yáko z pirwu yednąc począł/ gđzye może dźwiwnymi obyczáyami ludźye zwodzi. *KromRozm* III A6v; Bo ielli cie nie wyklną tedy cie podkupya/ A gđzye mogą kázdego by Węgorzá łupyá. *RejWiz* 59v; Gđzye co znyadzye/ toby chciał włzytko ná zyłk kupić/ A gđzyeby mógl kázdego y s łkory wyłupić. *RejWiz* 191 (12); *RejZwierz* 41v (4); *BibRadz* *5; *Mqcz* 423c; Nie bierz ná łie obrázu Diabelłkiego/ A wiáruy łie gđzye możelz łpraw iego. *RejPos* Bv (6); *BielSat* G4; *HistLan* F6; *RejZwierc* 217 (3); połsmiewa łię zniego/ źle go ná włzem gđzie może wykłáda [omni artificio calumniatur] a źle oniem mowi. *ModrzBaz* 65v (2); Ma niepobóźné ludźi w nienawisłci/ Dobrym/ gđzie może/ pomocy dodawa/ *KochPs* 19 (2); *SkarŻyw* 478 (2); Lecź Nowokrzczeńcy/ gđzie y iáko iedno mogą wybijáią łię z tey zwierzchnołci *CzechEp* 364 (2); *NiemObr* 166; *KochSz* C2v; *BielRozm* 4; wiedząc iż vćciwi/ a zacni ludźi/ gđzie mogą vchodzą przyłięgi choć nayłpráwiedliwłzey. *GórnRozm* G4v; *GórnTroas* 5; *WujNT* 60; *SarnStat* 1112; *SkarKazSej* 659a (2).

b. *W połączeniu z zaimkiem przysłówkowym jako okolicznikiem miejsca ze zdania nadrzędnego [w tym: zdanie okolicznikowe w postpozycji (47), w antepozycji (34), w interpozycji (13); „gdzie by” (3)] (94) :*

Połączenia: »tam gdzie, tam ... gdzie, gdzie ... tam« (29 : 28 : 20): *MetrKor* 26/62v; bo łyá tam poczyna yefyen gđzye kozda rzecz czo łyá rodzy ku pozytku przychodzy *PatKaz* III 114 (2); tam łie łękali gđzie nie było boiaźni. *WróbŻołt* 52/6 (2); *RejPs* 79v; *LibLeg* 11/14; *MurzHist* G2v (2); *MurzNT* 166 marg; Abowym łi ktorzy Pána Bogá nye poználi/ Gđzye łie było bać nye trzebá tám łie oni bali *LubPs* D2; gđzie idźie o zdrowie vbogiego człowieká/ [...] tám trzebá nawięłłzey náuki y nawięłłzego porzákdu a pilnołci *GroicPorz* hhv (4); nigdy thám rzádu nie bywa/ Gđzye łie więc wielu pánow do czego ozywa. *RejWiz* 114; Bo gđzye gorzko/ tám závády trudney ocukrowáć. *RejZwierz* 133v; A gđzie by łye to zebránie/ álbo zgromádenie Rzeczypołpolitey Polłkiey/ od iednołtáynego Práwá/ y pozytku/ ná ktoráźkolwiek łtronę odchyláło/ tám Exekucya w Rzeczypołpolitey bywa/ iákoby modlá iáká/ wedle ktorey dobry Ciełlá náchylony dom włtáwia w kłobę łwą. *OrzRozm* B2v (2); Gđzieź tedy tym więczey będzielz wierzył/ ielli tám gđzie twierdzą/ czyli tám gđzie przą? *GrzegRóżn* D4v; *OrzQuin* O3; Tám závády Prawo milczy gđzie brzákáią miecze *Prot* B4 (2); *SarnUzn* D4 (3); *SienLek* 131; *RejAp* 25v (4); *RejPos* 32; *BiałKat* 3v; Iáko oney niewiełcie Sáreptáńłkiey ktora mu plácek vpielká/ będac w wielkim głodzie/ thám gdzie iuź y mátki włafne dziełi łwe iádłly *RejZwierc* 125; *WujJud* 34v (2); tám był miłofiernym/ gđzie miłofierdźia vzywáć nie miał/ y naboźnym chciał być w oddáwaniu ofiar [...] gdy miał być rołkazaniu Bożemu połłufnym. *CzechRozm* 238v (2); *PaprPan* K2v; *SkarJedn* 74 (3); iuź tám ray y niebo gdzie trzełci był Chryłtus w żywołcie Máryey między nimi [*Marią i Józefem*]. *SkarŻyw* 243 (7); A gđzieby nie tylko Ewánieliey nie przyimowano ále łię ielzłcze ná przepowiedáczłe iey tármano/ [...] tám teź nie kázal łię młcił *CzechEp* 336 (3); *KochPieł* 23; *PudłFr* 44; *GórnRozm* I3v (3); *GostGosp* 34; Nie trzebá łię tedy dźiwowáć/ iż

gdzie wielkie rozumy łą ná dobré/ tám téz ná złé wielkie bydź mułzą *GórnTroas* [3] (2); *KochFrag* 27; *LatHar* 201; *WujNT Rom* 5/20 (2); *SarnStat* 269; *KlonKr* A4; Niemáľz tám nic táiemnego/ gdzie opilltwo pánuie. *PowodPr* 74; *SkarKaz* 316b (5); Gdzie fię dom pięknie świeći/ Tám koźdy ptak rad leći. *CzahTr* H4v; *SkarKazSej* 666b (2).

~ *Zwrot*: »gdzie może« = *zawsze i wszędzie, na każdym kroku, przy każdej okazji* (1): Iż fie tu fwowolnemu wżytko k myłli toczy/ A w ten czás niewinnego/ gdzie może tám tłoczy. *RejWiz* 139v.

~

»gdzie ... tedy tam« (2): *RejPs* 100v; ále gdzie co roźnego ábo przeciwnego piłmu piłze/ tedy iuź tám Iozeff ná łtronę. *CzechRozm* 138v.

»gdzie ... tu, tu gdzie, tu ... gdzie« (13:1:1): ale gdzie czcizł liczbę o pułzczaniu krwie/ tu licź dni od nowego á od náftania mieliacza *FalZioł* V 46; *RejAp* 24 (4); *RejPos* 286 (2); przed czołem piełzych máią teź łtać iezdni/ ná czele nieprzyiaćielowi broniać wołká głownego tákze y lekkozbroyni/ gdzie gwáłt tu do wołká włtepić/ iáko w tey figurze niźey obaczyłz *BielSpr* 32v; Stárołtowie gdzie trzebá tego nie hámuiać: Gdzie nie trzebá tu łámi Szłáchtę z waśni trapią *BielRozm* 5; *GórnRozm* D3v; *GosłCast* 44.

~ *Zwrot*: »gdzie może itp.« = *zawsze i wszędzie, na każdym kroku, przy każdej okazji* (4): *RejRozpr* 12v (2); Tákać dziś łpráwiedliwość ná tym nędznym łwiece/ Ze gdzie może hárdy pan/ tu ćichego gniecie. *RejFig* Ee3v; *ArtKanc* K5v. ~

3) *Wprowadza zdanie okolicznikowe miejsca z odcieniem warunkowym, niekiedy warunkowo-czasowym*: (374)

a. *W zdaniu nadrzędnym brak okolicznika miejsca odpowiadającego zaimkowi przysłówkowemu „gdzie” ze zdania okolicznikowego [w tym: zdanie okolicznikowe w antepozycji (81), w postpozycji (62), w interpozycji (4); „gdzie by” (3)] (147)*: *MetrKor* 34/134v; Zlećiem gdzie się mocni mnożą/ Bo ine wżytki vbożą *BierEz* M2v; *FalZioł* V 97 (2); Przetoź, gdzie pożytek czują, wszytkiego sie podejmują. *BierRozm* 19; *RejRozpr* C4v (4); Zadny Iarmark y kiermałz Gdzie tego wina niemáľz *LudWieś* B5; *RejJóz* H4 (3); *LibMal* 1550/157v (2); *RejKup* 14v (2); *KromRozm I* P3v; *MurzNT* 173v marg; *KromRozm II* gv; *KromRozm III* F7v (2); Gdzye dobrej rády nie máľz/ lud wżytek vpada/ Ale z rádzyc záchowan/ gdzye ich wiele łiada. *BielKom* B8; thák Pan bog łpuści łwe błogoláwienłstwo/ gdzye obaczy miłość łpołeczną. *LubPs* dd3 marg; *GroicPorz* g4 (4); *KrowObr* 53v; *RejWiz* 146v (4); źle bywa gdzye dwa pánowie rządzą. *BielKron* 125 (5); *Mqcz* 447a; *Prot* C4; *SarnUzn* E5v; á przeto rządzą lekárze/ lećie częłto ia [*chorą głowę*] oblewáć: A gdzieby byłá Rynná/ z náchyloną głową pod nią łtać *SienLek* 39v (2); *RejAp* 24 (3); gdzie praca/ á łtáranie przyłtapi/ wżytko im będzie czo iedno mowić/ ábo czynić poczną/ przyłtało. *GórnDworz* E5v (5); *RejPos* 197 marg (3); Gdzie łuknia nie dołtáľ/ kofzulą náđłtáwił/ Na Włofki Adamałzek/ Kmiotká nie záłtáwił. *BielSat* D3v (3); *HistLan* F4; Spráwiedliwoćią tu káźdy łtan łłynie/ A gdzie tey nie máľz łam y s łławą zginie. *RejZwierc* 226v (9); *BielSpr* 17v (2); *WujJud* 65v (5); á ći niech nápráwiáią rołpádliny domu (Boźego) gdzie [*ibi*] fię znajdzie rołpádlina *BudBib* 4.Reg 12/5 (2); *MycPrz* I B2v (2); *BudNT przedm* d2 (3); Koniecznie to nieiełt prawđziwa sławá/ gdzie niemáľz żadnego baczenia ná słufność y łpráwiedliwość [*ubi nulla habetur ratio aequi et recti*] *ModrzBaz* 107v (5); *SkarJedn* 159; *KochPs* 47 (2); *SkarŻyw* 100; Bo

gdzie tá [cnota] ieft/ by dobrze nic więcéy nie było/ Człowiekowi zniá fámą żyć ná świecie miło. *KochDz* 105; *ReszPrz* 16; *ReszHoz* 139; *WerKaz* 303; *BielSen* 14; *BielRozm* 29 (2); Obieráią ná táki vrząd/ gdzie ieft rząd/nie pijánicę/ nie máchlerzá/ nie tak nędznego żeby z płomieniá chlebá chwytá/ ále obieráią człowieká bogoboynego/ cnotliwego/ dobrej fławy *GórnRozm* G2; *KochWr* 37 (2); *GostGosp* 162 (2); bo gdzie fákcye nie będą miáły od fwoich potężności/ gdzie princypałowie adherentow mieć nie będą/ gdzie więcéy káżdemu będzie miłsze zdrowie Oyczyzny/ niż powinnego bądź záchowálego fwego/ vftác prędko muřzą. *Phil* O; *RybGęśli* C2; *WujNT przedm* 22; *WysKaz* 42; *JanNKar* F3v (2); IEfli który fzláchćic Dzięsięćinę po Folwárku wydrze/ tákowy wydźiercá [...] będzie zákłęt: [...] A gdzie zóná czyiá w niebytności mężowéy Dzięsięćinę wydrze [*Ubi autem uxor alicuius* [...] *decimam rapuerit JanStat* 227]: ma bydź ku dofyc vczynieniu fłuźnému przeciwko tákowéy poftápio *SarnStat* 184 (19); *GrabPospR* Mv (3); *SkarKaz* 157a (3); *SkarKazSej* 691a (3); *KlonFlis* F2v; *KlonWor* 13 (5).

Połączenia: »gdzie jedno« (1): á pewnie vgodzić vmie gdzie iedno będzie raczył. *RejZwierc* [28³]v.

»gdzie kędy« (1): A fámí teź po trofze gdzie kędy możemy/ Záprząźmy fie w to iárzmo fnádniey záorzemy. *RejZwierc* 253.

b. *W połączenia z wyrażeniern przyimkowym ze zdania nadrzędnego (1)* : Gdzye mófty czyniá nie dla potrzeby iedno dla fwego pożytku/ áby brał móftowe: w tákíey rzeczy może móft zrzucić á brodem iechác *UstPraw* Ev.

c. *W połączeniu z zaimkiem przysłówkowyrn jako okolicznikiem miejsca ze zdania nadrzędnego lub ze spójnikiem skorelowanym [w tym: zdanie okolicznikowe w antepozycji (179), w postpozycji (43), w interpozycji (4); „gdzie by” (14)] (226)* :

Połączenia: »gdzie ... tam(ci), tam(ci) ... gdzie, tam gdzie« (163 : 30 : 17): *BierEz* G; przeto gdzie niemálf początku krwi tam teź iey nie może być dokonanie *GlabGad* E5; *RejRozpr* Iv; *RejJóz* E5v (2); *KromRozm I* O4; *MurzHist* E2; Bo gdzye przyczyná przykazánýa ktorego nye flúży/ tám y przykazánýe ono myeyfcá nye ma. *KromRozm II* k4v; *KromRozm III* L4 (3); A ci sędzić mają według prawa pisanego, poki go zbywa, dzierzác się in contrariis poślednich stat, a gdzie tego obojga nie stanie, tam się uciec do zwyczajow hoc est do dekretow sejmowych *Diar* 97; *BielKom* D4; *LubPs* G3 marg; *GroicPorz* ii4v (4); *KrowObr* 54 (2); *RejWiz* 152 (4); *Leop Prov* 14/23 (2); *UstPraw* Cv (2); Więc imi [pięknými słowami] gdzye nie trzebá/ tám nie rad fzyrmuie/ A gdzye trzebá tám káźde/ prawdą záhártuie. *RejZwierc* 76v; *BibRadz Prov* 14/28; gdzie niemálf Ołtarzá/ tám niemálf Káplaná *OrzRozm* Cv (8); *BielKron* 296v [3 r.]; Można Rzeczpołpolita y was vbogáci/ A gdzie fye tá powinie/ tám fwé káźdy tráci. *KochZg* B (2); Bonis inter bonos necessaria amicitia est, Gdzie wfzifcy dobrzy tám pewna vprzeyma przyzáźn. *Mącz* 172a (5); bo gdzie ieft iedno ferce/ á duřzá iedná/ tám teź mowá muři być iedná *OrzQuin* Aa4v (10); *Prot* Av (5); ták iż gdzie goráćość mníey może/ tám wietrznóć lóy fpráwuie *SienLek* Vv; *RejAp* 34; A przeto/ ten ieft práwy miřtrz/ kto miřterřtwo pokryć vmie/ [...] bo gdzye ie pokaże/ thám mu zaráz credit zginie/ y wnet nie ták wziętym v ludzi będzie. *GórnDworz* E7v (8); *GrzepGeom* H4 (2); themu rozumiał/ iż gdzye ieft duřzá w rádości/ thám będzie y vwielbione ciáło. *RejPos* 24 (7); *RejZwierc* 212 (6); gdzieby thák raz zdziáłał nieprzyiáćielá/ nigdyby fie thám iuź żadny nie śmiálf wáżyć obegnác Zamku *BielSpr* 65; Gdzie zgodá ieft/ tám vtedy

niepotrzebá. *WujJud* 13 (5); *WujJudConf* 34v (4); *BudBib Prov* 14/4; *BudNT* i3; *CzechRozm* 233v (4); Bo gdzie żołądek ieft zimny/ tám żadne trawienie pokármow niemoże być [*frigente ventriculo nulla concoctio ciborum futura est*] *ModrzBaz* 70v (4); *SkarJedn* 346 (2); *Oczko* 18v; *SkarŻyw* 260 (5); *CzechEp* 4 (3); *KochFr* 75 (2); Gdzie téy [cnoty] niemálfz/ tám wżytko fwoię cénę tráci *KochDz* 105; *ReszList* 191; *WerKaz* 304; *BielSjem* 3; *KochSob* 58; *PudłFr* 76 (2); *ArtKanc* N4v; Gdzie ma byđz dobrze poftánowiona Rzeczpołpolita tám trzebá y práwá dobrego/ y dobrych obyczáiow *GórnRozm* C2v (15); *KochProp* 15; *KochWr* 35 (2); *GostGosp* 62 (2); *GrochKal* 13; *Phil* D3 (4); *GórnTroas* 4 (2); Gdzie grofz/ tám dżiśia przyiáciel gotowy/ Prożnyli worek/ towarzyszem tobie Fráfunek vzna/ žal/ y bol furowy. *GrabowSet* Yv (3); *OrzJan* 31 (3); *LatHar* 111 (2); *RybGęśli* C3; Bo grzech ták dobrowolny ieft/ iż gdzie wola nie przyftápi/ tám też grzechu nie málfz. *WujNT* 546 (6); *JanNKar* A3 (4); *JanNKarKoch* F3; A gdzie w liściech gránice nie fą opifáné/ tám przerzeczoné Książęta fwe rádne Pány máią zełfác [*et ubi in literis limites descripti non fuerint, ad eosdem firmandos, praeftati Duces suos Consiliarios destinare debent* *JanStat* 882] *SarnStat* 1109 (11); *GrabPospR* M3v (2); *PowodPr* 48 (3); We wżytkim rodżicow fluchác mamy/ iedno tám nic/ gdzie nam do pobożności przełzkadzáiá, *SkarKaz* 44a (2); Gdzie w duchownych rzeczách zgody nie málfz/ tám iey y około űwieckich nie bęđzie. *SkarKazSej* 684a marg (10); Gdzie fię co práwem dżieie/ tám fád fpráwiedliwy. *SapEpit* A4v.

~ *Przysłowia*: Bo więc tám fie napyękniefy polerufie cnotá/ Gdzye bywa około niefy nawięcey kłopotá. *RejWiz* 60.

Stárádawna przypowieś/ Gdzie co złego pláci/ Dobtoć [!] tám bez pochyby myto fwoie tráci. *Prot* B2v.

Thego bowiem [*Lizandra*] te flowá były: Ze gdzie Lwiá fkorá czemu dofyć vczynić nie może/ tám Lifiá trzebá nárabiác. *Phil* P3.

A gdzie przełkoczyć niemogę/ Tám podłázić vczę nogę. *RybGęśli* B2v. ~

»gdzie jedno ... tam« (1): gdzie yedno [*Rzymianie*] pomyłli tám mogli/ álbo wżem ludzióm roskázowáli. *Mącz* 283b.

»gdzie tedy ... tam« (4): Gdzie tedy záfię z rozmyłem dobrym/ y z dobrowolnym z obu ftron przyzwolenim poymuiá fię/ tám práwie Pan Bog ręká fwą to Małżeńftwo łączy. *WerKaz* 303; Gdzie tedy potrzebá páchołkow/ potrzebá przyiácioł/ iáko v was ná rokách/ ná granicách/ ná ziázdách/ tám iákoby nie było práwá. *GórnRozm* E2; *Phil* R4; *JanNKarKoch* G2.

»gdzie (jedno) ... tedy« (6): *RejWiz* 146; *RejZwierz* 141; *Strum* E2v; *BudBib* B4; Gdzie záfię ktorego flowá ábo kilku w Graeckim texcie nie było/ ktore fię w nálfzym Lácińfkim náyduief; tedym náznáczył roženkiem *WujNT przedm* 16.

~ *Zwrot*: »gdzie jedno możecie« = *zawsze i wszędzie, na każdym kroku, przy każdej okazji* (1): A cobyfcie ie mieli opatrzyć á vtorowác im [...] tę nędzną á błędná drogę ich [...] to owżem iefzcze gdzye iedno możecie tedy iá im zágrádzacie á zárębuiefcie/ á frogiemi pniaki zákládacie fáłszywych á obłędliwych náuk wálzych. *RejPos* 184. ~

»gdzie ... tedy tam« (3): *FalZioł* IV 26a; *RejRozpr* E2v; gdzie bęđzie plác ná dłużá dżieięć Prętów/ á ná fzerzá fześć/ tedy tám Miernicy nie liczá fześćdżieięt Prętów/ ále fześć Prętów. *GrzepGeom* 14.

»gdzie ... to tam« (1): Ale gdzie też ząfię trefi iż ten miŕtrż vgodzi ná powolną łzkołę ſwoię/ to iuż więc tám piłka w ktorą chce *RejPos* 331.

»gdzie ... tu« (1): Gdzye theż możefz nędzniczka/ proſtaczką/ ſirotkę/ wziąć ná opiekę ſwoię: [...] thu też vczyniŕz niemálą ſpráwę podobną ku ſpráwam Pána ſwoiego *RejPos* 171v.

2. Wprowadza zdanie przydawkowe (2689) :

a. „gdzie” w funkcji zaimka względnego „który” w miejscowniku, w odniesieniu zaś do ludzi w funkcji wyrażenia przymkowego „u” + G zaimka [w tym: „gdzie by” (154)] (2662) :

a) W nawiązaniu do rzeczownika zmysłowego lub zaimka rzeczownego (2294) : Iakom ya nyepriſzeth do lasza yasyonovego gdzye pasyono bydło owcze y kosy *ZapWar* 1505 nr 2007 (13); *ZapMaz* VI 6/35v; *BierEz* L2 (8); Vbácźcie iŕżetz Iezus pán wſſego ſtworzenia/ miałta anij domu niemá ſwego/ gdzieby ſie z ſwymi zwoleniki ſklonil. *OpecŻyw* 87 (23); *ForCnR* B2v; *PatKaz I* 12v (4); [biskup] y oltharze połzwyacza gdzye czyało boze lezecz ma *PatKaz II* 39v (3); *PatKaz III* 143v (7); Chartophylatium, latine scrinium dicitur, in quo libri vel scripturae reponuntur. Skrzyniá gdzye kxyęgi álbo lifty chowáya. *Murm* 194 (5); wpułtzili go [Józefa] wdoł ſtary gdzye nie było wody *HistJóz* A2 (3); *BartBydg* 147v; *MetrKor* 57/117 (2); miełzka [piskorz] w iezierze á nie w rzecze/ albo theż y w ſtawie: gdzie iełt woda ſtoiaćza *FalZioł* IV 40a; MInog iełt riba długa, czarna, W rzekach ſie rodzi/ gdzie iełt opoka kamień *FalZioł* IV 44a (8); nie przebyway w miełcie ani w krainie gdzie pycha panuie *BielŻyw* 83 (3); *GlabGad* L4 (3); *MiechGlab* n1b 11 (4); *WróbŻołt* Q3 (3); *LibLeg* 6/117 (3); *RejPs* 22v; *RejRozpr* C4v (2); Wkazdem miełczie y myałteczku gdzie ſfą kupiećtwa albo ſkłady A chocia thełł gdzie ſą logarowie tho iełth nyłłich kupczow ſprawcze albo komorniczy *ConPiotr* 30v; do yłzdebky gdzie ſzyą pany ſpanna vbyerala them kluczem ſzobyte othworzil *LibMal* 1546/114 (7); *SeklKat* L3; *RejKup* k5 (2); igry ſthroilz/ iákoby myłz w domu gdzie kotow łownych ábo łápek nie máłz *HistAl* C3v (5); *KromRozm I* L4 (4); *MurzHist* C4 (3); *MurzNT* Mar 9/45 (10); *KromRozm II* a2v (9); Abowim nye o zgrái/ gdzye káźdy w ſwą idzye/ ále o zgodnym [zgrornadzeniu]/ ktore pod yednym práwem y porządkyem bywa *KromRozm III* A5 (13); *Diar* 64 (2); *BielKom* A2 (2); dla tego iż dáleko od myálta myęłzkáya/ gdzye ſzkoły ſą záložone *GliczKsiąź* K3v (8); Vlnąłem w głębokiem błocie gdzye niet dná żadnego *LubPs* P6v (7); *GroicPorz* hh3v (5); Vkałźcie piłmo Święte/ gdzie Pan Bog ſercá ludzkie kámienne obiecał ku nabożeńſthwu pobudzić pátrząc na tákowe kije vſtrugańe *KrowObr* 94 (13); ſzedł myłłac: y nálał domek gdzye miełzkał Sokrates. *RejWiz* A6v (11); vkrádlá go [Joasa] [...] y mamkę iego z komnáty gdzie legáli [de triclinio] *Leop* 4.Reg 11 /2; iákóź będziefz mogł wytrzymać iezdne/ y ták wielkie woylko w polu/ gdzie [in campo, ubi] áni kámieniá áni ſkály niemáłz *Leop* 1.Mach 10/73; Gdzie iełt wieczernik moy/ gdziebym wielkonocnego báránká z zwolenniki ſwemi pożywał [Ubi est refectio mea, ubi pascha ... manducem]? *Leop* Mar 14/14 (20); *UstPraw* I; *RejFig* Bb2v (3); AVgułtus gdy wziął miáłto/ gdzie krole kładzono/ Tedy mu potym kołcioł wielki otworzono. *RejZwierz* 7v; Włółzka byłá z narodu/ gdzye ſie rozum rodzi *RejZwierz* 49 (9); Vmyłłiem był ſam budowác Dom gdzieby odpoczywác miáłá Skrzyniá przymierza Páńłkiego [domum quietis arcae] *BibRadz* 1.Par 28/2; Y otworzywłzy drzwi ſkryte gdzie wchádzali ná kołcioł/ ze grzmieniem cíłkáli kámieńmi *BibRadz* 2.Mach 1/16 (35); *OrzRozm* F2 (3); Iakob [...] nákládlá łázczeń w potoki álbo w rynnny gdzye owce miáły pić wodę *BielKron* 15; włtąpił Dawid do iáłkinie gdzye chował

íwe rzeczy. *BielKron* 66v; Gdy Iorám obaczył lud wielki k łobie íść z Hieu/ wyízedł przeciwko im ná pole Iezáelkie/ gđzye Nabothá vkámionowano *BielKron* 86 (281); *GrzegRóżn* 13v (4); *KochSat* A2; I tego też czo íeít w mieściech gđzielmy íię rodziły zwyczajú nawięcey náladuiemy *KwiatKsiqż* Fv (2); *KochZg* A2v; Andronitis et Andron Kownátá/ álbo/ yedná część mieízkania w domu/ w którym tylko męzczyzny mieízkayá [...] Sic et Gyneconitis, vel Gynecon Fraucimer/ Panieński dwór/ yáko yeít v Krolów y Xiążąt/ gđzie pány íwym dworem też służą. *Mqcz* 9c; Peristilium, Latine circumcolumnium [...] Około słupie/ to yeít budowaníe gđzie wkoło słupy ítoyá yáko w klastorzach bywáyá obchody álbo ganki. *Mqcz* 291c; Pistrinum, Locus in quo pinsitur, Młynicá/ młyn gđzie żito przed tym w ítępách tłuczono. *Mqcz* 300d; Ludus saltatorius, Szkoła tánczna gđzie táncowác vczą. *Mqcz* 365a (75); *OrzQuin* Lv (2); *Prot* C3v (2); *SarnUzn* G5 (3); Dom tedy álbo mieízkánie nie ma być ná mieyfcu bágniíty m bliíku [!] Ieżiorá álbo błotá/ gđzieby moczono Len álbo konopie *SienLek* 2v (6); *LeovPrzep* F; Przybytek w Sálomonowym kościele był/ gđzie íie kápłani [...] ná modlitwy [...] íchodzili. *RejAp* 175v (7); nákoniec poczęli [dwaj kardynałowie] ítrofowác íednę tablicę gđzye íwięty Piotr s íwiętym Páwłem námáłowáni byli *GórnDworz* R6 (17); Punkt gđzie íeít rozdzielóna íedná íztuká kołá/ przezowiém c. *GrzepGeom* C4v (5); á nálazzy pieczęć íego w komorze gđzie vmárły leżał/ kazał wízytkim wynidż krom íwych íwiádkow. *HistRzym* 73v (9); á nie w wodż ich ná błędne á ná omylne páftwíká ich/ gđzieby íe on wilk drapieżny [...] miał podrapác á pomordowác. *RejPos* 123 (13); *RejPosWiecz*³ 98v; *BialKat* 28v; *BielSat* G3 (2); *KwiatOpis* C3; *HistLan* Bv (4); *GrzegŚm* ktv (3); *KuczbKat* 145; poíłał tákíeíz pieíze miedzy íkáły/ gđzie wężow kupy wielkie były *RejZwierc* 163 (18); *BielSpr* 62v (8); *KochMon* 30; *WujJud* 121 (10); *WujJudConf* 11 (3); *RejPosWstaw* [143³]v; przyízedłem [...] do brony gđzie gnoie wymia- táno [ad portam stercorum] *BudBib* 2.Esdr 2/13 (15); *Strum* 12v; *BudNT przedm* b4 (7); *StryjWjaz* Av; Íż mi to Pan moy dáć raczył/ żem íuż [...] wyízedł ná brzeg beípieczny zbáwienía/ gđzie mi íuż żadne wiátry obcych náuk ízkodzić nie mogá: gđzie mi íie íuż też nie trzebá wíízu chwytać *CzechRozm* 20v (50); Ale ítało íię [...] íáko w leíie/ ábo ná puízczy: gđzie żadnego człowieká [in deserto, ubi nulli homines] żadnego Przełożonego niemáí. *ModrzBaz* 31; zbudowanoby kościoł/ gđzieby [ubi ... vacarent] íię íędziowie ze wízytkim íwoim domoítwem nabożeńítwem bawili *ModrzBaz* 93 (15); *ModrzBazStryj* ¶2v; Pogrzebion íeít w Rzymie ná Wátycánie wedle drogi gđzie triumphy czyniono *SkarJedn* 92 (13); O nierządne kroleítwo/ y zginienía bliíkie. Gdzie áni práwá ważá/ áni ípráwiedliwość Ma mieyfcá *KochOdpr* C3 (3); *Oczko* 1 (4); íáfkóíki íwé máią Gniazdá/ gđzie dżiatki wychowywáią. *KochPs* 126 (19); tráíli do íedney cháłupki/ gđzie niegdy mieízkáli słudzy Boży *SkarŻyw* 76; y vkázowáli łobie [ubodzy] domy/ gđzie íe częítto íáímużny potykały/ á gđzie nie *SkarŻyw* 98; część íale tey ná ktorey oni z íwymi przyiácielmi ítali/ pod nimi íię zápádlá/ y wiele ich porániłá: á druga część gđzie Arcybískup z íwymi íiedziál/ cáłą zoítałá. *SkarŻyw* 511 (77); y więcey ich poległo w wćiekáníu nííż ná plácu/ gđzie bitwę ítoczyli *StryjKron* 390 (28); żem o tym kšíáżki nápiíał/ ktorem Rozmowámi Chríítyáńskimi názwał. Gđzie íię prawdá z fáííżem/ wítáwá Boża z ludzká/ [...] ná plác wywodzą. *CzechEp* 5 (48); *CzechEpPORz* **4v; *KochJez* B3v (6); *NiemObr* 86 (3); *KochFr* 95 (4); Wízytkie te przezwíká Trácká żiemíę znáczá gđzie kwitnął Orpheus. *KlonŻal* A4v marg (8); Pátrż ná niewinné dżiatki gđzie niemáíż przyíády *KochDz* 105; *KochSz* A2v (3); *KochWz* 137 (2); *ReszPrz* 107 (3); *ReszHoz* 139 (4); *ReszList* 158 (5); *WerGość*

229 (2); *WisznTr* 34; *KochBr* 151; *BielSjem* 36; *KochPam* 80; Y nawiedził pod ziemné niewefołe kráie/ Gdzie fłonce fwych prómieni nigdy nie podáie *KochPieś* 39 (3); *KochSob* 69; *KochTarn* 76 (2); Czeka cię fad zielonym liściém przyodziány. W nim trawá dofyc buyna/ gdzie w południé czyście Spác *PudłFr* 12 (2); *ArtKanc* K8 (8); *BielRozm* 8; Y także ty rozumiefz/ że wzyfscy ná świecie ludzie fą bez rozumu/ gdzie tego płácenia głow nie máfz/ tylko fami Polacy/ gdzie głowy ofzacowane fą/ rozum máią. *GórnRozm* E2v (5); *KochProp* 15; *PaprUp* F (3); *ZawJeft* 28 (2); *ActReg* 118 (6); Gazophylacium – Sklep albo skrzinia gdzie pieniądze chowaią, skarbnica, *Calep* 448b; Museum – Pokoi gdzie fie vczi ftudent. *Calep* 682b (27); *GostGosp* 120 (5); *GostGospSieb* + 3v; *GrochKal* 10; *Phil* B; ieft wielka mogiła/ Co fie małzonká mégo ciátem poświęciłá/ Gdzie wielkim bárzo kofztem Priámus zmurował Sklepy/ gdzieby dzieci fwe oplákáné chował. *GórnTroas* 36 (7); Zwiedz z brzydkiey drogi/ gdzie nowiná cnotá *GrabowSet* M4 (14); *KochAp* 12; *KochFrag* 14 (4); *OrzJan* 26 (5); *LatHar* 705 (4); *KolakSzczęśl* A3; Bláde cienie lną w ftáwiech gdzie fie fmoła dymi. *RybGęśli* B2 (2); Y ftał fie z prędká z niebá fzum/ iákoby przypadáiącego wiátru gwałtownego: y nápełnił wzytek dom gdzie fiedzieli [*totam domum, ubi erant sedentes*]. *WujNT Act* 2/2 (34); *WysKaz* 28 (4); *JanNKar* G (2); áby [...] żaden w dóm gdzie fady ziemfkie bywaią fądzoné [*in domum, ubi iudicia Terrestria celebrantur JanStat* 511] z zbroiá którąkolwiek [...] nie śmiał wchodzić. *SarnStat* 495 [*idem*] 782, 932; A we wfiách fpuftofzálych gdzie ośiádflych nie máfz [*In villis vero desertis possessionatis deficientibus JanStat* 525] *SarnStat* 756; Bo Pifarz był, gniewáiąc fie z nim, wołkiem zlepił kárty, gdzie ten zapis był. *SarnStat* 1286 (57); *SiebRozmyśl* D2 (2); *GrabPospR* M2v; *KlonKr* C4v; *KmitaSpit* C4; *PowodPr* 50 (3); Wftydził fie fám fiebie Dawid/ gdy fobie dom y páłac kofztowny zbudował z cedrowych drogich drzew: á fkrzyniá Bożá/ gdzie P. Bog fwoim obyczáiem miefzkał/ pod fkorzányi namiotki zoftawála. *SkarKaz* 455b (11); *VotSzl* D3; *CzahTr* K4v; *GosłCast* 13 (3); *PaxLiz* B3; *SkarKazSej* 685a (3); *KlonFlis* D4v (6); *SapEpit* [B2]; Są iefzcze y dziś wolno Rzeczypołpolite/ Gdzie ná Wielmożny Senat dochody obfite. *KlonWor* 13 (4); *PudłDydo* [B5]v (3); *ZbylPrzyg* Bv.

Połączenia: »gdzie jedno« (1): Nád to iłz fám miał [!] zoftác Iudem/ á chodząc po wfzech kráinach/ gdzie iedno ludzie miefzkáią [*in omnem locum habitabilem*] opowiedác miał moc Bożá. *BudBib* 2.*Mach* 9/17.

»gdzie tam, gdzie ... tam (o)« (33 : 10): Nátychmiał do ftáyniey bieżał. Gdzie karmny wieprz támo leżał *BierEz* C2v; áby iecháli do páłtwiska Iozafat/ gdzie tam wiele bydła páfiono z miáftá Gady *HistAl* B8 (5); Weyrzy profzę cie wiego włafne księgi [...] Gdzie tám tak mowi. *KrowObr* 8; *RejWiz* 105; *BibRadz Gen* 14/10 (2); Argentynowie álbo Strážburczánie zgodziwfzy fie z fwoim Bífkupem/ dopuścili Mfzey w mieście w kościelech niektorych/ gdzie iey thám iuz niebyło/ przez lat iedno á dwádfieściá *BielKron* 234v; Krolowie Krześciáńfcy zebrawfy fie y morzem y ziemiá Lizbonę miáfto oblegli/ gdzie tám byli pogani *BielKron* 279 (28); *SarnUzn* G; *GórnDworz* Bb2v; *RejPos* 53v; Iáko w lifcie Ianá s. czytamy/ gdzye tám tak nápiáno ftoi *RejPosWiecz*² 93v; tełz chleff w tele stodoli. Gdzie tam fzwoye zyto mófze klałz [!] *ZapKościer* 1584/43.

»gdzie tełz, gdzie ... tełz« (16 : 2): Tákiełz ná wyfpie Lukátaná/ gdzie tełz przed tym było miáfto dobre záložono. *BielKron* 448v (4); fzukáią wárftátow fwoich gdzieby iuz tełz wfieść á gdzieby iuz tełz żywothá fwego dokonác mieli. *RejZwierc* 137; tedy tołz paydziefz v Ianá kap: 13. 1. gdzie tełz

także wcznie Chrystufowe włafnymi názywa? *CzechRozm* 60v (2); *SkarJedn* 200; y nákloniwłzy niebá z niego zftąpił [*Chrystus*] ná swiát/ gdzie teź zásię nikt inłzy (mocá fwą) nie wftąpił *CzechEp* 343 (6); *WujNT* Xxxxx 2; Toź fie y o Trybunale rozumieć ma/ ná którym cauzy koniec brác máiá/ gdzie teź żadné dylácie [...] nie máiá bydź pozwaláne *SarnStat* 809 (2).

»gdzie teź tam, gdzie ... teź tam« (2 : 1): Alfonfus [...] rufzył fie do Indyey do Miáftá Goe y zamku gdzie teź tám przed tym Klefkę wzięli Hifzpani *BielKron* 448v (2); DRugi bywa przyiaciel zálecány/ gdzie iuź teź tám y fłówek y póstawek będzie dofyć *RejZwierc* 89v.

»gdzie więc« (3): Dzień iuź bliłki [*kur*] przepowiedał/ Ná bzie w ládu gdzie więc síadał. *BierEz* S4; *GroicPorz* cc4; *BibRadz Ez* 14/15.

»gdzie wszędy« (1): Owa nie prózna ziemiá/ nie prózne gory/ nie prózne wody/ gdzyebychmy włzędy nie fkryłłáli/ łzukáiąc pożythkow *RejZwierc* 70v.

»gdzie ... wyrażenie przyimkowe« (1): Tá siedm głow: fą siedm gor ná których niewiáftá siedzi (*marg*) gdzie niewiáftá siedzi ná nich [*ubi mulier sedet super eos PolAnt*]. G. (-) *WujNT Apoc* 17/9.

W nawiązaniu do rzeczownika „miejsce” [w tym: „gdzie” przed rzeczownikiem określanym (2) *KrowObr, RejWiz*] (353) : *MetrKor* 34/135; Iedno mieysce rácz vkázác: Gdzieby tá wieźá miáłá być *BierEz* G2; *Macellum Myeśce* gdzye wfłelkye yedzywo naydzye. *Murm* 29; *OpecŻyw* 132v (2); Teź ten dom wktorem miefzkafz/ niechay będzie daleko [...] od mieftcz gdzie woły bijá/ albo od mieftcz gdzie mięśo przedaiá/ od [...] mieyfłcz gdzie bydło ftawa *FalZioł* V 62 (19); *GlabGad* H7v (4); *MiechGlab* 61; *SeklWyzn* c2v; *HistAl* M6 (7); *MurzHist* D2; *MurzNT Ioann* 10/40 (2); *Diar* 28; *GliczKsiąż* B7; gdy go widzą z kráđzioná rzeczą wćiekáiącego/ z mieyfłcá gdzie rzecz vkráđziono. *GroicPorz* hh3v (4); Bog Oćiec [...] Páná Iezu Kryftá wtákowym vboftwie ná ten swiát zefłá [!]/ że teź gdzieby fkłonił głowę fwoię/ mieyfłcá niemiáł *KrowObr* 48v (3); Iuź fie więc iego ftrzelby ná wfpák obráciá/ A gdzye bárzyey obrázić tu mieyfłcá máciá. *RejWiz* 7v (3); A gdy poydzie fpác/ náznácź że łobie miefłce gdzie [*locum, in quo*; mieyfłce, ná którym *Wujek*] będzie leżał *Leop Ruth* 3/4 (13); *KochZuz* A3v; *RejZwierc* 37v (2); á iefłizby było mieyfłce w domu oycá twego/ gdziebychmy przenocowáli [*locus nobis ad pernoctandum*]? *BibRadz Gen* 24/23 (12); fyn krolowey goniác Cyrułá/ nádiechał mieyfłce gdzye woysko leżałó Cyrułowo *BielKron* 112v (20); *Chartophylacium*, Mieyfłce gdzie fufzå pápir/ [...] álbo mieyfłce ná którym Prziwileye álbo póspolite Xięgy chowáya. *Mącz* 51b; *Rubetum, locus in quo rubi sunt*, Mieyfłce gdzie wiele czernia álbo głogu álbo y yeżyn roście. *Mącz* 359b (91); *KochSat* B4; *SarnUzn* G5v; *SienLek* 46v (4); *RejAp* 149 (3); *GórnDworz* Q6v (2); Potym on puftelnik wšzedł ná mieyfłce gdzie fie zwykł modlić *HistRzym* 88 (2); Powiedział Prorok Aniołowi: Iź áni Dánielá znam/ áni mieyfłcá wiem gdzieby był. *RejPos* 127 (7); *BielSat* N3v; *GrzegŚm* 14; *RejZwierc* 167 (4); przeto oni z mieyfłcá fwego/ gdzie Woyskiem leżá/ nie rádźi fie rułzå ku bithwie *BielSpr* 66 (9); *WujJud* 133 (2); Y zárzeze báráná ná mieyfłcu gdzie rzeżå ofiárę zá grzech/ y ná cáłopalenie *BudBib Lev* 14/13; przyłzedłem do brony zrzodłá/ y do ftáwu krolewłkiego/ gdzie nie było myełcá gdziebych był miał przeiechác ná bydłęciu fwoiem [*et non locus iumento ad transeundum*]. *BudBib 2.Esdr* 2/14 (10); *BudNT przedm* b6v (4); *CzechRozm* 25v (8); *ModrzBaz* 34; *Oczko* 3 (2); bo y mieyfłcá gdzie był Pánłki grob/ znác nie było. *SkarŻyw* 396 (7); *MWilcHist* H (3); *StryjKron* 120 (3); *CzechEp* 174; *NiemObr* 90 (3); *ReszHoz* 131; *WisznTr* 33 (2); *BielSjem* 40; *ArtKanc*

L7v; *GórnRozm* L; *ActReg* 98; Naufragus – Miełcze gdzie fie rozbyaią łodze. *Calep* 690b; Tablinum – Miełcze gdzie zapiłfi y lyłti połpołtwa chowaią, cancellarią. *Calep* 1043b (34); *GostGosp* 80 (2); *GórnTroas* 34 (2); *GrabowSet* V2v; *LatHar* 319 (2); A oto gwiazdá [...] prowadziłá ie/ aż przyłzedłzy łtánęłá nád miełcem gdzie było dzieciátko [*staret supra, ubi erat puer*]. *WujNT Matth* 2/9 (13); *WysKaz* 33 (4); vłtáwiami/ áby ná włzytkich królełtwá náłzého miełcách/ gdzie [*in ... locis, ubi JanStat* 513] łády bywaią łpráwówané/ [...] cáła y włzeláka przełpieczność byłá chowána *SarnStat* 783 (12); *SiebRozmyśl* K3; *CiekPotr* 32; *CzahTr* Fv; Miełca gdzieby fie podzieć/ vbodzy łzukáią. *PudłDydo* A3.

Połączenie: »gdzie tam« (3): [*Aleksander*] przyiecháł do niektorego miełcá gdzie tám bárzo wiele dziwney gádziny było *HistAl* M2 (3).

W nawiązaniu do objaśnianego wyrazu łacińskiego z domyślnym „miejsce” wyłącznie w słownikach (25) : Emporium. Sukyenyce/ álbo gdzye kupieckye rzeczy przedáyá *Murm* 25 (2); Vestiarium, locus, ubi vestes reponuntur, gdzie sshaty chovayá *BartBydg* 169; Aquosus, Gdzie wiele wody yełt *Mącz* 13c; Frequentem locum dicimus, Gdzie wielki łiázd ludzi bywa. *Mącz* 136c; Inhabitalis, Gdzie fie niegodzy miełzkać [!] *Mącz* 151b; Lilietum, Gdzie wiele liliey rołcie. *Mącz* 193c; Pedemontium hodie dicitur pars Italiae, Gdzie Taurinum á Fercelle miáłtá łą. *Mącz* 231c; Sepultura, Pogrzeb teź cmintarz/ to yełt gdzie umárle grzebá. *Mącz* 383c (19); Arundinetum – Gdzie obfifolcz trzczini. *Calep* 100b (3).

α. *W nawiązaniu do połączenia rzeczownika zmysłowego z zaimkiem wskazującym, niekiedy z elipsą rzeczownika domyślnego z tekstu poprzedzającego połączenie [w tym: „gdzie” w pozycji przed rzeczownikiem określanym* (2) *SienLek, SiebRozmyśl]* (305) : *BierEz* Q2v; w onym domu/ gdzie byla óstateczniá wieczierzá przebywála [*Panną Maryja*]/ aż do dnia dziełiatého *OpecŻyw* 175 (5); *MetrKor* 40/817; *PatKaz II* 60; wyrzuć żółtek z obudwu częłci [*jaja*] potim w ty dołeczki gdzie żółtki leżáły: náłyp nieczo koperwaferu *FalZioł II* 19b (9); na tey gorze gdzie pierwey był zamek iełt grod drzewiany *MiechGlab* 5; *WróbŻółt* 17v (2); *LibLeg* 6/117 (3); *RejPs* 85 (4); *KromRozm III* Kv (2); *LibMal* 1553/177v; *LubPs* P2v (2); á ná onym łye łóžu połóżyłá [*żona Mewiusowa*] gdzie Pánná być miáłá. *GroicPorz* 11v; *KrowObr* 52v; *RejWiz* 3 (3); łzełć [*świadków*] máią być obráni Słácthi dobrej łławney y oliáđłey z onegoż powiátu/ álbo Woiewodztwá gdzie łię łtał gwałł *UstPraw* Bv (7); *Leop Ioann* 1/28; *RejFig* Bb4; *RejZwierz* 90; v łtoku kthory był przy onym domie gdzie łtrzygano owce *BibRadz* 4.Reg 10/14 (2); ten [*Mitrydates*] ty włzytki kráiny dzyerzał gdzye dzieł Turek dzyerzy *BielKron* 130; vmárł [*Augustus*] w Nole ná tymże łóžu gdzye y ociec iego Oktáwius. *BielKron* 131v (26); *KochSat* Bv; *KwiatKsiąż* L4v; *Mącz* 18b; *Prot* Cv (2); *SarnUzn* C4v; Gdzie pánuie iáłna żółć/ goráca y łucha/ táki człówek bywa pyłzny *SienLek* 29v (4); tho páńłtwo łzczęłliwłze iełt/ gdzie krol cznotliwy rołkázuié *GórnDworz* Gg (12); *GrzepGeom* P4v; *HistRzym* 58; doniołł go [*anioł proroka*] y połtháwił go nád iáłkinią oná gdzie Dániel miedzy łwy łiedziáł *RejPos* 127 (19); *BiałKat* 158v (2); *BielSat* N4v; *GrzegŚm* 22; *HistLan* ktv (4); *KuczbKat* 15; pogłádał ná miáłtho ono gdzie fie był vrodził *RejZwierc* 175v (16); *BielSpr* 68v (5); *BudBib* Ex 12/7 (4); *MycPrz* I C4; *Strum* Pv; A on łam dla wiernych łwych páńłtw tych bronieć bęđzie/ gdzieby oni byli. *CzechRozm* 256 (5); Lecź tákowa okołó gáłzenia ognia niedbáłość/ znołnieyłzaby byłá w onych kráinách/ gdzie [*in iis*

provinciis, ubi] ábo ludzie z kámienia domy buduią/ ábo się pijańftwem niebáwią. *ModrzBaz* 35v (5); *SkarJedn* 295; *Oczko* 16 (2); Potym wrociła fię do Bethleem do oney Iáfkynie/ gdzie fię narodził Zbáwiciel nász *SkarŻyw* 140 (15); Y záłożył Włodimirz ná tym brodzie/ gdzie fię to zwycięstwo sftáło Pereasław drugi *StryjKron* 135 (9); *ZapKóscier* 1582/29v (2); *CzechEp* 46 (5); *NiemObr* 123; A ták cię témi xięgámi dáruię/ Gdziem wšytko włóżył/ com widział/ y ťyłzał *KochFr* 63 (4); W Tym plácu/ gdzie rogáty Wól głowę położył/ Máło nižéy pochyły Orion ťye záłożył. *KochPhaen* 13; *ReszPrz* 23; *KochPieś* 15; Przyymá mię/ bych chciał/ do onégo gmáchu/ Gdzie się międz pięknie łni ná iego dáchu *PudłFr* 7; *ArtKanc* Lv; *GórnRozm* D (2); *KochWr* 33 (2); *ActReg* 59 (2); *GrochKal* 3 (2); *Phil* D2v; *GórnTroas* 72; Obroc tę ťkážę rádniey w kráie one/ Gdzie imię twoie wielebne/ wzgárdzone *GrabowSet* V (3); *OrzJan* 98; *LatHar* 184 (3); *WujNT Act* 20/8; By tá ziemiá do ktorey idziecie y gdzie záwťze mieťkác mácie/ nieplódna była/ ťlufniebyście mieli nárzekác *WysKaz* 11 (3); *JanNKar* B4v; poiedzie do Stároťty onégo/ gdzie mieťka ón/ ná którym práwo przewidziano. [*ad Capitaneum illum, sub quo manet victus JanStat* 655]. *SarnStat* 544; A ieťliby iedno iedyny ťyn był/ ten ná dziedzinie mieťkác ma/ y robić w domu z rodzicmi/ álbo ná téyže dziedzinie/ gdzie rodzicy mieťkáiá [*in eadem haereditate, quam parentes incolunt JanStat* 1082] *SarnStat* 660 (50); Bo gdzie czyťtość z pokorá ťpołu przemieťkiwa/ W tákich ťercách Duch ťwięty rad záwťdy przebywa. *SiebRozmyťl* [M]v (3); *WitoťLut* A3; *GrabPospR* K3v; *PowodPr* 33; kto nie teťkni do miáttá onego/ [...] do ziemie oney gdzie plýnie miód y mleko/ y rzekámi fię wšytkie rozkoťzy y ťkárby wylewáiá? *SkarKaz* 550a (2); *GosłCast* 13 (2); *SkarKazSej* 691b (3); *KlonFlis* F2 (2); *SapEpit* A4v; *KlonWor* 14; *RybWit* A3.

Połączenia: »gdzie jedno« (1): W tymże polu/ w tych ťzańcách/ gdzie iedno fię bili *KmitaSpit* B.

»gdzie ... tam, gdzie tam« (3 : 1): *BielKron* 78; Ale tho kroleťtwo przywrocić obiecował/ [...] Gdzie iuž tám wiernych ťwych z wielká rádoťciá/ z wielkimi roťkoťzámí/ oczekawác raczy. *RejPos* 135v (2); *KlonFlis* Dv.

»gdzie to« (1): Ten dobry człęk gdzyeť to [ty] był ná dobrej bieťiedzye [...] Iťcie v Páná na wťzem był ná dobrej pieczy *RejWiz* 132.

»gdzie ... wyrażenie przyimkowe« (1): przybieżawťzy ná zad do krefu owego wdzięcznego ťwoiego/ gdzie Pan twoy z oná wšytká rzelťzá niebieťká ťam oblicznie będzie ťtał v niego. *RejZwierc* 130.

W nawiązaniu do połączenia rzeczownika „miejsce” z zaimkiem wskazującym [w tym: „gdzie” w pozycji przed rzeczownikiem określonym (4): FalZioł, KrowObr, BielKron, KochPs] (214) : MetrKor 37/2v; Na drodze ijdátz/ ony mieťtza tzałowaly gdzie fie tzo z Iezufem ťtalo/ iako kędy wodzon/ gdzie fie nanie obezrzál/ gdzie pod krzyżem pádl gdzie zwleczón/ gdzie vkrzyżován. *OpecŻyw* 164v (12); Iezus z onego mieťtza gdzie byla wieczérzá wťtáwťťy ťťedl z ťwymi zwoleniki ku gorze oliwety. *OpecŻywSandR* nlb 4; á gdzie ťzata ieťt zmaszana: przilož ná ti mieťtca áž vťchnie/ potym onę glinę wybij *FalZioł* II 20b (7); *MiechGlab* [88]; Aczeť nas czáťem wtrácał/ ná tákie mieťcá gdzie by ťnadz ledwo ťrogie zwierzétá wytrwác mogli *RejPs* 66v (3); *LibLeg* 11/77v; *LibMal* 1544/85; *RejJóz* B5; *HistAl* H7v (5); *KromRozm* II 1; *GliczKsiąž* Dv (2); *LubPs* gg6v; Sługá tedy z Vržeđu przydány/ poydzie naprzod ná ono mieyťtce gdzie ťye zá mordowánie sftáło *GroicPorz* nv (5); Iž gdzieby to Bágnno bylo przenieťione/ ábi fie thy mieyťcá ťtály ťwiętymi *KrowObr* 93 (2); á woł [!] wydárty z

gárłá y *pierzem*/ wrzuci blińko ołtárzá/ ná łtronę ku wńchodu słońcá/ ná onym mieńcu gdzie popioł wyłfypuią [*in loco, in quo cineres effundi solent*] *Leop Lev* 1/16; A inńse łodzi nádiácháli były od Tyberyády ku onemu mieńcu gdzie [*iuxta locum, ubi*] byli iedli chleb/ dziekuiąc Bogu. *Leop Ioann* 6/23 (5); *UstPraw* D2v (2); Y połtáwił Iakob znák ná onem mieńcu gdzie [*in loco, quo*] Bog mowił z niem *BibRadz Gen* 35/14 (12); Gdy przyptýnęli ná ty mieńcá gdzie łłupy Herkulełowe/ rozwiázáni byli á wolno Krolowi ofiárowáni *BielKron* 443v (35); *Mqcz* 301b (2); *SarnUzn* G4v (3); *SienLek* 130 (4); *LeovPrzep* C4v (2); *RejAp* 24 (3); iedná część ludzi [...] przyłzłá ná to mieńcze/ gdzie Tybr rzeká w morze wpáda *GórnDworz Zv* (4); *HistRzym* 63; *RejPos* 35v (5); *BiałKat* 246; *RejZwierc* 267; Walczyli napierwey z Niemcy o thy mieńcá czyniác gdzie dźis fiedźimy/ o Sáłką Ziemię/ o Myłzeńłką, *BielSpr* 75v (6); *KochMon* 24; *WujJud* 195 (2); *BudBib Iudith* 5/17; *HistHel* B3v; *BudNT przedm* bv (3); *CzechRozm* 45 (3); ieliby to z pożytkiem Rzeczyłopolitey było/ mieć tákie mieńce/ gdzie [*talem locum esse, ubi*] włtyd tráćá á w pośmiewiłku máiá. *ModrzBaz* 54 (9); *Oczko* 7v; Iáko śwíát wielki/ niémáłz mieńcá tego/ Gdzieby łye zchronić przed promieńmi iego *KochPs* 27; záchorzáł/ ná tym mieńcu gdzie ono widzenie miał *SkarŻyw* 173 (19); *StryjKron* 411 (11); *CzechEp* [403]; *ReszList* 177; *ArtKanc* B3 (2); *GórnRozm* G3v; *ZapKościer* 1587/71; *GostGosp* 84; *GrabowSet* L2; *LatHar* 737; *WujNT przedm* 24 (7); *WysKaz* 37; *SarnStat* 852 (9); *KlonKr* D3v; *SkarKaz* 41b (3).

Połączenie: »gdzie tam« (1); y nápadł ná ono mieńce v Páwłá s. gdzye táłm mowi *RejZwierc* 174v.

b) *W nawiązaniu do rzeczownika oderwanego; czasem, szczególnie przy rzeczownikach oznaczających czynności lub zdarzenia, bliskie znaczeniowo zaimkowi „kiedy” (368) :* poczynało łie śwíęto wielkonotzne/ gdzie bylo potrzeba zabitz baranka wielkonotznęgo *OpecŻyw* 86v (5); *PatKaz I* 12v (2); *PatKaz III* 132v; Białek Iaieczny kładá w lekarłłtwa nakaźde bolenie gdzie nie trzeba gnoienia. *FalZioł* IV 20a; *BielŻyw* 6; *WróbŻołt* B6v (2); *RejPs* 119 (2); *ComCrac* 13; *LudWieś* Bv; Iakie męky niewierny będá mieć nawiek łewłow nawiecznym potępieniu/ gdzie będıe płacz/ łłkanie y łłkrzytanie ząb łewłuiłte nie moze też rozum ogarnáć *SeklKat* R4 (5); *KromRozm I* H2 (4); *MurzNT* 33v; Damći tego kilka przykłáđów gdzye y wyłokyego á dołwyadłłłonego rozumu/ [...] łudźie omyłili łye ná wykłáđzye piłmá. *KromRozm II* p4v (2); *KromRozm III* C7 (4); A ielł práwłie piolnłká łwáđzebna/ gdzye ciełzy łierne małżonki y żony ich *LubPs* cc6 (3); A ty odwłoki máiá łyć rozumiec w łpráwách wtciwłych/gdzie rzecz idźie o dług/ o Imienie/ co zowá *in Ciuilibus*, Ale w łpráwách ktore zowá *Criminales*, gdzieby komu łzłó o gárdłó [...] żáđne odwłoki niebywáią łane *GroicPorz* s3 (5); Vkałz prołzę cie obietnice Boże/ gdzie Pan obiecał zá ich przytżynámi nas wyłłucháć *KrowObr* 215 (11); *RejWiz* 10 (6); *Leop Matth* 13/13 (2); *BibRadz I* 383d *marg*; Znowu bitwę Grełowie łłoczyli s Troiány/ gdzye Menelaus ráńion od Troillułá *BielKron* 58v (20); Teres oratio, Dobrze polerowána rzecz gdzie zwłáłzczá łic nie zbywá/ áni też nie dołłáwá. *Mqcz* 449d (5); *OrzQuin* S4 (2); *SarnUzn* D8 (8); *SienLek* 184 (2); *RejAp* Ff5; Miał ákciá wielká z Ráicy Krákolwłkiemi/ gdzie mu łzłó o gárdłó *GórnDworz* R3v (7); Ale otho wnet małż nápomínánie á łwłieżá náukę Páná łwoiego/ gdzie łłyłzyłz iáko opowiedáć raczy *RejPos* 179 (8); *BiałKat* 283v (3); *GrzegŚm* 30; *KuczbKat* 110; *RejZwierc* 24v (6); iź on [*Hannibal*] widzác przed łobá wielkie łpráwy/ gdzie łzłó o rozdział z śwíátem/ á wđzy żáđnego przelęknienia ná łim nie byłó znáć. *BielSpr* 43v (3); *WujJud* 94 (5); *WujJudConf* 53v (3); *RejPosWstaw* 22 (2); *BudNT* a3v; A zwłáłzczá żeł też ty ielłzłce/ ná łłowá Chriłłłufowe nie odpowłedziáł/ gdzie

mowi: Nie przyfzedłem rozwiązać zakonu ále wypełnić. *CzechRozm* 87 (9); *KarnNap* E3 (2); *Zadney* bez málá íchadzki ludzkiej niemálfz/ gdzieby [*Nulli sunt fere conventus hominum, in quibus ... non videas*] kilku ránnych/ ochromionych/ zbitych/ y niezliczonemi krzywdámi ítrapionych nie vyrzáł. *ModrzBaz* 64 (6); wiedzćielz otym/ ífz ná ítráfzliwym dniu fádnyym/ gdzie nikogofz zácność íwiátá tego nie obroni [...] zá wielki grzech poczytano to wam będzie. *SkarJedn* 132 (5); Nie kochálfz íye w żadný ípráwie/ Gdzieby íye złość przymiélfzálá *KochPs* 7 (2); Bonifacyufz wtory Pápiefz [...] kościoł [...] poświęcił 29. dniá/ miefiácá Wrzeíniá: gdzie pámiátkę wfzytkich Aniołofw kościoł obchodzi. *SkarŻyw* 422 (5); Teodriká Márfzálká wielkiego/ w bitwie przegráney/ gdzie przednieyfze woýfká Rzeífze Niemieckiey poległy/ ítráfčili. *StryjKron* 340 (2); Íáko naprzod niezgody/ ktorých ífę rozmáitých wiele/ w Wędzidle X. K. náyduie: gdzie ífę nie tylko z ínfzými/ ále y íám z íobá nie zgadza. *CzechEp* 173 (16); *NiemObr* 52 (5); *KochMRot* B3v; *KochSz* A4; *ReszList* 164 (2); *WerGość* 266; *ArtKanc* A13v (3); *GórnRozm* E4v; *ActReg* 4 (4); *Phil* I; *GórnTroas* 19; *GrabowSet* R3v (3); Niepodobáć íe [*Bogu*] złoíliwy. Ale íeíli mu tu nie pláćílfz/ Muíi czás bydź/ gdzie go ítráfílfz. *KochFrag* 19; *OrzJan* 21; Dni tego czáfu krotkie íá y złe/ pełne boleíci y wćítku: gdzie człowiek rozlicznemi grzechámi bywa ólfzpecony/ [...] gdzie ná duífę ták prędfkie y ták częíte [...] przypadáíá pokufy *LatHar* 601 (6); *KołakSzczęíł* C3v; *WujNT Col* 3/11; *JanNKar* E4v; *SarnStat* 450 (9); *SiebRozmyíł* Hv; Bo íáfny dekret Páwłá S. gdzie opílce policzá miedzy báłwochwálce y cudzołózniki *PowodPr* 71 (4); O żywoćie gdzie ímierci nie málfz/ gdzie íłóńce nie záchodzí y mieífiácá nie vbywa/ gdzie wfzytko wioíná bez íimy [...] kto ífę o twoich dobrách y wczáfíech wypowie? *SkarKaz* 209a (9); *CiekPotr* 82; *GosłCast* 18.

Połączenia: »gdzie tam, gdzie ... tam« (1 : 1): Ten błáł gáíffá íłowa Ewangelyey íwíeteý Mat. XXVIII gdzie tam íá rozdzielone perfony *SeklKat* O4; obiecał/ przeíłápienie s thego nędznego żywotá do żywotá wiecznego/ gdzie íuż tám [...] żadnego íe táfkiego nie dotknie żadne niebéípieczeńítwo ímierci *RejAp* 20v.

»gdzie ... tu« (1): Co íe tho íáwnie znáczy y s íáfego wáfínego wyznánie íeý/ [*P. Maryji*] gdfye oná tu nikomu chwały/ á mocy/ y káfdey opátrznóíci nie przywáfzicza áni przypífuie/ íedno íáfmemu Pánu á zbáwicielowi íwoiemu. *RejPos* 304v.

α. *W nawiązaniu do połączenia rzeczownika oderwanego z zaimkiem wskazującym [w tym „gdzie by” (6)] (121):* Nędznych íioítro táfki żywot Gdzie íeíł záfwdy ítrách y kłopot. *BierEz* M4; *PatKaz* I 1 (2); *PatKaz* III 98; *WróbŻóíł* S5; *KromRozm* II x4; *KromRozm* III Gv (4); *MrowPieí* A4v; *BielKom* G2v; zwáfzicza wtym żywocie záfwiłem/ gdzie niemáło ráłunku y wfpomózenia potrzebá káfídemu. *GliczKííqz* A3v (2); POzwány íeíli nie íeíth pod wáfadzá oney zwierzchnóíci Mieýíkiey/ gdzie íeíth pozwan/ móże íye wyíáć do práwá íwego *GroicPorz* t2; A tzeemu íchie niewípomieniélfz ná ony íwíádectwá Bóíkie/ gdzie ták Bog íám o íobie mowi. *KrowObr* 74 (2); *RejWiz* 70; gdyby ífę ítárzy nie zgodzili/ tedy wedle náípráwiedliwfzego wyrozumienia Commíífarzofw/ ktorzy pod funnieniem máíá rozeznáć íłufznoć gránic w oney roznicy gdzie ífę ítárzy zgodzící nie mogli *UstPraw* I2; *RejZwierz* 24; *BibRadz* II 95c marg (2); *OrzRozm* D; *BielKron* 462v (3); *SarnUzn* H6v (4); á drugie [gry] nie zeydá íe do tej rozmowy/ gdzie bíálich głofw nie málfz *GórnDworz* B2 (9); á ítrzeżcie íe onych írogich dekretow á onych márných przezwiíł od niego/ gdzie was przez Proroká zowie

niememi pfy *RejPos* 168v (14); *BielSat* [I4]; *GrzegŚm* 12; *RejZwierc* 88 (4); *BielSpr* 49v; *WujJud* 30 (2); *WujJudConf* 225; *RejPosWstaw* 21v (3); bo to aż w onym przyżłym żywoćie wiecznym będzie/ gdzie wybráni Boży/ będą iáko Aniołowie Boży *CzechRozm* 116v (6); *ModrzBaz* 107v; nie tego cżáfu gdzie grzech iefczce mieyfce ma: ále onego gdzie bezgrzeźni iuż zoftánien *SkarJedn* 299 (4); do fądu onego oftátecznego fpráwiedliwego/ gdzie teź miłóśierdzia nie okażą tym/ ktorzy go teraz okázác [...] niechcá *CzechEp* 99 (11); *NiemObr* 154 (2); *ReszList* 147; Cżemużeś ty mnie rádniey miły Pánie w onych potrzebách gđziem bywał zginác nie dał *WerGośc* 248; *BielSjem* 13; *KochPieś* 39; *ArtKanc* O14v (2); *BielRozm* 4; *GórnRozm* F2v; *Paprup* E2; *ActReg* 113; *GrabowSet* K2; *LatHar* 512 (6); *WysKaz* 41; *JanNKar* C4; iż nie máłz tey modlitwy gđzieby cię nie wfpomniano/ nie máłz tego niefporu y iutrzniey/ gđzieby cię nie wyłławiano [o *Matce Boskiej*] *SkarKaz* 578b (3); *SkarKazSej* 690a; *KlonWor* 38 (2).

Połączenia: »gdzie ono« (2): á coszbys rzekł ná one zakonne poftępki y fpráwy? gdzie ono zá ludzkie wyftępki y grzechy bydło rzezano/ á krwią ich niepráwości gładzono. *CzechRozm* 60 (2).

»gdzie tam« (1): Co fie nam wśzytko známionowáło we wśzytkich ofiárach zakonu ftárego/ á zwálzczá w oney w kłięgach Leuitici vftháwionej y nápiłáney. Gdzye thám Pan rokazuie *RejPos* 102v.

»gdzie tu, gdzie ... tu« (1 : 1): *SarnUzn* G4v; A thu fie przypátruy tey miłóściwey fpráwie á tey fálkáwey náuce Páná tego fwoiego/ gdzye tu w ofobyte Tomáfzowej ták powiedác raczy káždemu wiernemu fwemu *RejPos* 293.

»gdzie tu oto« (1): pilnie pámiętay ty fłowá á to vpominánie Páná twego/ gdzyeć thu oto tego potym dokłádác raczy *RejPos* 181.

b. „gdzie” w funkcji zaimka względnego „kóry” w mianowniku zastępuje podmiot zdania przydawkowego (18) : Dzyefiáty wywod yefth pyfma doctorowfkyego myedzy ktorymi yefth Anfelmus rzekáč [...] Vthory doctor yefł Szwyąty Ambrofy gdze mouy *PatKaz I* 10 (2); *PatKaz III* 144v; *KromRozm I* O4; *MurzNT Matth* 2/17; *KromRozm II* p3; Ano máłz v Páwłá S. gđzye nye pobłagał Gálátom około wyáry/ áni Korynthom około vżywánya fwyátofci cyáłá bożego *KromRozm III* K3v; *Leop* *A3v; Wfzák winien ociec fwięty/ páńftwá Krześciáńfkye/ Opátrowác/ gdzye máią gránice pogáńfkye. *RejZwierz* 105v; Cefarz iáko hárdy/ chcęcy fie okázác przywiódł Skárbká do iedney fkrzynie gdzie byłá pełná złotych y klenothow kofztownych mowiac przed nim/ mam ia czym Krolá Polfkiego zwalczyć. *BielKron* 351v; w ten cżás był wielki defzcz od ráná aż do wieczorá/ nie przeftáiac gdzye wielkie fzkody poczynił w fzátach y w inych vbiorzech *BielKron* 391; przyfzli do iednych ludzi gđzie fą fprofnieyfzy nád żwierzętá *BielKron* 447v (5); *Oczko* 4; *OrzJan* 117; á ile v nas gđzie infzego zaftępu od nieprzyiácielá nie mamy/ iedno polny boy [...] Boże vchoway nagłego potężnego nieprzyiácielá *GrabPospR* K3; *KlonFlis* [H5]v.

c. „gdzie” w funkcji zaimka względnego „który” w bierniku zastępuje dopełnienie zdania przydawkowego (9) : ale wykłádá [Chrystus] zákon gđzie [Małeckí: który] i Pharifeufzowie i infzy przewrotnie rozumieli *MurzNT* 18v; zámknęli fie [kardynałowie] w páłacoch ná gorzej gdzie zowá Wátikanem przy kościele fwiętego Piotrá *BielKron* 234 (3).

W nawiązaniu do rzeczownika „miejsce” (5) : zgrzeźyliłmy w rospącz przychodząc/ gotowifmy iść ná mieyfce gdzie nam Pan Bog obiecał. *BielKron* 40v (5).

3. Wprowadza zdanie przydawkowe dopełniające w nawiązaniu do samodzielnego zaimka wskazującego lub rzeczownego występującego w funkcji rzeczownika bliżej nieokreślonego: w czym, na czym, co [A], u kogo [w tym: w postpozycji (35), w antepozycji (3); „gdzie by” (5)] (38) : *BierRozm* 20; Item zeznał na ono gdzie Giebultowfky yemu rzekl yecz a doftanyefchli czo czudnego do mnye przyniefz *LibMal* 1544/91; Na tho gdzie powyada yfch wkamyeynczu wpinŃku y wginnich myefzcziech nycz nyepredawali thą odpowiedz dawa ze nye do tich myafth Alye do Lyublina na yarmark yachali. *LibMal* 1548/144 (3); bo nic od nás nie mozełz wziąć ábowiem gdyż nic nie mamy gdziebyfmy ciálá náfze zachowáli/ což od nas wezmiefz? *HistAl* H8v; *MurzNT* 18v; *KromRozm II* r4v; *ZapWar* 1553 nr 2685; *RejWiz* 29v (2); Nle gań tego gdzie widziłz/ fárbę Rubinową/ Bo ten glánc fláchetney krwie/ Doktorowie zową. *RejZwierz* 53; Snadź tego v Proroká/ nigdy nie czytáli. Gdzie pyta Páná fwego/ Kto w przybytku twoim/ Miefzkác będzyc moy Pánie *RejZwierz* 123; *BielKron* 208v (2); *SarnUzn* F6; *RejAp* 131; *GórnDworz* B4v (4); *RejPos* 89v; *HistLan* F (2); Ale iuz trudno temu było co rzec gdzie ręká á pieczęć krolewfká záfzłá. *RejZwierc* 154v; Pochlebcá káždy piefek Pępowkfkiego/ Zá thym wnet biezy gdzieby doftác czego. *RejZwierc* 216v (3); *WujJud* 131; weyźrzy że/ áby w ono co mowi ániól PánŃki [...] gdzie choć iey dopiero obiecuie/ iż poczác miálá/ á wždy tákże mowi *CzechRozm* 133v (7); Toć było Láfkiego/ o fkarbie RzeczypoŃpolitey/ zdanie. Wktorem ono gdzie o pirwfzey fummie mowi/ że iá raz przez wfzytek żywot dáć [*Haec erat ... sententia. Quae in eo, quod primariam summam semel tantum numerari satis esse dicebat*]; zdafie że ták trzebá rozumieć *ModrzBaz* 121v; Abo y ná ono co poŃcie Ńpiewa cum videris nudum operi eum, et c. gdzie Bog goŃcie y nędzne tułaki każe przyimowác *CzechEp* 59; *PudłFr* 75; Berenice zóná iego [*króla*] wziáwŃzy on Reyeftr/ niedopuŃciłá go do końcá czythác/ vkázuiác że nie ták niedbále ma to być odpráwowano/ gdzie idzie o żywot ludzki *Phil* L3; Y owfzem to mowię iefliby fię co náłázło/ gdzieby lámo miłóŃierdzie tylko plác otrzymác miáło [...] tedyby fię ŃluŃnie rzec miáło/ że tá fpráwá nie iefł Boża *WysKaz* 21.

4. W funkcji okolicznika w konstrukcji: czasownik „mieć, szukać, naleźć, być” + bezokolicznik lub tryb warunkowy jakiegokolwiek czasownika wskazuje ogólnikowo na miejsce do tego, co oznaczałby rzeczownik utworzony od czasownika występującego w drugim członie konstrukcji; zastępuje rzeczownik „miejsce” w funkcji dopełnienia do czasownika z pierwszego członu konstrukcji, czasownik zaś z drugiego członu przydawkę do tego dopełnienia (43) :

a. Z bezokolicznikiem [w tym: „gdzie” w pozycji inicjalnej w konstrukcji z elipsą bezokolicznika domyŃlnego z kontekstu (2); „gdzie by” (1); w pierwszym członie konstrukcji czasownik „mieć” (27), „naleźć” (1), „być” (1)] (29) : Owa teź gdy Ńię [jeź] obracał/ Láfkę fwemi oŃciámi pchał: Oná mu Ńię wćifkálá/ Iż iuz dáley gdzie nie miálá. *BierEz* P3v; zafię zwierzęta wielkiego fercza bywaiá boiazne, bowiem w nich ciepło ma Ńie gdzie rozeydz, iż theź nie tak barzo krwie zagrzewa ani fercza *GlabGad* E3 (3); Iżem náłázł yák wroblik wdzyęcne gniázdko moye/ A yák Ńinogárlicá gdzie ŃkláŃc dzyaki [!] fwoye. [*Etenim passer invenit sibi domum et turtur nidum sibi, ubi ponat pullos suos Vulg Ps* 83/4]. *LubPs* S6v; *RejWiz* 160; *BibRadz Ps* 69/3; wypuŃcił [Noe] drugiego dnia gołębicy/ ktora gdy nie

miála gdzye odpoczynąc/ przyleciała zalię do okrętu *BielKron* 5; Ubi consistamus non habemus, Niemamy fie gdzie po dzieć *Mącz* 396c; *RejAp* BB7; *BudBib Is* 49/20; ábo wżytkich opátrzyć/ áby mieli gdzie miełkć [ut habeant, ubi habitent]/ czym fię żywić y przyodźwiewć? *ModrzBaz* 141v; *KochPs* 110; á/ by dobrze pieniądze były/ tedy nie máłz gdzie kupić. *SkarŻyw* 384 (2); *CzechEp* 60 (2); *ReszList* 173; nabiál wżelaki/ łłomę/ śiáno/ á náoftátek y chroft/ trźcinę/ miałby žiemiánin gdzie łpieniężć. *GórnRozm* M (2); *ActReg* 183; Co/ gdy dużá moiá trofkliwa poznála/ Grzech znáiąc/ wnet zniknąć by gdzie było/ chćiáká. *GrabowSet* R3; Lifzki máią iámy/ á ptacy powietrzni gniazdá: Lecz Syn człowieczy nie ma gdzie przykłonić głowy [non habet ubi caput reclinet] *WujNT Luc* 9/58 (2); áby vbodzy/ którym nie máią z kąd rodzice nákládác/ mieli fie gdzie vczyć *SarnStat* 199 (2); Niemáłz czym z kátá myfzy wywabić/ y wżytká Máiętność nie ma gdzieby rozśiodłác podiezdka. *KlonWor* 56 (3).

b. Z trybem warunkowym [w tym: „gdzie” w pozycji inicjalnej w konstrukcji (1); w pierwszym członie konstrukcji czasownik „mieć” (10), „naleźć” (2), „szukać” (2)] (14) : gdzieby odpoczywali niemieli/ bo domow tam niebylo *OpecŻyw* 28 (2); *KrowObr* 49; Która [gołębica] nie náłázłá gdzieby odpoczynęła nogá iey [cum non invenisset, ubi requiesceret pes eius]/ wroćiła fie kniemu do Korabiá *Leop Gen* 8/9 [przekład tego samego tekstu: *BibRadz*, *SkarŻyw* 270] *BibRadz Gen* 8/9; *HistRzym* 87 (2); y łzukał gdzie by płákał [quesivit ad flendum]/ y wżedł do komory/ y płákał tám. *BudBib Gen* 43/30; *SkarŻyw* 270; *ReszHoz* 119; *BielRozm* 10; *GrabowSet* B4; *LatHar* 556; á fyn człowieczy nie ma gdzieby głowę łkłonił [non habet, ubi caput reclinet]. *WujNT Matth* 8/20 [przekład tego samego tekstu: *OpecŻyw* 87, *KrowObr* 49, *HistRzym* 87, 113, *GrabowSet* B4; parafraza *ReszHoz* 119].

5. Wprowadza zdanie rozwijające, z własną treścią wydarzeniową, pozornie przydawkowe; niekiedy zdanie wtrącone lub uwagę nawiasową [w tym „gdzie by” (7)] (1163) :

a. „gdzie” w odniesieniu do jednego wyrazu odmiennego z wypowiedzenia poprzedzającego wypowiedzenie rozwijające: a tam, i tam, a w tym (403) : Ofiel v ogrodniká był/ Gdzie wiele iadł máło robił *BierEz* L2 (2); wdom łwoy do galylegey fyą wroczyły [święci Anna i Joachim] gdzye podluk malzeństwa panną maryą poczáły *PatKaz III* 106 (2); kazał nas włáđýtz do cyemnice hetmáńkiewy/ gdzie obádwa iedney nocy widzyáłachwa fny vkazánye przyfzłych rzetzy były *HistJóz* B; *FalZioł* V 69; Ten Arištoteles iefzcie młody będąc nauce wymownośći fie vczył, a gdiż był w XVIII. leciech, do Athen fzedł, gdzie fie Socratefa trzy lata dierział *BielŻyw* 86 (3); *LibLeg* 11/77 (4); do tegołch woytha wdom wyefly, gdzie łchie poźwarziwłfi pobyli łzie *LibMal* 1543/70; Napyerwey powiedzial yfz do lyenarthowskiewy łkoro po godziech prziftał. Gdzie okolo kony poruczeństwo yego bilo. *LibMal* 1544/80 (10); Stráxagonas tedy biegł do Ateny miáłtá gdzie fie vskarżał s płáczem ná Alexandrá *HistAl* D5; *MurzHist* B2; *ZapWar* 1551 nr 2684; *KromRozm II* v3v (2); *GliczKsiqz* H5 (4); *GroicPorz* k; *Leop Ier* 16 arg (2); Oto iedźwá do lálá/ gdzie kupcá zacnego Rozbiywá/ á tłułtego włápiwá wołu *RejFig* Dd2; łkad on vciekl áż do Láchis/ gdzie go oni połławfzy zá nim/ zábili [et occiderunt eum ibi], *BibRadz* 2.Reg 14/19; Tám wżedfzy Ieremiafz/ znalazł loch gdzie [et] wniolf Namiot/ łkrzynię/ y ołtarz káđzenia *BibRadz* 2.Mach 2/5 (8); Wtárgnął z thym ludem do Niemiec/ gdzie wiele miałł pobrał y popułtofzył *BielKron* 298; Potym s. Woyćiech do Polłki fzedł/ gdzie náuczył ludzi Krześciáńkiewy wiáry. *BielKron* 323v; Názáiutrz w piątek ci wżyfscy obchody w mieście czynili

w łżeści kościelech [...] Naprzod v włzech świętych/ gdzie miał Mszą Biskup Kámieniecki. Wtora v S. Fránciszka gdzie śpiewał Mszą Biskup Chełmski. Trzečia v S. Anny/ thám śpiewał Mszą Biskup Przemyłki. Czwtarta v S. Szczepaná/ śpiewał Mszą Biskup Płocki. *BielKron* 425v (70); *SarnUzn* D3v; *SienLek* 14v; pan [...] przybieżał z rádością do pániey/ gdzie znalazł/ dziewczkę miáło lyna *GórnDworz* R7 (2); *HistRzym* 84; *RejPos* 220v; *KochMon* 25 (2); y nápił dwoie ksiáżki przeciw niebiełkim Prorokom/ gdzie w iednych nápomina *WujJud* 52v; *RejPosWstaw* 41v; *BudBib Ex* 29/42 (4); *BudNT przedm* b7v (2); Lecż iż Cnotę Bog zlubil/ wziął go z nią do liebie/ Gdzie mu iuż Koronę dał/ záłżoną w niebie. *StryjWjaz* A2 (8); *CzechRozm* 78 (3); *KarnNap* B4v; Gdy nie mógł Cefarz nic we Włózech wygráć/ wżytkę Grecyą (gdzie był obecnym) záráził onym kácerstwem. *SkarJedn* 197 (6); *KochPs* 15; Ztámtąd puścił się do Włoch/ do Tułcyey/ w pułtynią iedną/ ktorą Liwallią zowá: gdzie nálawżwy iákinie łtráłżliwą/ wniew mieszkał. *SkarŻyw* 167; y łkónił się w chorobie do kłáźtoru Cyłtercienłow Follánouá názwánego: gdzie wchodząc o śmierci łwey oznaymił *SkarŻyw* 202 (42); *KochTr* 23; Zá tym ciáło Miłtrzowe ná Malborg wieziono/ Y pobitych Kontorow gdzie ich pogrzebiono. *StryjKron* 532; vłtáwicznie łzturmował/ łciány podkopuiąc/ y ognie podkládaiąc/ ták długo áż Zamek mocą wziął/ gdzie Koributá z zoną/ y z dziećmi poimał *StryjKron* 497 (52); *ReszHoz* 138; *ReszList* 166 (3); *ZapKóścier* 1585/55v; *KochPam* 80; *KochTarn* 75; *ActReg* 14; *OrzJan* 64; Byłes y do Annałzá prowadzony/ gdzieś policzek odniołł. *LatHar* 274 (3); *KołakCath* B; y wzięli Iesufá/ y wywiedli. A nioląc krzyż łobie wyłzedł ná ono mieyłce ktore zwano Trupich głow/ á po Zydowłku Golgotha: gdzie [ubi] go vkrzyżowáli *WujNT Ioann* 19/18; y przyłżliłmy do nich do Troády zá pięć dni: gdziełmy [ubi] zmieszkałi siedm dni. *WujNT Act* 20/6 (12); *SarnStat* 544; *SiebRozmył* D3v; *SkarKaz* 420b (2); *GostCast* 20; *SkarKazSej* 678b.

Połączenia: »gdzie i« (3): Aryentyná theż tego czáłu ná Krześciáńłką wiáre náwroconá/ gdzie y kościol łwiętego Piotrá wietłżego był záłżon ná ten czás. *BielKron* 142v (3).

»gdzie tam, gdzie ... tam« (81 : 18): *BierEz* Kv; DNia iedného łobotnięgo pán Iezus nauczał w bożnicy/ gdzie byl tam niěkory człowiek rękę łuchą maiący *OpecŻyw* 51v (2); *BielŻyw* 10; *LibLeg* 11/75 (2); Alexánder tedy opuściłwy Thyr wtárgnął do Iozaphath/ gdzie tám Bitirioná y iego załtęp wżytek zhańbił y potłumił. *HistAl* B8v (7); Záwiedźie cie Pan [...] do narodu ktoregoś thy z przodki twoiemi nie znáł/ gdzie thám będziefz łłuzył bogom cudzym [et servies ibi Diis alienis] *BibRadz Deut* 28/36; Pompeius po porałce vcieł do Egiptu/ gdzie tám zábit k woli Iuliułowi od krolá Egiptłkiego *BielKron* 131; łam [łw. Wojciech] łzedł do Prus/ gdzie thám od okrutnych ludzi pogáńłkich zábit zá rzeką Ołsą látá 999. *BielKron* 323v; Dántyłzek zołtał przy Cefáru/ gdzie tám był przez długi czás *BielKron* 415 (83); Drugi łie ná rozłczne niebełpieczeńłwá pułci pod ziemię/ [...] gdzie tám rozłczne przygody/ błotá/ wody/ łmrody/ y ine niebełpieczeńłwá. *RejZwierc* 157; Do Włoch/ á nie do Troiey pułzczáłz łie ták łmiele/ Gdzie/ ácz wezdrowiu doidziełz/ vżywiełz tám chwile. Kłopotu y fráfunku *PudłDydo* B4.

»gdzie też, gdzie ... też« (17 : 4): łódź iuż ná łrząd morza była Gdzie iei tész wały barzo ciężko czynili [navicula iam medium maris erat vexata a fluctibus] Bo był wiatr przeciwny *MurzNT Matth* 14/24; Przyłżli tedy do Idumeiey á połżyli łię z obozem v Betłfury/ gdzie im też záciágnął Iudás [et occurrit eis Iudas] z dziełiącią tyłięcy łudu. *BibRadz 1.Mach* 4/29 (2); *BielKron* 63v (3); *RejAp* 169v;

ODpráwiwfy przewázny pogrzeb Auguítowi/ [...] Ná ktory fie pánowie Sármáccy ziecháli/ Gdzie teź chętlíwie Krolá przyźlégo czekáli. *StryjWjaz* Bv; á drugá [część krzyża] do Rzymu [...] nioflá: gdzie teź kościół Konfántyn dla onego świętego drzewá [...] zbudował. *SkarŻyw* 397 (4); Liflantym zás áż do Dunamentu nád morze y Mołkiewfkiey Ziemie część niemáłą zwiedził/ gdiem teź iednák próżno czáfu nietrawił. *StryjKron* A3v (4); *ReszHoz* 132; *ReszList* 161 (2); Ale Feltus powiedział; iż ftrzegá Páwłá w Cezáreiey/ gdiem teź íam miał w rychle poiáchác [*servari Paulum in Caesarea, se autem maturius profecturum*]. *WujNT Act* 25/4 (2).

»gdzie teź i tam« (1): Gállenus puścił Cefárftwo/ á íam ná Medyolanie przeftał/ gdiem teź y thám gdy zbytni począł być/ od íwych zábit *BielKron* 152v.

»gdzie to« (1): I wízedł zasię do Bożnice gdiem to był człowiek [*et erat ibi homo*] ktory miał vřchlá rękę *MurzNT Mar* 3/1.

»gdzie więc, gdzie ... więc« (1 : 1): wtymze czafzye on ízyá íchronyll, do prziborowka, gdiem wyącz dwa zagrodnyczi czo kopali gliná, yemu pátho odkovali *LibMal* 1544/87v; Zwłáfzczá iż nam przybywa co y dzień czeládzi/ Gdzie w tey zgráí ftáremu ládá co więc wádzi. *HistLan* A3.

b. „gdzie” w nawiązaniu do czynności wyrażonej czasownikiem lub do sytuacji przedstawionej w wypowiedzeniu lub wypowiedzeniach poprzedzających zdanie rozwijające: *i, a, przy czym*; znaczeniowo bliskie wskaźnikowi nawiązania [w tym „gdzie by” (7)] (760) : yřzechmi íe zwolili niny y na przíflte czafy náffe czeladkę thak iako íe opisało rzędzicz y sprawowacz, gdiemsm y thei nadzieie, yřz za thakowá sprawá y postempkiem czeliadz náffa, bendzie nam starřím [...] powolnieíffa y wiernieíffa *ListRzeź w.* 47; iakoby iaki grzeřfnik obrzezatz íe dál/ gdzie krew náfwiętfá obficie wylál *OpecŻyw* 22v (4); A thenze gonyecz nám oppowyedzyl ze by godny pořlowye od kroya yego myłofczy nář wrichlye nawyedzicz myely, gdiem my tho slyřfzancz wdzyącznyeřmy przyyaly. *MetrKor* 38/321 (4); *PatKaz I* 14v (5); Tu chcá vpyřacz o maryey panny pořzwyączenyu wzyuocze řwey matky ízwyátey anny gdiem czworo uczyná pythanye *PatKaz III* 92v; O ízwyátořczy malzenřkyey tak pyřacz chcá yřz prawdyuye panna malzonká byla gdye [!] kładá yřz dwoyaka yeř dořkonalofzcz malzenřka *PatKaz III* 138; [Maryja Panna] thkącz czo koluye barzo řubtylne rákoma řwyma robyla, gdiem pouyedayá yřz yeř wyadnyu yey roboty páfek *PatKaz III* 142v (17); V. M. oznaymvye yz Syenko ktori zwałch wyechal przíflal do mnie Adama gdzie mie prošil abim zany m řwyadzecztwo wídal wrzeci yego řprawiedlywey *LibLeg* 11/68v; pošlalysmi swego pošla do niego řlyřtem dowyadvyacz czobi za prziczina tego bila yz tak nád vmowe nyezyechal sye znamy [...] gdiemími býly yeřcze czekały od niego odpowedy yeno yz wielky głod bíl na konie *LibLeg* 11/78 (36); Abowym on dzierzy w rękú řwoich/ nápyo řlodki zgorzkořciá zmięřány/ gdzie przebrane řwoie řlotkořciá raczy łářkáwie nápáwác á řprzeciwnikom íego gorzkořc gwałtem będzi wlaná w gárdlá ich. *RejPs* 110v; *LibMal* 1545/103v; yřz tak iako przerzeczony panowie [...] ręcizli za myá y dali ná íe Ćirograph ręki řwey [...] gdzie ía obieczwię řwym dobrym řlowem ych nye zawięřcz y dosycz themu to vczinicz wedle thego Ćirographu *ZapWar* 1549 nr 2658 (5); A tak bedacz mocznem Bogem Skazuye/ Skazaniem řrogiem Gdzie przizwaláí y řwieczj Abyřcze býli przekleczej *RejKup* ee4v (2); *KromRozm I* A2; Zářz tak kościół nieřpiéwá/ Vczyń to panie abyřmy miłowáli co ty przykazuieřz/ Gdiem obłudni ľudzie powiedáí ířz ze wřzyřtkiego řerca miłuiá *MurzHist* Qv (8); řlepy íeřliby řlepęgo řprowadził obadwa

wdół wpadną. Gdzie Piotr odpowiedaiąc rzekł mu [*Respondens autem Petrus dixit ei; A WujNT*] rołpowiédź nám podobieńńtwo to *MurzNT Matth 15/15*; A Iefus powiédziál/ vczyńcie aby ludzie všiedli/ Gdzie na tymto miešcu było tráwy wiele [*erat autem foenum multum; A* było trawy došć *WujNT*] *MurzNT Ioann 6/10 (12)*; *KromRozm II* o (5); *KromRozm III* O8 (7); [*konie*] yęły z wozem vcyekác [...] ták iż nye tylko łie yáblká rofuły ále y woz łie roškołátał. Gdzye Rurał ácz yáblká widzyał po drodze przedłię wolał zá końmi byeżeć łkokyem by ich thež łnadź nye połápyono. *GliczKsiąż Iv (10)*; *LubPs N6*; *GroicPorz A3v (2)*; thák [*diabeł*] do niego [*Chrystusa*] mowił: Iefliš ty Syn Boży łpušć łie nádoł/ gdzie mu tefz przywiodł piłmo okęšzone/ ták iáko y ty mowiác. *KrowObr 179v (2)*; *RejWiz 156*; *Leop 2.Mach 12/27*; Adam wedle łwey požádlivošći niepoymował łobie žony/ ále iá wziął od Bogá/ gdzie obáczyć mamy űwiátobliwofc małżeńńtwá ktorego powodem iefł łam Pan Bog. *BibRadz I 2b marg (15)*; Poráził łnadńie Hieroboámá z wielkim ludem/ gdzye poległo ludu piędzdyefiát tyfiác. *BielKron 83*; [*Krezus do Cyrusa*] Teraz przyžło ná iego [*Solona*] łłowá/ gdzye mi dziś žal žem niedbał ná iego łłowá/ dufiác w łwoię moc/ łzczęšcie/ y bogáctwá. *BielKron 112*; porodžiłá bez bolešći łyná Pána Kryłtułá/ gdzye głoš Anyelłki łpiewáiác łtyłzáłá *BielKron 137*; rozgniewał łie Cefarz/ kazał Sergiułá zwięzác á przywiešć do Konłtántynopolá Zácháryałzowi łwemu połłowi/ gdzyeby był zábit Zácháryałz/ by go był łam Sergius nie obronił *BielKron 167*; zebrał łie z nowu vderzył w nocy po kłięžycu ná Tureckie woýłká/ gdzie ich wiele pobił bez łwey łzkody nižli łie sprawili *BielKron 248*; Chowály łie [*Amazonki*] pierwey s połtronnemi ludzmi/ á potym s łwymi pałterzmi raz w rok/ gdzie iefli łie łyn vrodził/ zábiły go *BielKron 297*; Węgrzy łie z Thurki dobrze potkáli/ gdzie zabit Páweł Bánfi *BielKron 309v (152)*; bo łię iefzće modłá zá włzytki wierne zmarłe/ gdzie nie wiymuiá Pánni Máryey áni Kryłthułá/ áni žadnego wierneho od łtworzenia űwiáthá *GrzegRóżn G4v (2)*; *SarnUzn E2v (4)*; *RejAp 155v (6)*; Więc iż człowiek káždy/ předki do tego iefł/ iż ábo miłuię/ ábo ma w nienáwišći/ iáko to iáłnie widuiemy/ gdi łie dwá bijá/ ábo gdy goniá/ ábo gdy łzermuiá/ gdzie ci kthorzy pátrzą/ bez žadney znáczney przicžyny/ iedni temu/ drudzy owemu dziwnie žyczá *GórnDworz D5 (23)*; Iž widziátem pod iednem ołtarzem duže łpráwiedliwych [...] á ony wołáią: Przecž miły Pánie łpráwiedliwy nie łádziłš á nie pomšćiš łie krwi nášzey: Gdzie im potym dano odžyenie białe/ to iefł nádzieię dobrá *RejPos 6 (19)*; W ręce twe porucžam Duchá mego/ odkupže mię tedy Pánie Bože prawdziwy: gdzie nie tylko duchá/ ále y ciálo poleca opátržnošći miłęgo Bogá Dawid. *GrzegŠm 49 (5)*; Iefł tedy ten vržád Męžá/ áby Zonę dobrze y vcžćiwie chował. Gdzie pámiętać ma/ iż łádam zwał łewę towaržyłzká *KuczbKat 260 (4)*; *RejZwierc 160 (2)*; NAuká Rycerłka [...] Spráwuie łie troim obyczáiem/ to iefł: Rozumem/ Náuká/ y Cwicženiem/ gdzie iedno przez drugiego nie može być *BielSpr 7*; nigdy pokoy trwác długo niemože/ bo s pokoiá niepokoy bywa/ á z niepokoiá pokoy/ gdzie iefli ręká mocná nie nábędzięš pokoiá/ nigdy přešpiečžny nie będzięš w pokoiu roškožy domowey. *BielSpr 28v (10)*; *WujJud 63v (8)*; *WujJudConf 250v*; *RejPosWstaw [143²]*; *BudBib 1.Mach 11/6 (3)*; gdy ie mieczem wymordowáli/ dla zgwáłcenia Dyny łiołtry łwey: gdzie łie y niewinnym przy winnych dołtálo. *CzechRozm 243 (18)*; Dawano im tež winę o bránié nád vłtáwę podatkov y dárow: gdzie iefli ołtáli winni/ tedy ie z žemie wywoływano *ModrzBaz 43*; *SkarJedn 190 (2)*; *Oczko 2 (6)*; *SkarŽyw 553 (2)*; Isz Sliachetny Šwiętek [...] po [...] Braćie łwym [...] miełzkaięcym w Borczu, roku iednego Siano zbierał gdzie iemu žadęń Šáfiad ani dzieržawca imienia nie bronil.

ZapKościę 1581/22v; Sliachetny Piotr Telieński [...] podnioswszy Pieniądze za dom iak w pierwszym zapisie ię waruie zupełnie od Vtciwego Iana Kurka, za Summę wprzod wtichże Księgach napisaną. gdzie iemu wyżej pisany Pąn Telieński dziękuje z dobrej a zupełnie zapłaty *ZapKościę 1582/24v*; wczywy Andrych betnarz the sumę wyżej opisaną zapłacił themu wcziwemu Ianowy Smukale, Gdzie podzekał tenżye Ian Smukala przet wżytym prawym wypelnny zapłaty: Gdzie słubuye pokoy wieczny ot swych przyaczol y ot potunkow swoych *ZapKościę 1583/38v* (88); Kázimierz Krol [...] wespół z Ludowikiem Krolem Węgerskim/ ciągnął do Ruśi przeciw Litwie/ gdzie porażiłszy ieden zagon Litewki/ Kieyftutą w zamieszanej bitwie Polacy poimáli *StryjKron* 437 (18); w pościaci człowiek podlego/ raczył iźatáná iáko rybę wędą ofzukać y włović: gdzie Boftwo iáko wędą w chrobaczkę/ w człowieczeństwie zátáione było. *CzechEp* 203; K temu/ że też to łobie niewłtydliwie przywłázcza/ żeby po BOgu nie miało być nic (gdzie iuż y Pánnę Máryą/ [...] y wżytke ś. o ziemię vderzyli) ná czymby więcej zbáwienie záwiłó *CzechEp* [386] (24); *KochJez* A4; *ReszPrz* 17; *ReszList* 152; *PudłFr* 49; Trzecię ná dzień godziny/ był irodze bicżowan/ y ćirniową koroną ná łmiech koronowan/ gdzie wiele vrágánia y policżkow vzył *ArtKanc* D11v; musialem zroskazania Pana mego iechac do Polski wtym zalasnym [!] rozerwaniu, gdzie wiadomo wszystkim zem się skromnie zachował *ActReg* 159 (2); *GostGosp* 150; *KochFrag* 40; *OrzJan* 43; A poimawłszy go/ wiedli do dworu árcykápláńkiego. gdzie Piotr iźedł zánim zdáleká [*Petrus vero sequebatur a longe Luc* 22/54; A Piotr zá nim iźedł z dáleká *WujNT*]. *LatHar* 720 (3); *KołakCath* C2; *WujNT* 517 (6); *JanNKar* G; á té kwity/ które będą brác od Stáróft/ máią oddawác álbo odłýłác do łkárbu náłżego/ gdzie Spiłného Piłárzowi Stároścínemu ma dáć Miáftó káždé grofzy pięc/ á Wieś káždá grofzy trzy. *SarnStat* 973 (6); *SiebRozmysł* G2 (2); *PowodPr* 29 (3); *SkarKaz* 117a; *GostCast* 73; oni bluźniác przeczyłtą Pánnę/ máło iuż nie wygráną bitwę przegráli. Gdzie P. Bog dał znác/ iź ię o herezye tákie [...] gniewa *SkarKazSej* 685b; *KlonFlis* F4v; *PudłDydo* A2.

Połączenia: »gdzie i, gdzie ... i« (19 : 1); *LibLeg* 10/155; Tym iest od przelżłego [u] rozné/ iź przelżlé zwokálišzami i inšżemi literami má być połpołu wymáwiáno/ i łamo przez się łowo całé może vczynić/ a to niemoże/ gdzie i to łnac trzeba przypomionác/ że przed się v przez kropki kładą na początku łów *MurzOrt* B3; *KromRozm II* hv; *KromRozm III* 16; *BielKron* 420 (3); gdyż nam to iest zákazano/ ábychmy łie áni ná lewo áni ná práwo namniey nie vchyláli od łczyrey náuki Páná náłżego. Gdzie y Dawid przekłętym zowie káždego tákiego człowieká/ któryby łie namniey vchylił od łczyrey náuki á od woley Páná łwoiego. *RejPos* 64v (6); *HistLan* A2v; ktore Swiactwo przed prawem náłżim łą oddali kazdy z nich zołobna, gdzie i przisięgą tego potwierdzili *ZapKościę 1581/22v* (3); *StryjKron* 617; *WujNT* 187; *CzahTr* Gv.

»gdzie o to« (2): iáko y ono co połpolicie z łwą Kátoliką mowi/ że Chriřtus był przed wieki łpoliřtny BOgu y we włzem rowny y włzechmogocy [!]; á to co mowi [...] Iź on w náturze łwey Bołkiey (ktora iest czwarta niezgodá) nie mogł dofýć czynić łprawiedliwořci Bołkiey. Gdzie oto y mowá dziwna/ y piłmu ś. y iego połwzechnemu wyznániu przeciwna ię pokazuie. *CzechEp* 176; *NiemObr* 119.

»gdzie sam« (4): A Gdi wyda ten ořtatek tedi maya łzobye podzékowacz y słuřzny łzapiřł łzobye dacz. Gdzie łzam dopłacił wczivy Anne Sabařtowy y podzékowála supelnny zapłati *ZapKościę*

1580/17; a Pán GarczynŃki powyedzał: yuŃz ya Ńzam na Ńzyę przimuyę ten dluk Pána IaczkowŃkego, Gdze Ńzam wtori swadek ŃzyeŃznał przet prawyem naŃzym *ZapKoŃcier 1584/50 (4)*.

»gdzie tam(że), gdzie ... tam« (27 : 5): *LibLeg 11/9v*; było w Toletanie Concylium pierwŃsze/ ná ktore Ńie ziechawŃzy BŃkupi / wŃtawę Syrycego PapieŃŃá zŃlamáli / y znowu Ńon wŃaŃnych kxieŃzey mieć dopuŃŃili/ gdzie thám ty Ńłowá nápiŃfali *KrowObr 232 (3)*; *OrzList bv*; *BibRadz I 5v*; Máxym Grácyanow márfzaŃek/ dla chćiwoŃŃi CelárŃtwá ná zmowie oblegŃ Grácyaná/ gdzye tám od AbrogáŃtá zábit zdrádlíwie. *BielKron 157v*; Ale Olimpius niechciaŃ Ńie przeciwić/ ziednaŃ Ńie s PapieŃzem/ gdzye tám rychŃo vmárŃ. *BielKron 166*; trzećiego dnia dwa vffy z obu Ńtron wyiechawŃzy ná Ńie vderŃyŃy gdzie tám zábit Philip Ńyn BrunŃzwickiego kŃiaŃŃećiá. *BielKron 227v (18)*; *RejPos 260v (2)*; *RejZwierc 52v*; poráziŃ Pompeiufa [*Juliusz Cezar*] tá Ńpráwá Ńwym mnieyŃzym ludem ále zwyczáynym/ gdzie tám wŃzyŃtká RzymŃka moc vpádlá *BielSpr 41v*; *WujJud 171*; Gdze my Ńlubuyem Iakubowy y potunkom yęgo pokoy wyeczny ot swych przijaczol y ot potunŃtwa swego Gdzyę tam przytym zapyŃzyę pánowyę oŃzowŃczy podzyękowaly themu vczywemu Iakubowy svpelny Ńzáplaty *ZapKoŃcier 1587/69v (2)*; *CzahTr A2v*.

»gdzie teŃ, gdzie ... teŃ« (83 : 5): *PatKaz III 154v*; *BielŃzyw nlb 4*; *GlabGad M2*; *ZapWar 1549 nr 2657*; A Luter powyáda. IŃ Ńadna ŃwyátoŃŃ ŃáŃki wnas nye Ńpráwuye/ gdzye teŃ kácerŃkim błędem zowye to/ co KoŃcyoŃ krzeŃŃiyáŃŃki dŃyeryŃy *KromRozm I [H3]v*; *MurzHist H (2)*; [*wokalisz*] y byŃ/ dobry/ bywŃzy/ zŃy/ gđzie teŃz niemoŃeŃz rzec Ńeby iedna rzecz byŃa/ być a bić. *MurzOrt B2v (2)*; Tedy rzecze paraliŃem zaraŃonęmu/ wŃtawŃzy weŃmi ŃoŃe twoie a idŃ do domu twoiego gđzie teŃz on wŃtawŃzy poŃzedŃ [*Et surrexit et abiit*] do domu Ńwoiego *MurzNT Matth 9/7*; Alé IeŃus poznáwŃzy to poŃzedŃ zonáŃ i ŃŃo za nięm rzęŃz wielé gđzie teŃz (*marg*) i (–) vzdrowiŃ ony to wŃzyŃtki [*et curavit eos omnes*] *MurzNT Matth 12/15*; A kiedy Ńię puŃŃiŃa tráwa i owoc vczyniŃa/ tedy Ńię pokázaŃo i kákolé GđzietęŃz (*marg*) a (–) przyŃtapiwŃzy Ńludzy [*Accedentes autem servi*] goŃpodarŃci rzekŃimu *MurzNT Matth 13/27 (29)*; *KromRozm III Q*; *GliczKŃsiáŃ C3*; *LubPs Z3 (3)*; O tym wŃzythkim maŃz porzádnie wypiŃano. Gđzie teŃz obaczyŃz/ iákie przezyŃki dobre/ iákie nie dobre *GroicPorz C (2)*; iáko y KryzoŃtom otym piŃze/ gdzie teŃz namnieyŃzego Ńłowá o Pietrze Ńwiętym nie wŃpomina. *KrowObr 21*; *RejWiz 85v*; Ale tego roku ták byŃy wielkie wiátry y wylanie morzá iŃ tego rownia Ńadny pámiętnik nie byŃ/ gđzie teŃz KolumbuŃowi trzy mnieyŃze okręty zginęŃy. *BielKron 442v (13)*; *SarnUzn G4*; á káŃdyby rad ięŃzŃe coby móŃł y popráwiŃ y przyczyniŃ. Ieden podobno nádzrywáiac Ńie wđdy iákiey pryŃŃugi [!] Ńobie vczynić Pánu. Drugi teŃz dla wyŃtáwienia rozumu Ńwego á zwirchnoŃŃi Ńwoiey/ á iŃby teŃz wđdy Ńobie iáká pámiátkę vczyniŃ s tego. Gdzye theŃz potym iuŃ po w niebo wŃtápieniu PáŃŃkim/ ięŃli Ńie byŃli niektorzy mázáć iákiemiŃ máŃŃiámi Ńcian y inych przypraw koŃŃielnych *RejPos 348v (7)*; *KuczbKat 60*; pewne omyŃki w Biblij BrzeŃŃkiej obaczywŃzy [...] miedzy braciá podáli/ gdzie teŃz niektorym znás tenŃe Synod zlećiŃ/ ábychmy wten przekŃad pilnie wezrzeli *BudBib b*; powiáda/ iŃ áŃ dnia wtorego niebo od wod á wody od Ńiemie byŃy odŃáŃczone/ gđzie teŃz dopiero ono iedno od drugiego odŃáŃczenie názwano niebem/ Ńiemią/ wodámi. *CzechRozm 148 (4)*; *StryjKron 787 (3)*; iáko teŃz ono/ on Setnik bęđáŃ pewien o mocy ChriŃtuŃowey/ iŃ móŃł Ńámym Ńłowem vzdrowić Ńluge iego/ mowi do niego: rzec tylko Ńowo/ á bęđzie zdrow Ńlugá moy. Gđzie teŃz

nie rozumie iákiego fłowá Bogá/ ktoryby w fobie ábo przy fobie będące miał Chrifthus Pan. Ale tylko rofkazanie. *CzechEp* 278 (6); *ReszHoz* 136; *ZapKościér* 1586/69; *KołakCath* Bv; *WujNT* 132 (2).

»gdzie też i, gdzie też ... i, gdzie ... też i« (18 : 2 : 1): *KromRozm I* G4; Bom lám nie ieft/ ale iá i ociec ktory mię połłáł/ Gdzie téfz i (*marg*) a (-) wzákonie wálzem napifáno ieft/ [*Et in lege vero vestra scriptum est*] ze dwu człóweku świádectwo práwdziwe ieft *MurzNT Ioann* 8/17 (3); Lud tedy połpolity ktory był miedzy niemi poruľzon chćiwofćią wielką odwrocił fie/ gdzie też y Synowie Izráelſcy plákáli [*et reversi sunt, et fleverunt etiam filii Israel*] mowiąc/ Y ktoż nas nákarmi mięfá? *BibRadz Num* 11/4; Dofyc fie mężnie Grekowie bronili/ ták iż Márdonius poráżon z woyłkiem/ gdzye też y lám zábit. *BielKron* 117 (8); *GórnDworz* B8v; *RejPos* 47v (4); *WujJudConf* 11; To iuż iawna iż Bogá nikt nie widział: Gdzie też y to za tym idzie/ iż *CzechRozm* 50; *ZapKościér* 1584/45.

»gdzie to« (5): począł wołac i mowić/ Iefuſie ſynu Daudow/ zmiľuiſię nadęmną/ Gdzieto (*marg*) I (—) wielé ich gromiło go [*Et obiurgabant eum*] aby milczáł *MurzNT Mar* 10/48; A on zrzuciwłzy zuknią fwoię/ wľtáwłzy ſzedł do Iefuła/ Gdzieto odpowiedaię Iefus rzecze mu [*Et respondens dicit ei Iesus*] *MurzNT Mar* 10/51 (5).

»gdzie tu(ż), gdzie ... tu« (5 : 8): *KrowObr* 16; Rzeczą okazał/ iż bárzo dobrze onę ich ráde zrozumiał gdzie tu ludzkim ſpofobem mowi dla náłzey proftoty. *BibRadz I* 6c *marg* (5); *SarnUzn* D6v (2); *RejAp* 122v (2); *RejPos* 323 (3).

»gdzie tu oto« (3): *BibRadz I* 3v; *RejAp* 155v; dom y dzyedzictwo iego [złóſnika] záwždy będzie puľte/ á doľtoieńſtwo iego inſzy poliędzye. Gdzye tu oto iefzće ſzyrzey Piotr s. tego dokłádác raczył *RejPos* 290.

»gdzie więc, gdzie ... więc« (13 : 3): v pana Marſchalka kapłuni ſzyą bili rozlyeczyali gdzye wyącz ona yednego vchwiczywłchi, Annye pod Gorką go dala vtuczicz *LibMal* 1544/92v; *ZapWar* 1545 nr 2646 (2); Nie potrzebuiać ktorzy zdrowi ľá lékarza, ale ktorzy ſię źle maia, gdzie więc (*marg*) a (-) ſzedwłzy/ nauczcie ſię [*Euntes autem discite*] co ieft ono Miľoſierdzia chcę a nieoffiary *MurzNT Matth* 9/13; [Oſłica] przyćíkáła fie ku murowi/ ták iż nogę Báłáámowę przypárłá ku niemu/ gdzie iá Więc Báłáám bił iefzće tym więcey [*et addidit percutere eam*] *BibRadz Num* 22/25 (4); *SarnUzn* B7v (4); *RejPos* 330v; A przedię im to oni niewdzięcznoſcią pláćá/ Gdzye więc przyiaźń ſpołeczną tym ná ſwiecie tráćá. *HistLan* F3v; *BudBib 2.Mach* 12/24 (2).

C. Zaimék przylówkowy nieokreſlony; oznacza miejsce dowolne lub bliżej nie okreſlone: gdzieś, gdzieſkolwiek; uspiam, usquam *Mącz, Cn* (473) :

a. Jako ſamodzielny okolicznik miejsca (345) : Drwoľzczepá ľá zopytáli: Ieľliby gdzie liľzkę widział *BierEz* H4v (3); *OpecŻyw* 32v; *FalZioł* IV 27c (2); *MiechGlab* 24; *LibLeg* 6/116 (3); Dziwną nienáwiſćią á pilnem ſtáráním pilniał tego/ áby gdzie mogli wćiľnąć mnie *RejPs* 163; *RejRozpr* H2 (2); obawam fie miła bracia by fie gdzie zalię Morowe powietrze tego to mieľiacza niepokazało *LudWieſ* B2v; *LibMal* 1545/99v; Iam wierę iſcie mnimała Bys gdzie czo zácznego miała *RejJóz* 5 (4); *RejRozm* 400; A kiedy tam daliey zaidzieľz Też mi gdzie Byľkupa zaydzyeľz. *RejKup* b7 (14); *KromRozm I* A2; *KromRozm III* E2v; *BielKom* D2; *LubPs* aa2 (3); *GroicPorz* C2v (2); Abowiem gdy iuż cnotá gdzye fwe gniazdo zácznie/ Wnet fie iey ſkutki zyáwia á okażá znácznie. *RejWiz* 3v; Vmieć to y źwirzátko y ptaľzek ná gniaźdzye/ iż tym dzyatki okrywa gdzye cokolwiek zaydzye. *RejWiz*

88v (22); *OrzList* f4; *RejFig* B2v; Iż wŷzytko gdzye co potka/ to do fiebie drapye. *RejZwierz* 118 (8); *BibRadz* I 5a marg (2); *OrzRozm* T3v; A iefliby gdzye było wątpienie dla dawności albo s pogorzenia/ tedy może znowu [kościół] poświęcić. *BielKron* 153 (4); Murcati gressus, Boyázliwy chód/ Mácánie nogámi áby gdzie nie tráfił ná takie żelázo. *Mącz* 238a (3); *SienLek* 33v (2); bo iáko becżká/ poki w niey nic nie máłz/ poty nieznác by gdzie ciecz miała *GórnDworz* Gg6 (2); *HistRzym* 15v; áby fie wŷdy mogli gdzye zákryć przed okrucieńftwem ftráchu onego. *RejPos* 222v (8); *BielSat* Dv (2); A pewnie kiedyby dufze iákie wiecznie gdzie żyły/ tedyby ták Páweł niemowił. *GrzegŚm* 5 (4); A iefliż fą gdzie tácy fynowie y corki/ Wierzę iż nie fą ludzie lecz práwe iáfzczorki. *HistLan* B3 (2); boi fie by fie ktho do niego albo nie kopał/ albo gdzie dziury nie fzucał. *RejZwierc* 104; Vmizga fie pies gdy gdzye co zyeść czuie *RejZwierc* 216v (22); *RejZwiercPodw* 183v; *BielSpr* 67v (2); *WujJud* 34v marg (2); *BudBib* b4 (3); *BudNT przedm* b4 (3); Skoro fię gdzie dom zázże/ Goŷpodarz ábo ktory domownik/ niech wnet z domu wybieży: á ogień obwoływa. *ModrzBaz* 83v (3); *Oczko* 3 (2); *KochPs* 18 (2); Y przetołz ludzie gdy fię gdzie vkazał/ do niego fię cífnęli *SkarŻyw* 472 (7); *CzechEp* 62; A on tym czáfem rad co złego zbroi/ Iefli gdzye Bábá albo Roch zle ftoi. *KochSz* B2v (2); *KochWz* 140; *BielSjem* 30; *ArtKanc* R19; *GórnRozm* B4v (5); *KochProp* 12; *ActReg* 87; *Calep* 978a (2); A kiedy defzcz/ tedy wŷzędy opátrzyć/ áby gdzie nie cíekło *GostGosp* 22 (2); *GrochKal* 9 (2); *GrabowSet* Bv; *KochFrag* 17; *OrzJan* 25 (4); *WujNT* 444; *JanNKar* D2v; Iefli téż gdzie nieco fie pochybiło, wŷzák to może iefcze popráwić *SarnStat* 314 (4); *GrabPospR* L4; dowiáduycie fie/ iefli fie tákowa rzecz gdzie sfátála *PowodPr* 15; *SkarKaz* 155b; *GostCast* 46; Otoż każę rozgłóŷić wŷzędzie takie wieŷci. Iefliby fie gdzie znalazł taki vczony człek *PaxLiz* B3v; *SkarKazSej* 684b.

Połączenie: »leda (a. lada) gdzie, lada ... gdzie« (14 : 1); przeto téż iaycza iey ledagdzie porzuczone *FalZioł* IV 15a; *GliczKsiąż* G4; Iuż fie pewnie ożenię/ ledá gdzie napręcey. *RejFig* Dd2v; *RejZwierz* 87; Przed zbudowaniem domu Bożego czynili [Żydzi] ofiáry ledá gdzie *BielKron* 39 (3); *RejZwierc* Av; *Strum* N2; *StryjKron* 51; Szyku nie pátrzą/ fpołem fie motáią/ Czarni ládágdzie/ y biali pádáią. *KochSz* B3v; *KmitaSpit* A2v; Y niechciał go ládá gdzie grzeŷć/ ále ná mieyfcu ná to obránym y poświęconym *SkarKaz* 386a; *PaxLiz* C4v; Wtym fie wŷzyfcy roŷpierzchli/ iák bywa w przeŷtrachu/ Ládá fię gdzie człek w tuli nie pátrzáiąc gmáchu. *PudłDydo* A4.

Zestawienie: »gdzie indzie(j), gdzie ... indziej« = w innym miejsca, nie tu (z przeczeniem: nigdzie); *alibi* *Modrz*, *Calep*; *aliubi* *Calep* (133 : 4); themu zaden liŷt niema bycz dan, ani gdzie indzie robicz niemofze, fthei przyczini yłz od Rzemieŷla iefť opuŷfczon *ListRzeż* w. 30; *FalZioł* I 5d; Bowiem ani w kunfcie ani w fądzie, ani gdzie indzie lgać nie ŷlufza nam, ktorzy prawá drogá żywota iłć chcemy *BielŻywGlab* nlb 11; *GlabGad* B (2); *LibLeg* 11/50; *RejPs* 125v; *RejKup* cc8; *KromRozm I* E3v; *MurzNT* 8v; *KromRozm II* b4; Y fą o tym [o obieraniu biskupa] fťare wftáwy koŷcyelne/ yáko w pyátym concilium Aureliańŷkim/ á w ósmym powŷŷechnym/ y gđzye indzye/ dobrze fťarfŷy. *KromRozm III* 17 (4); *DiarDop* 115; *OrzList* f2; *UstPraw* C4; A podobno fię teraz fkrył w ktorey iáfkini ábo gdzie indzie [vel in uno e locis] *BibRadz* 2.Reg 17/9; *OrzRozm* R; *BielKron* 456v; *KwiatKsiąż* Qv; Emansor, Który rad długo w goŷcinie albo gdzie yndzie mieŷzka *Mącz* 102a; Pars assumptiva, Częŷć przywŷięta/ pożyczona gdzie yndziey. *Mącz* 432d (3); *OrzQuin* S4 (2); *Prot* Bv; *SienLek* 180v (2); ktorey wády [wydwarzania] pełno wŷzędzie/ á podobno v nas w Polŷfcze więczyy niż gdzie indziey *GórnDworz* F2

(3); A wždy o to nic niedbamy/ á wždy gdzye indzyey nádzyeie łzukamy *RejPos* 86 (5); *GrzegŚm* 8; *HistLan* D3; być nie był Ateńczykiem/ tedybyś ty był gdzie indzyey proftem chłopem *RejZwierc* 52v (5); *BielSpr* 71v; Boć też gdzie indzie rokázauie/ ábychmy iego/ nie Piotrá/ nie Páwła náśládowáli *WujJud* 55v (4); *BudNT* c4 (2); Abowiem gdyby Iezus Pan lyn prawdziwy Boży/ miał być pierwey Słowem Bogiem [...] tedyby fie wždy kędyfzkolwiek do tego był przyznał/ y nam to ku nálezey poćiefze oznaymił: á iefli nie gdzie indzyey/ tedy wždy ná on čás/ gdy z żydami o Abráhámie/ Jan s. rozmawiał. *CzechRozm* 43v (9); áby niebył niedbálym w łwoiem wrzędzie/ iefliby gdzie indzie miał miefzkác/ á wrzędowi łwemu gdzie indzie dofyć czynić [*ne si alibi manendum sit ei, alibi officio satisfaciendum*]. *ModrzBaz* 74v (3); *SkarJedn* 100; *KochPs* [217]; *SkarŻyw* 332; *ZapKościar* 1580/13; *StryjKron* 345; Iákom ia w Dyálogách/ y potym gdzie indzyey pokázował. *CzechEp* 213 (10); *KochFr* 135; *ReszHoz* 132; Acz tego niewiem/ iefli gdzie indzyey w pomiernym żyćiu fię kochał/ ále w ziemi Chełmfkicy wiele iadał y pijał. *WerGość* 243 (3); *KochPam* 81; Ze moie ferce prózno łye fráfuie/ A ón podobno gdzie indzyey miłue. *KochPieś* 19; ále iefli to tylko wolnością zowiefz/ iż łobie obieraćie Krolá/ tedy tá wolność iefł też y gdzie indzie. *GórnRozm* A (4); *ActReg* 19 (2); *Calep* 53a; *OrzJan* 79; á okrom niebá wftáwiczny gdzie indzie pokoy mieć/ rzecz iefł niepodobna *LatHar* 577; że fię Páweł śpiefzył do Hieruzálem/ nie ták dla łámeo świętá/ ktore y gdzie indzie obchodzić mogł/ iáko dla wielkiego zgromádzenia ludzi *WujNT* 482 (7); A bądź domá/ bądź gdzie indzyey Iego Królewka M. ołobá łwá będzie *SarnStat* 312 (15); O czym tráfi fię gdzie indzyey łzerzey mowić. *SkarKaz* 384b (2); *VotSzl* B4v.

~ *Połączenie*: »gdzie indzie(j) niżli (+ wyrażenie przyimkowe)« (6); *KromRozm* I F2; co też y v nas Krześcian to naydzie/ ktorzy gdzie indzyey zbáwienia łzukáią niżli v łámeo zbáwicielá. *BielKron* 260; *Municeps* ... był wczefnikiem praw/ wolnoŝcy y poŝtepow miáftá Rzymŝkiego acz gdzie yndzyey niżli w Rzymie miefzkał. *Mącz* 237c; *RejPos* 225; *WujNT* 817; *SarnStat* 363.

Szeregi: »(ani) tu a nie (a. ani) gdzie indzie« (2); gdi v wierzym y wełmiem odpufczenie grzechow tu/ á niegdzie yndzie za żywota á niepołmierczy *SeklKat* R; Ale ich Páweł áni tu/ áni gdzye indzye wrzędniki nye zowye *KromRozm* III H2v.

»(i) tu i gdzie indzie(j)« (4): Obác przeciw haeretykom/ iż tu y gdzie indzyey błogofłáwieńftwo nie ŝćiąga fię do Bogá/ ále do łtworzenia. *WujNT* 155; Bárzo fię tym ćiefzá odŝzczepieńcy/ gdy tu y gdzie indzie náyduiá/ iż wiárá Chrześcijáńka od Zydow y niewiernikow názwána iefł haerefią ábo łektá Názáreyczykow *WujNT* 509 (4).

»tam (+ wyrażenie przyimkowe) a nie gdzie indzie« (1) : gdyż żywot nález zakryty iefł w Pánie Kryftulie/ przetoż go też tám w nim á nie gdzye indzye łzukác mamy. *RejPosWstaw* [110³]v.

»tu (+ wyrażenie przyimkowe) (czyli) gdzie indziej« (1) : Krol gdzie ma miefzkać iesli tu wKrakowie czyli gdzie indziej *ActReg* 9.

W połączeniu jako zapowiednik zespolenia z wypowiedzeniem podrzędnym »gdzie indzie(j) ... kędy« (2): Złeć tárgi bywáyą ná to [*na nauki*] w myáfteczkách/ leplíe gdzye indzye kędy dobrzy krámárze/ od ktorych kupyey dobrej/ to yeft/ náuki łobye moze káždy wtárgowác á doftác. *GliczKsiąż* Mv; Czemułz łobye inych gor gdzye indzyey łfukacye/ Kędy máły pożytek ná włfem wznawacye. *LubPs* P5. ~

b. W połączeniu z innym okolicznikiem lub kilkoma okolicznikami miejsca (128) :

a) Z wyrażeniem przyimkowym lub przysłówkiem [w tym: „gdzie” w antepozycji (80), w postpozycji (11), w interpozycji: między różnymi okolicznikami (8), w jednym okoliczniku między rzeczownikiem a przydawką (2)] (101) : Ia niewiem by Gryfowie byli gdzie na świecie. *MiechGlab* 63; *RejKup* n6v; *MurzHist* M4; Albo gdy głośno krzykniesz gdzie między łkálami/ Wnetci sie zda by drudzy wołali za nami. *RejWiz* 112 (7); *Leop* 3.Reg 18/27; *RejFig* Dd4 (3); A k temu przyrodzeniu/ iściebych był życzył/ Aby sie był gdzie dálej/ nie wzytko tu ćwiczył. *RejZwierz* A4v; Szcześz łeb choציay páznokty/ nie maźzli grzebieniá. A pewnie gdzie włápiźz/ za vchem Ieleniá. *RejZwierz* 139v (8); Dayże im mieszkánie gdzie w nalepźzem mieyfcu/ niechayże mieszkáią w ziemi Gefen. *BibRadz Gen* 47/6(2); Miał mu też Krol [...] ná Podolu álbo gdzie w Ruśi dáć dzyerzáwę dobrá *BielKron* 415v (7); Subdiales columnae, Słupy yáwnie ftoyce nie w domu áni gdzie pod dáchem *Mqcz* 84c (3); *RejAp* 66 (2); Iełłize ie puźczę nie náfycone do domu ich/ wftaná mi gdzie ná drodze *RejPos* 182 (6); *HistLan* Bv (2); Trefic sie byc dáleko gdzie w cudzych kráinach/ trefisz tám lyna iákiego przyiaciela fwego *RejZwierc* 96v (15); *WujJud* 131v; *HistHel* C; *Paprpán* Ffv; *Oczko* 30v; Y odeyda Márie. A Piotr gdzie w iákim przypráwnym ná to kácie/ będzie mowil. *MWilkhist* I; *CzechEp* 364 (5); *NiemObr* 166; *KlonŻal* C2; *ReszPrz* 26; A pošemy do Polki [...] Aby nam Syem zložylá/ ná mieyfcu gdzie flufnym/ Rzeczy fpolney z pozytkiem/ y zbáwieniem duźnym. *BielSjem* 4 (2); *KochPieś* 41; *BielRozm* 25; *GórnRozm* Bv; *KochWr* 16; *ActReg* 132; *GostGospSieb* +4; *Phil* P3; *GrabowSet* Y; *KochFrag* 53; *OrzJan* 53 (2); *SarnStat* 488 (3); Ci z iechawłzy fię/ świádomi co fię gdzie w ich powiećie dzieie [...] fzacunek in genere czynic będa. *GrabPospR* L4; Násmialbyś fię tám w ten czas ftoycá gdzie przy leśie *KmitaSpit* C2v; *PowodPr* 73 (2); *CzahTr* L3 (2); *KlonWor* 5.

Połączenie: »leda gdzie« (6): mala Ozanka iest ziele ktore rofcie lieda gdzie naziami *FalZioł* I 37a; PRzebiye czáfem przełieć/ Ielonek vbogi/ A ledá gdzie w fzelinie/ wwiáźnie za rogi. *RejZwierz* 128; *BielKron* 399v; *KochSat* C2v; *RejZwierc* 61 (2).

Przysłowie: Imákuie iáko kozie Wilczy głos kiedy gdzie nie dáleko wyie za płotem. *RejZwierc* 91.

Wyrażenie: »rzadko gdzie« (1): Koc ten/ ácz nie pomálu wezbrały go látá/ Tá/ iz rzadko gdzieby w nim nie przyszyta látá/ [...] záślicie więc až do Neápolim *PudłFr* 78.

b) Z zaimkiem przysłówkowym (11) :

Z tego samego zdania (7) :

Połączenia: »gdzie ... tam, tam ... gdzie« (1 : 1): Y potkał sie s fáfiadem/ pytał o gniádego/ Iełliby gdzie nie widał tám Koniá lfyego. *RejFig* Cc3; Bo tám ziemiá obfita/ iełliby gdzie byłá/ A což gdy sie ná ten czas tak ośiroćilá. *RejZwierc* 247v.

»tu gdzie« (3): Iełtli thu gdzie Prorok [*Estne hic propheta*] Páńlki/ ábyfmy profili Pána Boga przezeń? *Leop* 4.Reg 3/11; *WisznTr* 8; *WyprPl* B4.

»tu leda gdzie« (1): iz Lázárwowie vbodzy/ nędzni á wzgárdzeni/ wierni/ ktorzy tu ledá gdzie dla prawdy vćisnieni od niewiernych ftekáią y vmieráią/ wftaná zmartwych do wiecznego żywotá *GrzegŚm* 58.

»gdzie wszędzie« (1): vpátrywáiąc, y reiełtruiąc) coby sie gdzie wśzędzie działo y exorbitowáło przeciwko Artykułóm *SarnStat* 101.

Ze zdania nadrzędnego (4) :

Połączenie: »gdzie ... tam(że)« (4): Będzieszli thy gdzie poćieszon/ tám lie ia z tobą vćieszę *HistRzym* 15v; Więc mali gdzie rząd bydz/ trzeba żeby tám była boiażń *GórnRozm* Kv; *SarnStat* 771.

~ *Przysłowie:* Iakié gdzie obyczáie przyzedłzy záftániesz/ Ná takich/ pánie gościu/ y ty tám przeftániesz. *PudłFr* 4. ~

c) *Z zaimkiem przysłówkowym jednym lub z więcej niż jednym przy wyrażeniu przyimkowym (16) :*

Połączenia: »tu gdzie« (3): A niewiem być tu iefcże gध्ये zá krzem nie dyfzał. *RejWiz* 33v; ábo tu gdzie wyrabiaymy chlebá/ v iákiego wieśniaká *SkarŻyw* 356; *CzahTr* 12v.

»tu leda gdzie« (1): iż zapłaty tákiewy pocźciwey żony nie naydzie tu ná ziemi ledá gdzie *RejZwierc* 33v.

Zestawienie: »gdzie indziej« (12): Co fye z tąd znaczy/ iż nigdzye w ewányeliach/ áni gध्ये indzye w piśmye nowego zakonu nyemáfz o kołcyele Kryftułowym zmyenki/ iżeby yuż był *KromRozm III* G4; *Diar* 86; *BibRadz* 2.Reg 14/26; Mierników nawięcý iefł w Mázowfzu niż gdzie indzie w Koronie *GrzepGeom* 12v; *RejPos* 38v; áby ich iuż *exnunc* ták w Gdańfku/ iáko y gdzie indzie/ we wzyftkich pánftwách Korony náfzý ináczý nie brano *SarnStat* 410 (4).

~ *Połączenie:* »tam gdzie indzie« (1): á ináczy wzyftek wiary fpołób v niektórych tám gdzie indzie fye dźiwa *OrzQuin* K4v.

Szereg: »tu (+ wyrażenie przyimkowe) (...) a nie gdzie indziej« (2) : przeczeście WM radzili sejm tu w Warszawie a nie gdzie indziej ná miescach zwyczajnych i prawem opisanych złożyć *Diar* 26; jakoby się była pismem obwarowała ta przyczyna, prze którą ten tu sjem a nie w Piotrkowie albo gdzie indziej na miejscach w statucie opisanych złożon jest. *DiarDop* 115. ~

I.2. *Zaimek przysłówkowy wskazuje kierunek drogi: dokąd, w którą stronę (czasem bliski znaczeniowo zaimkowi przysłówkowemu „którędy”); niekiedy też cel działania: do czego, na co; quo Mącz, Calep, Cn; aliquo, quopiam Mącz, Cn; quonam, quorsum Calep, Cn; ubi Vulg; aliquorsum, quoquam, uspiam, usquam Cn (560) :*

A. *Pytajny (139) :*

1) *W zdaniu pytajnym (63) :*

a. *Wprowadza pytanie niezależne (54) :*

a) *Zwykłe (48) :*

α. *W tekście ciągłym [w pozycji inicjalnej (38), na dalszej pozycji w zdania (5)] (43) :* A gdzie idziesz dobra głowo/ Vmiefzli rzecz mądre fłowo *BierEz* D3; *OpecŻyw* 75v (4); *HistJóz* A2v; zlodzieyu ydzye [! lege: gdzie, możliwa też lekcja „i dzie”] ydzyefch wroczyfzą záfzyą, boza mocza panny Mariey *LibMal* 1544/84 (2); *RejKup* x6v (2); Gdzie mamy idz? [quo ascendemus?; Dokąd póydzimy? *Wujek*] *Leop Deut* 1/28 (2); *BielKron* 153 (2); Quo properas, Gdzie pośpiefzał/ álbo dokąd fie kwápiłz. *Mącz* 326b (7); *GórnDworz* Z5v; *RejPos* 81 (2); Y rzekłem. Gdzie ty idziesz? [Et dixi: Quo tu vadis] *BudBib Zach* 2/2 (2); *SkarJedn* 88; *KochPs* 202; A ten fię miłtrz iego zdziwi: y czemułz mię żegnałz rzecz: á gdzie iść małz? *SkarŻyw* 74 (3); Proszę cięco z nami będzie gdzie nas wiozą. *ActReg* 89 (2); gdy káždy fwe widzénie [...] powiadał/ gdzieby fie z żoną y z dziećmi vdác/ pytáli Siemienfkięgo/ á ty gdzie z fwoią? *KochAp* 13; *WujNT Mar* 14/12; *WysKaz* 19 (3); *SkarKaz* 316a; *GosłCast* 51; Od

feymow gdzie fię wćiekąc y áppellować będziecie? *SkarKazSej* 659b; A wy piękne Chárytes/ kędy fię śpiełzyćie/ Dokąd idźiefz Orphee/ gdzie drogę czynicie? *SapEpit* B3; COż fię to ze mną dzieie/ gđziem ieft zániešiony? Do Fráncyey/ czy do Włoch/ gđzieli w inŕze łrony? *ZbylPrzyg* A2.

Zestawienie: »gdzie indziej« (1): ktemu owo zániedbání zamków potrzebnych/ że ich nie zápráwuią/ á dáią fię im wálić/ nie práwie y to dobrze: bo czáfu potrzeby gdzie fię indziéy z zóną/ y z dziećmi ludzie wćiec máią? *KochWr* 36.

β. *W tytułikach rozdziałów artykułów prawnych, dyspozycjach marginesowych [w pozycji inicjalnej (4), na dalszej pozycji w wypowiedzeniu (1)] (5) :* O łprawi Vrzendowe gdzie Appellacie abo odzew. *ComCrac* 17; O Kłyęzey gđzye máią pozywác. *UstPraw* H4v; *RejPos* 126 marg; Złotá od Książęcia brác niechćiał. y gdzie ie obroćić kazał. *SkarŻyw* 462 marg; *SarnStat* 972.

b) *Wprowadza pytanie retoryczne o charakterze ekspresywnym [zawsze w pozycji inicjalnej] (6) :* *SkarŻyw* 172 (2); *KochFr* 95; GDzie fię mam wćiecz? głowę łwoię kędy Ná świefćie łkłonić *GrabowSet* I3v (3).

b. *Wprowadza pytanie zależne zwykle w zdania pytajnym dopełnieniowym jako rozwinięcie orzeczenia zdania nadrzędnego [zawsze w pozycji inicjalnej; w tym: „gdzie by ” (3); zdanie pytajne dopełnieniowe zawsze w postpozycji] (9) :* Iż kto idzye nowotny pilnie fię pytaią. Czego łzuka/ gđzye idzye/ y o czym fię pyta *RejWiz* 23 (2); A gdy go łtroże vchwyćili/ pytałi go gđzye idzye/ powiedzyał do gošćinnych niewiałt. *BielKron* 169 (3); *RejPos* 129; *SkarŻyw* 543; pytał drugich łsąsiad gđzieby fię obroćili/ powiedzieli że ku Polłzच्ze *WerGošć* 219 [*idem BielKron* 420v: gdzie].

Szereg: »skąd i gdzie« (1): pytać go wzbudzony Duchem S. poczał: łkąd by łzedł y gdzie/ co zá łpráwy iego y żywot? *SkarŻyw* 133.

2) *W zdaniu dopełnieniowym [w tym: zdanie dopełnieniowe w postpozycji (62), w antepozycji (6); „gdzie by”(7)] (68) :* Włzákem ći prawdę powiedział. Iż gđziem łzedł łamem niewiedział *BierEz* D3 (3); *OpecŻyw* 147v; *LibLeg* 11/174v; *MurzHist* E4; Abo więmći wiem/ łkędem przyłzedł/ i gdzie idę [*unde veni, et quo vado*] a wy niewiefćie łkąd idę/ i gdzie idę *MurzNT Ioann* 8/14; *BielKom* A2v (2); *RejWiz* 159 (2); *Leop Cv* marg; włzákoż był iefłzycze pewnie niepołthánowił gdzie fię naprzod z woylkiem rułzyc miał *BibRadz* I 428c marg (2); *OrzRozm* L3v; Szalony wiele łłow mowi/ á niewie gđzye ma išć/ á kto mu ma wćázác? gđzye poydzye. *BielKron* 81v (5); *Mącz* 306b; *SarnUzn* D5; To iuż wiemy z dekretu iegoż łámego gdzie kákol á gdzie pšzenicá obroćić fię ma. *RejAp* 126 (4); káždy fię pláwić mušić do brzegu łwego/ á wiefłz to Pan Bog gđzye przyplýnie/ iefłli nie będye w opiece á w łtraży Pána łwego *RejPos* 316v (8); Bo bychmy fię rozmyłłili máło gdzie nas thá drogá wiefćie/ y ná co kogo wiefćie. *RejZwierc* 137v (2); Pieniádze zá winy [...] niewiem gđzieby [*aliquo*] lepiej (wyiáwłzi te pieniádze ktore obrázonemu należą) obracáne być miáły/ iedno do łkárbu Rzeczypołpolitey *ModrzBaz* 123; *WujJud* 73; *BudBib* 2.Esdr 2/16 (2); *BudNT Ioann* 14/4 (3); zwierzył fię myšłi łwoich oycom onym/ dla czego z Biłkupłłtwa wyłzedł/ y gdzie fię wdawał *SkarŻyw* 353 (3); *KochJez* A2v; *KochFr* 72; *ActReg* 5v (2); *GrochKal* 10; *GórnTroas* 46; *KołakSzczęšć* Cv (2); Lecz kto nienawidzi brátá łwego; w ćiemnošći ieft/ y w ćiemnošći chodzi/ á niewie gdzie idzie [*nescit, quo eat*]/ iż ćiemnošć záslepila oczy iego. *WujNT* 1.Ioann 2/11; *SarnStat* 403 (2); *KmitaSpit* C3v; Teraz ná łpráwy Boże pátrzym iáko ná rozebrány zegárek/ ná kołká y żelazká iego/ niewiedząc

gdzie fię co przydác ma *SkarKaz* 4a; Po chęci poznać dziećię gdzie fłkonne ieft. *SkarKaz* 42a; fładź y trudno zrozumieć/ gdzie fię ich [*pieniędzy z poborów*] więtfza część obraca. A to dla złego wydawania/ oddawania/ y fźáfunku *VotSzl* B4; *CzahTr* E2v; *KlonFlis* E2v; *KlonWor* 33.

Szereg: »gdzie i k czemu« (1): gdyż wiefz kto ieft fprawcą ich [*niewiernych*] [...] y gdzie/ y k czemu ie wiefzye *RejPos* 331.

Zestawienie: »gdzie indziej, indzieć ... gdzie« (1 : 1): Indzieć niewiem gdziebych miał iść *BierEz* Q2; Niewiem gdzie indziéy [*udać się*] ieno do kłaftztorá. *KochAp* 13.

3) *W zdaniu podmiotowym* (1) : trzebá [...] báczyć/áby ná pozwie były wyrázone imię y przezwińko onego kogo pozywáią/ przeciw komu/ o co/ gdzie/ ná który dzień. *GroicPorz* p3v.

4) *W zdaniu przydawkowym* [*zawsze w postpozycji; w tym „gdzie by”* (2)] (7) : *BielKron* 70v; bo ten obyczáy Tátárowie máią/ iż oni przes palenie ognia we dnie y w nocy/ fobie znáki dáią iezdząc w zagony/ gdzie fie potym máią wzyficy ścięgác do woylká głównego. *BielSpr* 42 (2); *ActReg* 6 (2); tám gdy káżdý fwé widzenié iáko w tákiéy trwodze powiádał/ gdzieby fie z żoną y z dziećmi wdác/ pytáli Siemienfkiégo *KochAp* 13.

α. *W nawiązaniu do zaimka* (1) : A ták y w tym gdzie fie młody człowiek obroćić ma [...] ma to pilnie fobie wważác/ á tych fie rádzić ktorzy wždy fwiát widáli. *RejZwierc* 17.

B. Zaimek względny (304) :

1. Wprowadza zdanie okolicznikowe miejsca (249) :

a. *W zdaniu nadrzędnym brak okolicznika miejsca odpowiadającego zaimkowi przysłówkowemu „gdzie” ze zdania okolicznikowego* [w tym: *zdanie okolicznikowe w postpozycji* (95), *w antepozycji* (26), *w interpozycji* (15); „gdzie by” (7)] (136) : *BierEz* R2; Bo oddawfchi główny mytho ydzie gdzie który chce *MetrKor* 59/281 (4); *BielŻyw* 71; *RejKup* v4v (3); My tedy opuścmy go [*Aleksandra*]/ á do nálfzey ziemie zwróćmy fie/ á on s Perłami gdzie mu lubo niechay idzie. *HistAl* G6; *GliczKsiąż* Q3; Ale tho [*domowy szczebrzuch*] po fwey woley obroći [*mąż*] gdzie chce/ nikomu liczby nieczyniác s tego *GroicPorz* gg3v (3); Niechać idzye gdzie raczy by chciał y do dyablá. *RejWiz* 29 (4); Rzekł do niego Simon Piotr: Pánie/ dokądze [*quo*] idziefz? Odpowiedział Iezus: Gdzie [*quo*; dokąd *WujNT*] ia idę/ niemożefz ty teras zámnną iść *Leop Ioann* 13/36 (2); *RejZwierc* 71; *BibRadz* 1.Reg 18/13 (3); á ták my poiedzyemy nie tylko do Wiedniá ále gdzie Cefarz każe *BielKron* 414 (23); *GrzegRóżn* G; Sine me pervenire quo volo, Dopuść mi dóść gdzie chcę *Mącz* 483b (4); *OrzQuin* S4v; *Prot* C3; *SienLek* 170v; *GórnDworz* L12; A on gdzie fám włthąpił áby nas theż czáfu fwego zá fobą [...] miłóściwie pociągnác raczył. *RejPos* 137 (3); *BielSat* I4v (2); Ze gdyby mi fie zdáło nie miefzkác przy tobie/ Abych wolno pułzczon był gdzieby mi fie chciało *HistLan* C4 (2); *RejZwierc* 251v (3); nofzą [*kozacy*] z fobą w woreczkách mięfo drobne fiekáne gdzie przyiedzie ie *BielSpr* 53 (5); *BudBib Prov* 21/1; *BudNT Ioann* 21/18; *ModrzBaz* 31; *Oczko* 3v; Tylo iufz fłowem fię Chryftufa záprzy/ á idz gdzie chcefz: Chrześciáninemli y Mnichem/ ábo Kábáliftą być chcefz/ to ná twey woli będzie. *SkarŻyw* 75 (6); *StryjKron* 66 (2); *CzechEp* 345; Idźmy gdzie nas Bóg wiefdzie/ á dawnych niewczáfów Zápomniawfzy/ wiefłfzych wzywaymy czáfów. *KochEpit* A2 (2); Komu fie nálfzá fprawá podobác nie będzie/ Niechayże gdzie chce idzie/ tám fobie zágedzie. *BielSjem* 11 (5); *KochPieś* 19 (2); *ArtKanc* O17; *GrochKal* 18; *GórnTroas* 22 (2); *GrabowSet* Lv (3); potym [*po poddaniu miasta*] káždému wolno

bydź miało wyniść/ iść/ gdzieby kto chciał. *OrzJan* 103 (3); *LatHar* 444; *KolakSzczęśl* C4; Gdyś był młodszym/ [...] chodziłeś kędyś chciał: lecz gdy się stárzeiesz [...] inny cię opalze/ y poprowadzi gdzie niechcesz [*ducet, quo tu non vis*]. *WujNT Ioann* 21/18 (4); *WysKaz* 6; nietylko trzëy albo cztrzëy onëy wsi kmiecie odëdyż mogą/ ále y wzyficy tám mieszkaíacy/ gdzie káždëmu będzie się podobáło [*quo unicuique placebit JanStat* 1081]. *SarnStat* 658 (7); y mióšierdziu się iego/ ktore on pułcza więtfze gdzie chce wedle woley swoiey [*niektórzy ludzie*] sprzećiwiáią. *SkarKaz* 41b (2); *KlonFlis* D4v; *KlonWor* 58; Niech moiá łódź/ gdzie pędzi wola Boża/ bieży. *SzarzRyt* C3v.

Połączenie: »gdzie jedno«; *quovis Mącz*; *quocumque, ubi Vulg* (10): *OpecŻyw* 116v; bo ydą woyowacz [*Tatarzy*] nieprzyacziela [...] yego Cro: m. gdzie ym yedno kaze *LibLeg* 10/155; *ConPiotr* 34; *Mącz* 344d; *SkarJedn* 94; y będe strozem twoim/ gdzie się iedno obrocił/ y przywrocę cię do tej ziemi *SkarŻyw* 347; *LatHar* 330; Náuczycielu/ poydę zá tobą/ gdzie iedno [*quocumque*] poydziel. *WujNT Matth* 8/19 (3).

Fraza: »gdzie oczy (po)niosą, gdzie wiatr poniesie, gdzie nogi i wiatry powiodą« = *dokądkolwiek, dokądbądź*, (6 : 1 : 1): *RejWiz* 64; Quoquo adverbium ad locum Gdzieżkolwiek, gdzie oczy poniofą. *Mącz* 344b (2); á bądź práwie człowiekiem á nie owym motylem co leci gdzie go wiatr poniešie. *RejZwierc* 146v; *HistHel* C3; *SkarŻyw* 51 (2); Idź gdzie cię nogi/ y wiatry powiodą *KochPieś* 50.

Szereg: »gdzie a k czemu« (1): Obroc się gdzie a kczemu chcesz *SeklPieś* 31v.

Połączenie zaimka przysłówkowego „gdzie” z wyrażeniem przyimkowym (3): *RejWiz* 11v; Gdzye przyzedł [*Jowisz*] między profty lud/ kościół záłożył swym nakładem *BielKron* 24v; Rozłzerzał z nimi włość w szersz wzdluż, szerozo, Gdzie záyrzec mogło w ktory kray ich oko. *KlonKr* A.

b. W połączeniu z okolicznikiem miejsca ze zdania nadrzędnego (113) :

a) Okolicznikiem miejsca wyrażenie przyimkowe [zdanie okolicznikowe w postpozycji (8), w interpozycji (3)] (11) : *MetrKor* 57/117 (2); *RejWiz* 64; ktorą [*nadzieję*] mamy iáko kotfice duze bełpieczną y mocną/ y wchodzącą áż wewnatrz zá záłonę/ gdzie [*ubi*] przewodnik zá nas wzedł Iezus *WujNT Hebr* 6/20.

Połączenia: »gdzie jedno« (5): SErce Krolewskie w ręku Páńskich iest iáko źrodło wod/ á ná wzythko gdzie iedno chce [*ad omne, quod voluerit*] obroci ie. *BibRadz Prov* 21/1; *BielKron* 416v (2); Tháka bylá pilność y chęć/ do pozyfkánia Dufz krwią Bożą odkupionych/ tego Papieża Ewgeniufzá/ iż po wzytkim świećie/ gdzie iedno imię záłzło Chrześciánkie/ poły y listy rozefłáł *SkarJedn* 302 (2).

»tam gdzie« (2): obroc się ábo ná práwą ábo ná lewą ftronę/ tám gdzieś [*quo*] twarz swą obrocił *BibRadz Ez* 21/16; Zá czym musiał żywot on odmienić/ á wrocić się do Anthyochoyey/ tám gdzie go Duch Boży pędził *SkarŻyw* 86.

b) Okolicznikiem miejsca zaimek przysłówkowy [w tym: zdanie okolicznikowe w postpozycji (58), w antepozycji (30), w interpozycji (14); „gdzie by” (5)] (102) :

Połączenia: »stamtąd ... gdzie« (1): temu sje nam przypatrzeć niepomáłu godzi: że ztamtąd gdzie Słońce nie dochodzi áni wiatr wdzięczny przewiëwa/ áni roślá niebieska pokrąpiác może *Oczko* 1v.

»stąd ... gdzie« (1): Tylko ty chęć oycowfką miy [!] do nich [*innych synów*] iednąką/ Stąd gdzie on [*zmarły syn*] wzedł mogą mieć ozdobe wšeláką. *CzahTr* L3v.

»tak ... gdzie« (1): Nie bądź Wirzbową witką która tak wróćcie/ Gdzie ią z młodu náchylą/ á też miewa gołcie. *RejZwierc* B4v.

»tam gdzie, tam(że) ... gdzie, gdzie ... tam« (37 : 22 : 13): Iełtliżeć zimnicę przemogę, doydęć tam gdzem vmyślił iełtliże nie thedyć do ziemie poydę *BielŻyw* 77 (2); wino dłużej trwa gdi ie tam chowaią gdzie wiatr łwieży nie dochodzi *GlabGad* K2; ale m. krolv gdzie nam rofkaze Czessar Thur. yechacz na woynę ya mvcche tam yechacz *LibLeg* 11/48; *RejJóz* D5; *LubPs* ggv; *GroicPorz* bb3 (2); *RejWiz* 111v (3); *Leop Iac* 3/4 (2); A inne Woiewodztwa drugiey potrzebie przyległe/ támże z Hetmánem gध्ये bęध्ये trzebá obroćić fię máią. *UstPraw* K3v; *RejZwierc* 4v (3); *BibRadz Ioann* 13/36; *BielKron* 261v; *OrzQuin* Mv; nie Orzełci to był ále Kruk/ kthory gdzie przyleciał tám fzarpnął/ á nigdzie mieycá niezágrzał. *LeovPrzep* G3; á przeto niemogąc wyćirpieć they odwłoki/ gdzie ciálem niemogła/ tám dużá doydć chciała *GórnDworz* Y8v (3); *HistRzym* 32 (2); A ty ábyś nas tám doprowadził/ gध्ये obiecał doprowadzić wżytki wierne łwoie *RejPos* 281v (6); *HistLan* E2v; iż fię zázwży mużá myfli náłze thám ciągnąć/ gdzie ie przyrodzenie wlecze. *RejZwierc* 91v (15); *WujJud* 2v; łácniey iednego byłtrość y pohámowác/ y gdyby się tám ciągnęła gdzie nietrzebá [*quo non oportet*] náząd cofnąć/ niżli wiela ich. *ModrzBaz* 24v; *SkarJedn* 174 (3); *KochPs* 35; Iełli to chceś czynić podzże tám gdzie ia chcę. *SkarŻyw* 118 (4); á w on czas gdzie kto chciał tám fię przenosił/ A naród mocniejszy/ łłábszy wybijał. *StryjKron* 26 (2); *KochMarsz* 153; *KochPieś* 9; o to iżby náłzá wola tám fzlá/ gdzie ią mądrość prowadzi. *GórnRozm* I4 (3); *ActReg* 126; *GórnTroas* 56; tám nas grzełzne rácz záprowadzić/ gdzieś z łobá záprowadził łótrá vkrzyżowánego *LatHar* 278; *WysKaz* 6; *SkarKaz* 245a; *SapEpit* A2v; A ten łłuchał/ y tám fzedł gdzie kazał przewodnik *KlonWor* 51.

~ *Fraza*: »gdzie oczy niosą« = *dokądkolwiek, dokąd bądź* [*szyk zmienny*] (3); *RejWiz* 46; ábychmy [...] nie tám fzli gdzie nas niołá oczy/ iáko bydlę zá thrawá *RejZwierc* 137v; [*Św. Wilhelm*] bieżał tám gdzie go oczy niołły. *SkarŻyw* 167. ~

»tam, gdzie jeno« (1): Poyrzyłz tám gdzie ieno chceś *Prot* D.

»gdzie ... tam wszędy« (1): Ktory gdzie fię obroćił tám wżędy wygrawał *MycPrz* I C4v.

»tam gdzie ... tam, tam ... tam gdzie« (1 : 1): Iże nas tám nie pułzczą/ tám gध्ये ty pułzczáią/ Co w nim zupełná wiaré/ á z nádzyeią máią. *RejWiz* 186; Otoż małz łtolicę á máyełtat iego v Rimárzá pod dáchem w nędznym miáłteczku/ ábo thám gध्ये przyłzedł/ tám były wżytki máyełtaty y pokoie iego. *RejPos* 301.

»gdzie ... tędy« (1): Mądry lepak człowiek nigdy łam nie iełt, mać zaiłte z łobá wżitki rzeczy ktore iemu łá bo były dobre, á rozum łwiebodny gdzie chce tędy obroci *BielŻyw* 110.

»gdzie ... tu« (5): Bo nas wżędye dobrze znáią/ Gध्ये przydzyemy tu miełzkamy *BielKom* E7v; *RejWiz* 88 (2); á on gध्ये przydzye tu zye kęś chlebá czálem v żydow/ czálem v pogánow. *RejPos* 301; Owa gdzie przydę/ tu mnie iáko domá. *PudłFr* 7.

»gdzie jedno ... tu wszędy« (1): Gध्ये też iedno łámego [*starego ojca*] przeprowadzić máią/ Tu wżędy onę łkrzynię też zá nim dźwigáią. *HistLan* D3v.

»gdzie ... wszędy (a. wszędzie), wszędzie gdzie, wszędzie ... gdzie« (3 : 4 : 3): iełtem z łwiata, á gdzie przydę wżędy mi włáłtne imienie. *BielŻyw* 50; Poydziem wżędzie gdzie rofkazác raczyłz. *BielKom* A2; *BibRadz* 1.Par 17/8; *KochZg* A3; *Mącz* 482c (2); piękność onę w łercu iáko drogi łtarb

[!] zámknioną/ wżędzie gdzie fie obroci/ poniefie s łobą *GórnDworz Mm4v; SkarŻyw 310; KochCz A3v; WyprPl Bv*.

»gdzie jedno ... wszędy (a. wszędzie)« (4): A gdzie iedno Saul połał Dawidá/ łzedł wżędy/ á rołtropnie łobie poczywał *BibRadz 1.Reg 18/5; Mącz 192d*; Gdzie łye iedno rułzę/ wżędy mię łzłakuią. *KochPs 82; KlonWor 2*.

»gdzie tam ... wszędzie« (1): Bo gdzie fie tám obrociłz wżędzye myłne drogi *RejPos Ooo5v*.

»gdzie ... zewsząd ... zewsząd« (1): Gdzie poyżrzy zewłząd morze/ zewłząd trwogá. *KochPieś 7*.

2. Wprowadza zdanie przydawkowe w funkcji wyrażenia przyimkowego „do” + G zaimka „który” w nawiązaniu do rzeczownika zmysłowego (37) : czyńcie łobie [...] Skárb nieprzebrany wniebiełsiech/ gdzie [*in caelis, quo*] złodziei niedochodzi *MurzNT Luc 12/33 (2)*; Y w wiedli iá łłużebnicy iego do namiothu gdzie im rołkazał [*in tabernaculum quod praeceperat*; do namiotu, do którego kazał *Wujek Leop Judith 12/4*; thedy tho wielkie mnołthwo/ obroci fie w namnieyłfe miedzy Narody/ gdzie [*inter gentes, quo*; miedzy narody, do których *Wujek*] ia ie rozmięcę *Leop Bar 2/29 (3)*; *KochSat B3; BudBib 1.Reg 15/20; HistHel B3v; BudNT Matth 28/16; SkarJedn 184 (2)*; *KochOdpr Dv; SkarŻyw 528 (2)*; Ale to iuz Káłztel maćie Emaus/ gdzie wy idźiecie. *MWilKHist K2*; NA przykréy łkále gdzie nikt niedochodzi/ Zieloné drzewo łłodkie figi rodzi *KochFr 8; KlonŻal A3; ReszPrz 111*; Bym łzedł w táiemne pokoie/ Gdzie bláde ćienie/ Śmierć częłto żenie *WisznTr 27; KochPieś 2 (2)*; iamci záwłze vczył w bożnicy/ y w kołściele gdzie [*In tcmplo, quo*] łię włzyłscy Zydowie łchadzaią *WujNT Ioann 18/20 (2)*; *WysKaz 13*.

Połączenia: »gdzie jedno« (1): Coż máią chrzełłiianie [...] náđ ono wyznánie wiary chrzełłiániłkiey/ [...] po włzytkim łwiećie/ gdzie iedno imię Pána Chryłtułowe zálzłó/ przyjęte/ y łtátecłnie trzymáne *ReszPrz 74*.

»gdzie to tam« (1): kiedył vlubił łobie/ Oycze/ ten grób/ w którym leżyłz/ Y niebo/ gdzie to tám bieżyłz *PudłFr 62*.

W nawiązaniu do rzeczownika „miejsca” (8) : ná włzelkim mieyłcu gdzie [*loco, quem*] rołkázanie y dekret Krolewłki przyłzedł/ byłá wielka záłołc miedzy żydy *BibRadz Esth 4/3*; Pan moy oznaymi tobie drogę y mieyłce gdzie fie małz łkłonić. *BielKron 13; RejZwierc A5v (3)*; *WysKaz 20 (2)*; *GosłCast 3*.

α. W nawiązaniu do połączenia rzeczownika zmysłowego z zaimkiem wskazującym (3) : Broń ich [*Rzymian*] włzyłtek byłá łwiat pod łwá moc podbiłá/ á iedno tęn kray włzedł/ gdzie Rzymianin przed wielkiem gorácem/ ábo zbytniem żimnem doyłć nie mogł. *GórnRozm L4v; ActReg 25*.

W nawiązaniu do połączenia rzeczownika „miejsce” z zaimkiem wskazującym (1) : Bo y łwięty Chryzóltom/ niłzli ná to mieyłce gdzie był wygnány doiáchał/ oddał Duchá Pánu Bogu *SkarŻyw 455*.

3. W funkcji okolicznika w konstrukcji: czasownik „mieć” + bezokolicznik jakiegokolwiek czasownika wskazuje ogólnikowo na miejsce do tego, co oznaczałby rzeczownik utworzony od tego bezokolicznika; zastępuje rzeczownik „miejsce” w funkcji dopełnienia do czasownika „mieć”, bezokolicznik zaś przydawkę do tego dopełnienia [w tym: z elipsą bezokolicznika domyślnego z kontekstu (1); bezokolicznik w pozycji inicjalnej w konstrukcji (1)] (8) : *SeklKat g2v*; włłyłtkę kráineę ná rowne trzy częłłi: áby

miął gdzie wćiec blisko [*ut habeat e vicino... quo possit evadere*; áby miał z blifká ... gdzieby mógl wyść. *Wujek*]/ ktoryby wćiekał dla mężoboyftwá niezumyflowego [!]. *Leop Deut* 19/3; *BudBib Is* 23/1; *KochPs* 183; niech lię ten świát/ iefli ma gdzie západnie *ReszPrz* 6; *ReszHoz* 130; wśzákoż záwždy kiedy ieft tego [*ryby*] nazbyt/ á wpuścić niemałz gdzie / tedy iey łzkodá wyrzucić/ y owłzem wśufzyć. *GostGosp* 104; ták y ná tym Bozkim łądzie/ raz utráciwłzy/ nie máłz gdzie áppellowác. *SkarKaz* 8a.

4. *Wprowadza zdanie rozwijające pozornie przydawkowe (10)* : *BielKron* 373v; *SkarŻyw* 422; Kázimirz Krol [...] przyiáchał do Litwy/ gdzie przybieżał do niego Kniáz wielki Micháyło Boryfowic Twierłki *StrykKron* 662 (2); Y vniółł go [*Neptunus syna Tantalá*] do niebá/ gdzie potym y drugi Był przyniešion Troiánczyk dla téyże pośługi. *KochFr* 80; *GórnRozm* N2.

Połączenie: »gdzie tam« (4): Papież złożył Koncilium w Trydenćie [...] gdzie tám rołkáuie przyiechác/ tym ktorzy k niemu przyśłufzáiá z práwá *BielKron* 220v (3); *RejPos* 28v.

C. *Zaimek przysłówkowy nieokreślony: dokądś, dokądkolwiek: aliquo, quopiam Mącz, Cn; aliquorsum, quoquam, uspiam, usquam Cn (114)* :

a. *Jako samodzielny okolicznik miejsca (55)* : *BierEz* O3; Iozeph łzydzy z nich Albo teź gdzie zabiegłó [*dziecię*] albo teź kto mógl wziác *RejJóz* M4v; *RejKup* v8; *Diar* 82; Piękniey więc ná to pátrzyć/ kiedy gdzye co bieży. *RejWiz* 148v (2); Ale gdy cię będą gdzie profić [*Sed, cum vocatus fueris*] idź/ vliáđźze ná poślednim mieścu *Leop Luc* 14/10; Gdy gdzie Krol iedźie/ thedy go nośzą co známienitfzy ná łtolcach álbo ná rámionach iefli nie dáleko *BielKron* 453v (3); Ituran Thais quopiam es Y chcefz gdzie yśc Thais. *Mącz* 104b; Efferre pedem aliquo, Iśc gdzie. *Mącz* 123b; Migrare e phano foras, Wynieśc lię gdzie z domu álbo z kościołá. *Mącz* 220d (10); *RejPos* 306 (3); *GrzegŚm* 46; *HistLan* E3v (2); *RejZwierc* 20v (3); *ModrzBaz* 37v; *SkarŻyw* 212; Więc gdy gdzie mieli ciągnąc/ dwa łodź iednę niešli *StrykKron* 250; vbożuchny ziemiánin/ da gdzie coreczkę śwá łłużyć *GórnRozm* H4v; *ActReg* 8 (2); *SarnStat* 1232.

Połączenia: »leda (a. lada) gdzie« = *dokądkolwiek, dokąd bądź* (4): Dzis yeft tá nyeopátrznóć myędzy ludzmi/ dla nakłádu ledá gdzye dáya dzyeci do łzkoły áby yedno nye wyele nákládác. *GliczKsiąż* M; *BielSat* B4v; Leć ferce zniewieściále/ y liście więc ftráfzy/ Iako źwierze ftráfzone/ ledá gdzie zápłofzy. *WierKróc* B; *BielRozm* 15.

»gdzie ... wszędy« (1): Gdy gdzie poźrzáiá/ wśzędy były wody. *GórnTroas* 67.

Zestawienie: »gdzie indzie(j)« (12): a iefli bi bog nan smyercz przepuscil roskazal ze bi go tam pochowano gdzie bi vmarl, nye chcancz yz bi gdzie yndzie wozono iego czialo. *MetrKor* 59/75; *RejKup* s3v; *KromRozm III* F5v; *BielKron* 466; *Mącz* 313d; A choćby teź gdzie indziey nędzniczek lię vdał/ Pewnie łrogich przymówek dofyćby zewłżąd miał. *HistLan* Bv; *KochPs* 57; *KochFr* 82; *SarnStat* 662 (4).

~ *Szeregi*: »nie gdzie indziej ale tu« (1): y poniewaź Turek iáko wielki ieft/ łam wśyftek nie gdzie indziéy/ ále tu do Polfki mierzy *OrzJan* 109.

»tam niź gdzie indziey« (1): Tę pościél záślićie więc áź do Neápolim/ Iuź ia iá tám obróćic niź gdzie indziéy wolim *PudłFr* 78. ~

b. *W połączeniu z innym okolicznikiem lub kilkoma okolicznikami miejsca [w tym: w antepozycji (45), w postpozycji (9), w interpozycji (5)] (59)* : Przedaymyź go daleko/ gdzie w czudze krainy *RejJóz*

A8v (2); *RejKup* n6; *KromRozm III* E5; *LubPs* gg5; Mogłby go gdzieś za węgiel prosić na śniadanie. *RejWiz* 31 (2); *RejZwierz* 129; Wtąp gdzieś na jakieś miejsce [*in aliquo loco*]/ a obroć się albo na prawo albo na lewą stronę *BibRadz Ez* 21/16; *BielKron* 213; *Mącz* 477c; *SienLek* 173v; *RejAp* 149; tak zaś owemu bardzo nieprzyjacieli/ który przyjeżdża gdzieś między ludźmi [...] hnet wszystko pokaże co umie/ a zaślepię to czego nie umie *GórnDworz Kv* (2); *RejPos* 156; *BielSat* E (3); Czas by się też gdzieś udać ku inemu komu. *HistLan* A3v (2); A poćwiy człowiek y kiedy się gdzieś na mały czas w cudzy kraj opuści/ tedy s pilnością rozprawy domku swoj y potrzeby swoje. *RejZwierc* 131v (9); *BielSpr* 27v; *KochMon* 33; *CzechRozm* 228; wilk owcę na ostatek musi porzucić/ a tam gdzieś w las łomotnie wbiegnie. *KochOdpr* B (2); *SkarŻyw* 235 (4); Biada/ biada/ biada gorze Podźmy bracia gdzieś na morze. *MWilKHist* E4 (3); iakoby się ty koła gdzieś daleko w gęsty las nieprzyjacieli niepoobozności nie zabiegaly. *CzechEp* 4; *WerGość* 223; *WerKaz* 305; *BielSjem* 9; *KochPieś* 11; *BielRozm* 15 (3); *ActReg* 27; *GrochKal* 11; *SarnStat* 1225; *CiekPotr* 41; Gdy gdzieś do gmachu wnidzie/ cicho/ bez hałasu/ Panu Gospodarzowi nie życzy niewczasu. *KlonWor* 5 (3); *ZbylPrzyg* A2.

Zestawienie: »gdzie indziej« (1): yzbi przedsy w wogorzech ostacz chciala. albo tam tego niepokoyv. a niebezpieczeństwa gdzieś yndziej na byspieczne y na pokoyne myeczne wyechacz *LibLeg* 10/115.

**** Bez wystarczającego kontekstu (3) :** Quo – Gdzieś *Calep* 890b; Quonam – Gdzieś, dokąd. *Calep* 891a; Quorum – Gdzieś, bokąd [!] *Calep* 891b.

I.3. Zaimek przysłówkowy wskazuje na miejsce jako źródło pochodzenia lub początek, punkt wyjścia ruchu, działania się czegoś: skąd, odkąd; unde Mącz (73) :

A. Pytajny (18) :

1) W zdaniu pytajnym (12) :

a. Wprowadza pytanie niezależne (11) :

a) Zwykle [w tym: w pozycji inicjalnej (8), na dalszej pozycji w zdaniu (1); „gdzie by” (1)] (9) : Miły Kupczynie ktoś tak radził Gdzieś tego rozumu nabył *RejKup* v4v; Rzecz/ bracie gdzieś to wzywał/ to jest przodkowi mego Pierścienia *RejWiz* 127; *RejPos* 82; *Oczko* 15v; *KochFr* 94; *GórnRozm* L3v; *OrzJan* 16; A gotowizny gdzieś tak prędko tak wiele zdobyć? *PowodPr* 83; *KlonWor* 54.

b) Retoryczne o charakterze ekspresywnym [zawsze w pozycji inicjalnej] (2) : Ale gdzieś tak wiele wzywać iako pyłże trzeba *RejWiz* 69; *KochFrag* 52.

b. Wprowadza pytanie zależne w zdaniu pytajnym dopełnieniowym jako rozwinięcie orzeczenia zdania nadrzędnego (1) : Alexander przykazał ich Indijskim językiem pytać/ gdzieby mogli wodę lodką a godną ku picciu brać. *HistAl* H5.

2) W zdaniu dopełnieniowym [w tym: w postpozycji (5), w antepozycji (1); „gdzie by” (1)] (6) : gdzie y [konia] wzywał movy ze nyewy *LibMal* 1548/138; *GórnDworz* P3v; *RejZwierc* 67; *KochJez* A3; Dofycem ia/ powiada/ myśli/ gdzieś pieniędzy miał dostać/ niechayże też ón myśli zkaż mu ie zapłaca. *KochAp* 11; *WyprPl* A4v.

B. Zaimek względny (42) :

1. Wprowadza zdanie okolicznikowe miejsca (23) :

a. W zdania nadrzędnym brak okolicznika miejsca odpowiadającego zaimkowi przysłówkowemu „gdzie” ze zdania okolicznikowego (1) :

Połączenie: »gdzie jedno« (1): Gdzie iedno poczniesz/ iefli od początku światá: tedy iuż było. *SkarKaz* 485b.

b. W połączeniu z okolicznikiem miejsca ze zdania nadrzędnego (2) :

a) Okolicznikiem miejsca zaimek przysłówkowy (21) :

»gdzie ... tam, tam ... gdzie« (1 : 1): Bowiem gdzie się nie nądzieiesz / Tám wielki pożytek weźmiesz. *BierEz* I2v; y tám zaydą/ gdzie się iuż ná zad obrocić/ y pátrzyć na onę rádość y łzczerą światłość świętych/ nie będą mogli. *SkarŻyw* 121.

»gdzie ... tu« (19):

~ *Przysłowia*: Bo gdzye doftác tu doftác/ áby iedno nábyć *RejWiz* 169.

Iuż gdzye nábyć tu nábyć/ á niech dofyć będąy *RejWiz* 69v.

RejRozpr G2v (2); Bo tám wšytko muśi być by łie zewłzad pštrzyło/ Gdzye wzyąc tu wzyąc á przedłię ząwždy áby było. [*Gdzie wziąć tu wziąć, musi być, abo byle było. Unde habeas, nemo quaerit, sed oportet habere. Cn*] *RejWiz* 69 (4); *RejZwierz* 142; *BielSat* Ev; bo gdzie, wziąć tu wziąć fas álbo nefas/ to iuż wšytko o tym [...] myślić muśi łkąd to wziąć/ by też czáfem y prawdy ułzczyrbić *RejZwierc* 58v (8); *BielRozm* 33 [ogółem 17 r.]. ~

b) Okolicznikiem miejsca wyrażenie przyimkowe w połączeniu z zaimkiem przysłówkowym (1) : Strzedz łie tego trzebá pilnie/ ábyś łie nie dał potykác przodkiem nieukom [. . .] ále ie thám połtáwić we łrodek gdzieby pierzchác nie mogli *BielSpr* 16.

2. Wprowadza zdanie przydawkowe w funkcji wyrażenia przyimkowego „z” + G zaimka „który”; w nawiązaniu do rzeczownika zmysłowego (7) : *OpecŻyw* 176; *BielKron* 287; Zli tho więc gołcie/ Gdzie zła łławá rołcie. *RejZwierc* 238v; bierano theż z nich godnieyłze y záfłuzeńłze ná wyłłze mieyłca y Vrzędy/ gdzie im dwa kroć więcźłze dochody łzły. *BielSpr* 15; áby łáfy y gáie/ gdzie [*silvae et nemora ubi JanStat* 1080] máłe łá y przychodzą pożytki/ były wykopywáné/ y ku więłłzym pożytkóm przywiedźioné *SarnStat* 64 (2).

a. W nawiązaniu do połączenia rzeczownika z zaimkiem wskazującym (1) : vćiekli z dómu ónego: gdzie chćieli ie wygnác przez imię páná Chryłtułowo *BiałKat* 236.

3. W funkcji okolicznika w konstrukcji: czasownik „mieć”, „być” + bezokolicznik jakiegokolwiek czasownika wskazuje ogólnikowo na miejsce do tego, co oznaczałby rzeczownik utworzony od tego bezokolicznika; zastępuje rzeczownik „miejsce” w funkcji dopełnienia do czasownika z pierwszego członu konstrukcji, bezokolicznik zaś przydawkę do tego dopełnienia [w pierwszym członie konstrukcji czasownik „mieć” (3), „być” (1)] (4) : *LibLeg* 11/46v; *BibRadz* *5v; źiemie też niebyło gdzie brác/ dziury ząpráwiác bo wšytko łkálá *BielKron* 316; áli pochwili nie máiąc gdzie iuż wźiác/ á niechcąc z głodu zdechnąc/ włlyłzyłz o nim/ áli on iuż ná Niźie czábány Tureckie łupi *WerGość* 222.

4. Wprowadza zdania rozwijające, pozornie przydawkowe: a (i) stamtąd, stąd (8) :

a. „gdzie” w nawiązaniu do jednego wyrazu odmiennego w zdaniu nadrzędnym poprzedzającym zdanie rozwijające (6) : then poráził máło Bulgarow/ ále potym gorzey od nich poráżon v Andrynopólá/ gdzye ledwo vćiekł/ potym włtąpił w kłáfłtor. *BielKron* 168v; *SkarJedn* 97; [*niewiasta*]

mężowi y łobie przemiérzwfzy/ w ładzawce Cieplicznéy vtopić fye chćiałá: gdzie [...] po godzin kilku/ świeżłá á zdrowłá wyłzedfzy/ nápotym lékarłtwá kończyłá *Oczko* 11v; *SkarŻyw* 291 (2); *StryjKron* 130.

b. W nawiązaniu do czynności wyrażonej czasownikiem lub sytuacji przedstawionej w zdaniu nadrzędnym poprzedzającym zdanie rozwijające: *stąd, przez co* (2) : *OpecŻyw* 187; Ale ná to rodzicy nie baczą/ miłuiąc fałfzywą á świecká miłostíá dzieći łwoie/ dułze ich tráca/ y do piekła prowadzą. Gdzie z nich wieczny wiekom łmutek y záłość mieć będą. *SkarŻyw* 63.

C. Zaimek przysłówkowy nieokreślony: *skądś* (12) :

a. Jako samodzielny okolicznik miejsca (6) : *LibMal* 1552/171; *RejWiz* 188; Wygrał/ y rołkazał mu/ po biały chleb połfác/ A gárnca Mułzkátełły też gdzie dobrej dołtác. *RejFig* Cc4; Nábadź gdzie łtáréy gnoynéy dźdźownice/ náłéy iéy w ón dół *SienLek* 176v; *RejZwierc* 105; Awo też moje Táláry/ Piecdźieśiát/ á kołdy łtáry. By ich też náurząd łzukał Niewiem by gdzie tákich dołtał. *MWilkHist* C2.

b. W połączeniu z innym okolicznikiem miejsca [„gdzie” w antepozycji (5), w postpozycji (1)] (6) : drudzy ták będą mniamáli/ Iłbychmy gdzie s łzpitalá łtárfzego dołtáli. *RejZwierc* 40; *RejZwierc* 151 v; *KochPhaen* 4.

Wyrażenie: »gdzie z kąta« [szyk 2 : 1] (3): Ex occulto latrocinari, Z kąta gdzie ná ludzie wyskákowác y odzierác. *Mącz* 185c; Pátrż zá pijánym gdzie s kąta z przełáie *RejZwierc* 218 (2).

**** Bez wystarczającego kontekstu** (1) : unde huc declinavit oratio, Gdzie łie wniosłá rzecz. *Mącz* 57d.

I.4. Zaimek przysłówkowy zastępujący określenie drogi, kierunku przestrzennego lub nawiązujący do tych określeń: *którędy; qua* *Mącz* (50) :

A. Pytajny (14) :

1) W zdaniu pytajnym (2) :

a. Wprowadza pytanie niezależne (1) : A gdzieś fię dźiś tydzień włoczył? Kiedym ia tu v drugich był. *MWilkHist* D2v.

b. Wprowadza pytanie zależne w zdaniu pytajnym dopełnieniowym (1) : Nie przeto pytam/ Pietrze/ gdzie fię chcełz przechodzić Abych fię miał ná iedną drógę łtobá zgodzić *KochWr* 47.

2) W zdaniu dopełnieniowym [w tym: w postpozycji (11), w antepozycji (1); „gdzie by” (1)] (12) : Zuzánná też miáłá łwoię przechadzke po łádu. Stárzy pátrząc ná káždy dzyeń/ gdzye páni chodziłá/ [...] Dáli łie chćiwości vwiesć *KochZuz* A2v; *RejZwierc* 116; *BielKron* 403; In vestigio haerere, Záłtánowić łie/ nie wiedzieć gdzie daley. *Mącz* 490b (2); *LeovPrzep* b4; *KlonFlis* G4v (2); Słepy nie widział gdzie brnąć: chromy nie mógł chodzić/ Choć y po łuchey źiemi, nie rzkáć żeby brodzić. *KlonWor* 51; *SzarzRyt* D2.

Połączenie: »gdzie tu« (1): boć máło potym iż bęben przed tobá kołáce á łurmá wrzełfzczy á chłopi łie po płociech wiefzáią wkázując łobie gdzie thu pan młody iedzie. *RejZwierc* 31v.

Fraza: »nie wiedzieć gdzie« (1): Teraz niewiedzieć gdzie po łwiećie błádzi *KochPieś* 19.

B. Zaimek względný; *qua* *Mącz* (34) :

1. Wprowadza zdanie okolicznikowe miejsca (23) :

a. W zdaniu nadrzędnym brak okolicznika miejsca odpowiadającego zaimkowi przysłówkowemu „gdzie” ze zdania okolicznikowego [tym: zdanie okolicznikowe w postpozycji (6), w antepozycji (1), w interpozycji (2); „gdzie by” (1)] (9) : prorumpet qua poterit, Wyfunie fie gdzie będzie mogła. *Mącz* 361b; Ná wirzchu Orzeł biały w pierfiach Lilie miał/ Gdzie Krol fzedł obracał fie/ fkrzydły iák żywy chwiał *StryjWjaz* C; *WerGośc* 220; *GrabowSet* Ov; woły/ które pędzą z Mázówfz y ziemi Polfkich Mázowfzu gránicznych/ przez Wártę y Kozminek máią bydź pędzoné przez Kálifz y Ostrzelzów/ álbo gdzieby fie podobáło tym co pędzą. *SarnStat* 983; *WitosłLut* A2; *CzahTr* Fv.

Fraza: »chodzi gdzie chce« = *chodzi bezkarnie, niczym nie skrępowany, swoimi drogami* (2) A on przez ten czás zbroiwfzy zły vczynek/ chodzi gdzie chce [*quoquoversum obambulat*] sługi y życziwe towáryfze łobie iedna *ModrzBaz* 84v (2).

b. W połączeniu z okolicznikiem miejsca ze zdania nadrzędnego [w tym: zdanie okolicznikowe w postpozycji (10), w antepozycji (1), w interpozycji (3); „gdzie by” (2)] (14) :

a) Okolicznikiem miejsca wyrażenie przyimkowe (7) : *RejPos* C4v; Potym chudziná [...] zbłądził w lefiach/ bo nie drogą fzedł/ ále [...] przez gęfte lálfy/ y błotne ftárzyny dárl fię gdzie mógl *StryjKron* 442 (2); Ale w mieście/ we wsi/ przy domu/ gdzie ludzie chodzą/ [...]/ gdy kto z rułznice zábiie/ *allegatio cafus* isdz mu nie ma. *SarnStat* 613 (2); *KlonFlis* D.

Fraza: »gdzie jedno oczy niosły« = *którędykolwiek, którędy bądź, na oślep* (1): S. Piotr vciekał y krył fię/ biegáiąc w ftárości fwey po pułtych gorách y leśiech [...] gdzie go iedno oczy niofły/ ále fię nigdziefz zátáić nie mógl. *SkarŻyw* 473.

b) Okolicznikiem miejsca zaimek przysłówkowy (7) :

Połączenia: »tam gdzie, gdzie ... tam« (2 : 1): *LibMal* 1544/89v; [ukazowano *Ptolomeuszowi*] ciáła leżące/ á trupy tych ktorzy ná woynie byli popaleni/ bo ie było ná kupy zmiotano thám gdzie miał drogę [*in via eius*]. *BudBib* 1.*Mach* 11/4; ludzie nabożne y zákonne ták ráda z młodu wydziáła/ ifz gdzie fzlí zákonnicy Ciłtercyeńscy/ tám [...] śliád nog ich iefzcze máłuczka cáłowáła. *SkarŻyw* 580.

»tędy ... gdzie, tędy gdzie« (3 : 1): *ZapWar* 1525 nr 2157; Potym od gory Hor poydą gránice wálze thędy gdzie chodzą do Hemát/ a będą fie kończyć áz v Sedádá. *BibRadz* Num 34/8; *RejZwierc* B4v; Y tędy muśi płynąć [*Wisła*] gdzie iey każą/ Bo ma nád łobą vftáwiczną ftrażą/ Nie leie z brzegu namnieyfzego fzczętá/ Groblámi zięta. *KlonFlis* G3v.

2. Wprowadza zdanie przydawkowe w funkcji zaimka „który” w narzędniku lub wyrażenia przyimkowego „przez” + A zaimka „który” [w tym: w pozycji przed wyrazem określanym (1) *BielSjem*; „gdzie by” (1)] (10) : obiecał iey dáć klenoty dobre [...] áby mu vkazáła fortę ná zamek/ gdzyeby mógl wiechác ná gorę. *BielKron* 99v (2); Nogi moię ná twárdéy opoce poftáwił/ Y drógę/ gdziem miał chodzić/ obiáwił. *KochPs* 58; *KochFr* 128; *KochWz* 136; Pátrzayćiefz tedy pilnie gdzie idą ich [*nieprzyjacielskich*] fzlákow. *BielSjem* 32; iżeś ty fzlák/ gdzie konie álbo woły goniono z Korony/ nád Dekret królewłki vganiał. *SarnStat* 142; *KlonFlis* F2v.

W nawiązaniu do rzeczownika „miejsce” (1) : Wybran Moizéfz Hetmánem/ ciągnął z ludem/ nie wodą iáko fie nádzyewali Murzynowie/ ále zyemią mieyfcy trudnemi/ gdzye przed tym żadny dla wielkości wężow nie mógl prześć. *BielKron* 28.

W nawiązaniu do połączenia rzeczownika z zaimkiem wskazującym (1): Ośmdzieśiąt lat [...] Czekają śmierć/ żeby był Galką mówił grzeczy. Nie mogła się doczekać/ błaznem go tak wzięła/ Y tąz drogą/ gdzie mądre zaymuie/ poięła. *KochFr* 131.

3. W funkcji okolicznika w konstrukcji: czasownik „mieć” + bezokolicznik wskazuje ogólnikowo na miejsce do tego, co oznaczałby rzeczownik utworzony od tego bezokolicznika; zasiępuje rzeczownik „miejsce” w funkcji dopełnienia do czasownika „mieć”, bezokolicznik zaś przydawkę do tego dopełnienia (1): Wszak maż gdzie minąć szyrokieć pogrodki/ Choćiaz młyn krotki. *KlonFlis* F3.

C. Zaimek przysłówkowy nieokreślony: *którędyś, któredy bądź* (2):

Połączenie: »lada gdzie« (1): dwadzieścia dni po morzu błędzili lada gdzie *BielKron* 453.

Zestawienie: »gdzie indziej« (1): Tu sie mówiło wfty/ á myśl nieskrocona Gdzie sie indziéy tułala/ będąc wciśniona, *GosłCast* 49.

II. Spójnik (883):

1. Wprowadza zdanie czasowe: *gdy, kiedy* (526):

a. Czyste [w tym: w antepozycji (139), w postpozycji (111), w interpozycji (14); „gdzie by” (1)] (264): *PatKaz III* 99v; Też rany štula y zrafczca/ á gdy tego ziela włożyłz w garnie(c)z gdzie mięło wre/ thedy sie sztuki zraftaią. *FalZioł I* 38a (6); Ludzi tak rozeznawać mamy iako konie gdzie kupuiemy *BielŻyw* 92; W krainie fwey włafney nie bezpiecżno iest przebywać, gdzie niedoftatek iest pokarmu y też głod, ale okrutna rzecz iest á zuchwała iey odftąpić. *BielŻyw* 141; Też pieniądze iefzce nayduią w polfce przy potokach gdzie dzdzewnica [!] wybiją, albo na roli gdy orzą. *MiechGlab* 46; śmiały gdy sie go ktho boj, ale gdzie bacży zaftanowienie richley wcieka *GlabGad N2v* (2); Kto odwraca ręce fwoie od vbogiego/ taki gdzie będzie wołał pan bog go niewysłucha. *March³ V3v*; *RejŁas w.* 39; *RejRozpr H3* (4); *RejJóz D4* (6); *RejKup Pv* (3); *KromRozm I O3v*; *ZapWar 1551 nr 2684*; *KromRozm II a2*; *KromRozm III E4v* (5); nie wysłyszawszy zdania i rady WM, na ktore i teraz w tym artykule oczekiwamy, a gdzie je od WM usłyszemy, radzi też o niej spolnie namawiać będziemy. *Diar* 40; Człowiek káždy roftropny/ nie rad błaznow widzi/ Gdzye ye fłyfzy mowięcy/ sam sie zá nie wftydzi. *BielKom B8v* (2); *LubPs gg2*; *GroicPorz ev* (2); *KrowObr B2* (2); Bo choציay nie vrodą ále dzyefięciną/ Zbłażni gdzye sie ponęci páníą gofpodynią. *RejWiz* 59v (5); *RejZwierz* 68v (4); A brzydźili się zakonem moim/ gdzie iefzce mieli miefće ku pokućie [eum adhuc esset eis apertus paenitentiae locus *Vulg*; gdy im iefzce miefće ku pokućie było otworzone *Wujek*] *BibRadz 4.Esdr 9/11* (3); gdzye pobaczył iż mu nie mógł odeprzeć/ prosił świętego Biernatá *BielKron* 181 (7); *GrzegRóżn K3v* (4); *Disdiapason*, Latine bis per omnia Gdzie przes dwie Octawie yedno od drugiego yeft. *Proverbium* Gdy co od czego daleko yeft. *Mqcz* 84d (7); *OrzQuin R* (2); *SarnUzn B7v* (6); Warz Izop w ocćie/ á miodu przyłoż/ tymże zęby płocz gdzie bołą. *SienLek* 78 (4); Pirwfza śmierć iest gdzie tylko lámo ciało vmiera/ á dufzá przedfię żywa zoftanie. *RejAp* 23 (4); *GórnDworz Aa6v* (2); Widząc Ionášás [!] wodę iádowitą nabrawfzy iey fzedł dáley. A gdzie sie mu chćiało ieść/ wyźrzawfzy niektore drzewo owocne/ iadł owoc iego *HistRzym* 63v; Abowiem nie mmimay gdzye cie ogień popali/ wodá potopi/ ná polu zginie/ w oborze pozdycha/ áby tho tobye skąd inąd rofło/ iedno s prawdziwych dekrethow Páná twego *RejPos* 253v (5); *BielSat N3* (2); *KwiatOpis A3v*; Ale iad niewdzięczności gdzie sie w kogo wkrádnie/ Trudno go pohámowác *HistLan* F4 (3); Gdzie im trzeba przymierza pilno sie ftáraią/ A pod oną pokrywką

ine poliadaią. A kiedy im nie trzebá y przymierze łamią *RejZwierc* 242 (17); Trębáczé pobudzáli wyieźdzác w pole y potykác fie/ y záfie odwodźili gdzie byłá tego potrzebá *BielSpr* 12v (9); *WujJud* 229; *BudBib* b4 (2); *BudNT* 1.Cor 3/3; *CzechRozm* 70; *PaprPan* X2; Lecz czáfu pokoju gdzie woyny żadney niemálfz/ práwem trzebá walczyć [*Extra vero tempus belli legibus pugnandum est*] niebronią. *ModrzBaz* 63; Coż to tedy zá fzaleńftwo/ gdzie idźie iákoby o zdrowie wźytkiey oyczyzny [*cum de salute ... patriae agatur*] za życźliwoścíá forytowác trády twoie *ModrzBaz* 114v (9); *SkarJedn* 171 (3); *Oczko* 13 (2); Szat tefz męfkich niewieścíe w zakonie ftárym vźywác zákazowano: y nigdy to nie przyftoi/ gdzie nie práwośc iáka y zły koniec mieyfce ma: lecz gdy tego ku obronie zdrowia/ vźywác fie godzi *SkarŻyw* 16 (3); *StryjKron* 672; *ZapKościér* 1583/37v; *CzechEp* 63; Mieścá wyfokié/ Władze fzérokié Dobré fá: ále Gdy zdrowie wćále: Gdzie niemálfz śíły/ Y świát niemiły. *KochFr* 118; *KochSz* A2; *BielSen* 14; *BielSjem* 39; *KochPieś* 12; *PudlFr* 15; *GórnRozm* L3; *KochWr* 35; za niedziel kilka woisku służba wychodzi aby y tym nie omieszkywali wczas płaczej obmyslac aby nie musíá haerere gdzie by najlepíepoczynac sobie przyszło. *ActReg* 15; potym fpytał/ iákimby fpofohem zginął [syn]/ gdzie wziął fpráwę że dofyć męźnie fobie poczynáíacz/ záfie íá [koronę] ná głowę fwą włożył. *Phil* N2 (3); *GórnTroas* 24; fkázuíemy: áby wiernie w Skárbie było chowano: z którégó íełliby kto co wźiął/ [...] á zwłáfczá gdzie íełcze Króla nie obiorá [*praesertim sub interregno JanStat* 44] niech będzie ofádzon *SarnStat* 944; *WitosłLut* A4; *GrabPospR* K2; o miłóśierdźiu íego/ íz mię wyrwie gdzie mi náćieśniey będzie wierzę *SkarKaz* 550b (6); *CzahTr* I (2); *GosłCast* 15; *SkarKazSej* 675a; Gdzie z fobá nie málfz nie pożyczác łatwie Liny y kotwie. *KlonFlis* E4v; *ZbylPrzyg* B.

Połączenia: »gdzie jedno« (2): Y da Bog defzcz náfieniu twoíemu gdzie íedno pófíeíełz rolá [*quando seminabis*] *BibRadz Is* 30/23 (2).

»gdzie jedno ... tedy« (1): chodząc opfes w miálfteczku po gofpodách/ gdzie íedno mięfo vyźrzał/ tedy íe brał *WerGośc* 216.

»gdzie już« (12): S fzykowawfzy y ogládawfzy lud v Lwowá/ rułzyli fie stámtd do Wálach/ gdzye íuż były wźytki znáki ich niefortuny *BielKron* 398v (3); nákoniecz kiedy fie íełcze znowu froga bitwá záczac miáłá/ gdzie íuż káždy z dobythym mieczem był gotow ná nieprzyacielá/ wpáđły one bíaległowy Sábińskie w pórzodek miedzy oycze fwe/ á męże *GórnDworz* Z2v (2); *RejPos* 167v; *HistLan* E3v (2); *RejZwierc* 25v (2); Gdzie íuż Woyfko półóżył/ trzebá íe okopác *BielSpr* 8 (2).

»gdzie ... już, już ... gdzie« (14 : 7): *RejRozpr* C; *RejKup* o4; gdzie rękoiemftwo zaydźie/ íuż oná frogóć práwá nád Rękoymiem vftawa *GroicPorz* r4; Bo gdzye fie ty wilkości názyt przylewáíá/ Íuż zázwdy przyrodzeniu wźytko złe dzyáíáíá. *RejWiz* 118 (2); *RejPos* 323 (2); *BielSat* M4v; *RejZwierc* 54v (6); *BielSpr* 6v.

»gdzie oto« (1): Abowiem ázáfz nie fłyfzyłz od Duchá fwiętego co im obiecuie álbo opowíáda s tego przyfcia Páńfkíego/ gdzie oto mowi Apóftól do wźytkich wiernych Páńfkich *RejAp* 198.

»gdzie ... tedy« (31): Ítem pobereznyczy zobu stron gdzye kthorego człowyeka albo slodzyeya ymá thedy czy pobereznyczy thego człowyeka albo slodzyeya pófthawycz mayá przed stharófthamy *MetrKor* 34/135; Pies íęzykiem fwe y czudze rany goj / á gdzie rany fobie dofíacz niemoże/ tedy nogę ofliniwfzi dotika *FalZioł* IV 6d (2); *ZapWar* 1545 nr 2646; *KrowObr* 115v; *RejWiz* 168; *UstPraw* K2 (3); *RejZwierc* 26; Gdzie fie wźythek lud Izráełfki zeydźie [*quando veniet*] [...] / thedy czytác

będziefz zakon ten przed wżemi Izraélczyki *BibRadz Deut* 31/11; *BielKron* 314 (2); Słuchayże tedy Proroká tego świętego iż powieda/ że gdzye fie vkaże kroleństwo tego krolá/ tedy będzie podobne mężowi który fie kryje od wiatru *RejPos* 312v (3); *KwiatOpis* A3v; A theż słyfzę w pofttronnych kráioch gdzie fie trefi káždy narod námálowác/ tedy Polaká nágo máluia *RejZwierc* 57v (3); *BielSpr* 27v (4); *BudBib* o4; Abowiem gdzie fie te rzeczy/ w człowieku którym przez łowo Boże odrodzonym náyduia/ tedy to o nim znácznie świadczą *CzechRozm* 187v; *ModrzBaz* 4; A gdzie *Scrutinium* okaże [*Et quando per scrutinium [...] qui occidit demonstrabitur JanStat* 616]/ iż kto zabił tedy o wieżę przez Iego Kro: M. ma byđz pozwan. *SarnStat* 611; A gdzie ná tákowym rzecz będzie otrzymana iuż ofádzona alias ná nim przezyfkána [*A gdy ná tákowym rzecz otrzymana przeádzona ábo przezyfkána będzie; cum ... res obtinebitur iudicala JanStat* 655]: tedy ten który práwo przewiódł poiedzie do Stárofty onégo *SarnStat* 771 (4).

»gdzie też« (3): zamki popaliwfzy/ do Litwy fie náwrocił [*Witułt*]: gdzye fie mu też zdáło obietnice długo czekác/ chciał Wilno vbieżec thym obyczáiem *BielKron* 380; Gdzie też ná zagon ofátteczny pádnie [*drab*]/ Tákwiele/ iáko y krolowa/ wádnie. *KochSz* A3v; *WerGośc* 218.

»gdzie też ... już« (1): A gdzye też krew fláchetna fwe skrzydła roftoczy/ Iuż wesoł/ iuż fie śmieie/ fpyewa/ buyno kroczy *RejWiz* 118.

»gdzie też ... to« (1): Gdzie też poftępuje gniewem/ pomłty prágnieniem/ przeciw mnie y bráciey mey/ [...] to ia z zálością [...] poftępowác będę. *CzechEp* 6.

»gdzie ... to« (6): *ZapWar* 1551 nr 2684 (2); *RejWiz* 191v; Gdzie ktoremu z láłki Staroftwo chee [*kniaż*] dáć/ tho na iego woli *BielKron* 429; Bo gdzie vłyfzą [*zwierzęta*] tráby álbo plie głofy/ to fie trwożą *RejZwierc* 132; *Phil* H4.

»gdzie więc ... tedy« (1): wgálfawach pał fkot lonkiego roku y thamze fzią bill zmaruśfa dziewczka poznal, gdzie wyącz vrządnyk woycziech thego yemv zayrzacz wčhithko fnym wfwari zachodził, on thedi chronyącz fzią yakiego zařchczya ftemtho vrządnykiem precz odřfedł *LibMal* 1544/87v.

»gdzie więc ... wnet« (1): Bo gdzye fie więc fwawola rozbuia pátronom/ Wnet będzie y s kořciólá fpelunká latronum. *RejWiz* 74.

»gdzie ... wnet« (2): Starzy/ młodzi/ vbodzy/ zacni y krolowie/ Gdzye fie oná pokuři [*miłość*] wnet záwierci w głowie. *RejWiz* 30 (2).

»gdzie ... zaraz« (1): Thák gdzie fie człowiek gniewem rořpali/ záraz ciemność rozumowi przypada *Phil* I.

»gdzie ... zázwdy« (2): *RejRozpr* D3v; Ale gdzye fie záś vpor záplecie w rozumie/ Wielki gwałt przyrodzeniu zázwdy czynić vmie. *RejWiz* 8v.

»podczas ... gdzie« (1): Y słychałem więc pod čás w tey młodey gromádzie/ Gdzie łobie o rodzicoh fiedli w fpolney rádzie. Ze drugi rzekł *HistLan* B2.

Przyslowie: Znas káždy gdzie fwoy wrzod czuie Zázwdy mu więcęcy folguie *RejRozpr* D3v.

b. Z odcieniem warunku: *gdy, jeśli* [w tym: w antepozycji (137), w postpozycji (84), w interpozycji (26)] (247) : Ciężkać niewola kořdemu/ Służyć pánu niewdzięcznemu. Bo nikomu nie folguie/ Gdzie pożytku nie poczuie. *BierEz* N2; Lew rzekł/ Pánie Woiewodá/ Wřzyfycyć dobry gdzie ieřt zgoda *BierEz* S2 (6); Też gdy to rořpućfisz miodem á pomażefz na řzczępy/ mrowki y gáńienicze

pomrą gdzie na to przida á vkufzą. *FalZioł* III 40c (3); Ciężka pracza ieft gdzie żadnego zilku niemafz á lzey robić gdzie ieft nadzieia zapłaty. *BielŻyw* 52; *RejPs* 188; *ComCrac* 16; *RejJóz* L5v *marg*; *RejKup* e5v; nieftety nam nędznym/ gdzie opuścimy páná náfzego Alexandrá. *HistAl* N3v; Iż koścyoł może wftáwiać/ gdzie mu pánfkyyey náuki y podányá Apoftołlkyego nyeftawa *KromRozm II* t3vmarg (4); Gdzye pan nye zbuduye domu/ nádáremno robyą cí/ ktorzy ij buduyą: Gdzye pan nie będye ftrzegł [*Nisi Dominus aedificaverit ... Nisi Dominus custodierit Vulg Ps* 126/1; Iełli PAN niezbuduje ... Iełli PAN nie będye ftrzegł *Wujek*] miáltá /prozno czuye ten/ kto go ftrzeże. *KromRozm III* G2v (3); *BielKom* B3; Bo gdzye ten Pan moy będye wyerny moy obrońcá/ Zá nic fwe fprzećiwniki moge myeć do końcá *LubPs* aa3 (2); *GroicPorz* a4 (2); *KrowObr* Bv; Lecż gdzye pocżćiwy rozum dawa łobie rádzić/ Temu żadna przygodá nie może záfwdzić. *RejWiz* 8v (12); Grzełfnemu obiecuię gdzie fie náwroći że niebędye ná niepráwość pámiętał *Leop Ez* 33 arg; *RejFig* Dd2v; *RejZwierz* 16 (4); Gdzie nie máłz drow [*cum non fuerint ligna*] zgálnie ogieñ/ tákże gdzie nie máłz potwarce [*quum non fuerit susurro*] wftáne zwádá. *BibRadz Prov* 26/20; wynidż przećiw Nábcnodnozorowi ze wzytká rodziná fwoiá/ dáiąc fie mu w moc/ chcefzli być záchowan przy zdrowiu/ gdzye tego nie wczynił/ nie zoftáne żyłá iedná twego narodu zdrowa. *BielKron* 95 (8); Monarchia, Gdzie yedno yeden wedle praw Krolewft pánuye. *Mqcz* 308b (8); *OrzQuin* B3; *Prot* B3 (2); *SienLek* 33; *RejAp* 173v (2); A ftąd w. m. możełz znáć/ iż ia bárziewy thrzymam białychgłow fthronę/ gdzie nie ieft co przećiw rozumowi/ niż w. m. *GórnDworz* Z8 (4); Co fzyrzey zrozumiemy s fłow Páná náfzego/ gdzye ie łobie s pilnoćiá rozbieráć będyemy/ ktore Máttھےufz s. nápifał *RejPos* 337 (7); *BielSat* M4v; *RejZwierz* 107v (10); *BielSpr* 44v (8); *RejPosWstaw* [143³]; *WierKróć* A2; *CzechRozm* 137v (2); *ModrzBaz* 21 v; A ono iedná ná świećie przyczyná fię nie náydzie: dlá ktoreyby ten fię węzeł/ gdzie fię porządnie raz ftáne rozwiázáć fię ták mogł/ áby drugá żonę ábo drugiego mężá zá żywotá kto miec mogł ábo moglá. Inna rzecz/ gdzie nigdy prawe małżeńftwo nie było/ áni być mogło/ ábo gdy ie od miełzkánia z łobá kościoł wyzwoli *SkarJedn* 344 (7); *SkarŻyw* 89 (4); *StryjKron* 51; *KochDz* 108; *KochMRot* A2; *ReszPrz* 94; *ReszList* 173; *ReszHoz* 138; *BielSjem* 35 (2); *KochSob* 59; *ZapKościar* 1586/67; *GórnRozm* K (2); A rzeczy połpolitéy tym łákomftwo wádzi/ iż oná trwála żadnym obyczáiem być nie może/ ieno gdzie cnoty/ á przyftoięńftwá ludzie fie dżierzą *KochWr* 32 (3); *ActReg* 14; Criminaliter – Zwielkim przewinnienim gdzie opocziwość idze. *Calep* 270b; *GostGosp* 28 (3); bełpieczná być [*ojczyzna*] nie może/ gdzie przedfięwzięcia/ zdánia y fpráwy *Ciuium* rozne od fiebie będa/ gdzie ieden tho/ drugi owo pod *praetextem* dobrego prowadzi/ gdzie ieden drugiemu ná złoć (iáko ono mowią) wzyftthko czyni/ á krotce mowiąc/ gdzie *publica* charitas zgáśnie *Phil* B3 (11); *GrabowSet* R4 (4); *OrzJan* 10 (2); Sáma Cnoty ozdoba/ gdzie nie nátkafz ręki/ Nic nie ieft *RybGęśli* C3v (2); *WujNT* Yyyyy4v (2); *JanNKarGórn* Hv; OYCIEC zá wyftępki fynowé nie ma bydż karan/ wyiáfwy gdzie fie tráfi *eonfccleratio*. *SarnStat* 704 (6); *PowodPr* 63 (3); *SkarKaz* 313b (2); *GosłCast* 46; Nie dáie P. Bog zwycięłtwá gdzie ieft *anatema* w woylku. *SkarKazSej* 686a (4); Mglá kiedy wftáie/ mowze Mámká wftáie/ Bo gdzie ináczey/ družynáć náłáie. *KlonFlis* F3; *KlonWor* 30.

Połączenia: »gdzie jedno ... tedy« (1); gdzie iedno fie zeżłóci wznamy/ ferdecznie żalwiemy/ [...] tedy wezmiemi doftateczne odpułzczenie grzechow nafzych *SekiWyzn* f4v.

»gdzie już« (1): A gdzie iuż Pan odstąpi/ ci [z *piekła anieli*] nie zamieszkaia/ A iako wicher piorkiem/ tak światem motaia. *RejWiz* 156v.

»gdzie ... już« (9): A gdzie zaczną gniazdo groffe Iuz lezie trochá ku troffe *RejRozpr* C4v; *RejJóz* L5v; Ale gdzie boiażn Pánka przy rozumie rzadzi/ Iuz nigdy za gwiazdami/ żadny nia zablądzi. *RejWiz* 148 (2); *RejPos* 131v; Gdzie grofza niezachowal/ iużes nędznik wieczny/ A iellie zadlużył/ nie będzieł przepieczny. *BielSat* Dv [*idem BielRozm* 25]; *RejZwierc* 134v; *KochPs* 208; *BielRozm* 25.

»gdzie już ... już« (1): A gdzie iie iuż fzczyrośc a prawá miłośc miedzy przyiacioły zámnoży/ a co iuż moze być rofkolźnieyżego ná światcie? *RejZwierc* 90.

»gdzie już ... oto już« (1): A gdzie iuż łow a wykrętow nie doftanie/ oto iuż walczą mieczem *RejAp* 163.

»gdzie ... tedy, tedy ... gdzie« (41 : 1): *FalZioł* IV 42c (2); *LibMal* 1545/102; *RejKup* e2v; *LubPs* Z; *KrowObr* Bv; *BibRadz Num* 33/54 (3); należli chytrfzą drogę tho iest gdzie mocą niemogą tedy za pieniądze przewiodą *BielKron* 248v; *GrzegRóżn* Cv; *SarnUzn* Fv; *SienLek* Vv; *GórnDworz* li5; *RejPos* 130 (2); *GrzegŚm* 33 (2); Gdzie widzi [mądry lekarz] iż moze leguchnym lekarstwem co zágoić/ tedy nie lieka/ nie pali *RejZwierc* 44v (5); a gdzie káiánia za grzechy nie będzie/ tedy flába nádzieia żywotá wiecznego. *CzechRozm* 95v (3); *ModrzBaz* 118v (2); *BielSjem* 19; *GostGosp* 80; *OrzJan* 67; wżakże gdzie kto pozwan bydź ma [*si quis citari debuerit JanStat* 522] ná Dworze náłzym [nie we Dworze náłzym *ibid.*]/ álbo nie v ładu náłzego: tedy nie w domu szlácheckim/ ale v Włódarzá/ álbo v Wóytá pozew niech będzie położón *SarnStat* 574 (10); Bo gdzie w tym poprawy fkuteczney w oyczyźnie náłzey nie będzie/ tedy vyrzimy/ [...] / że w rychle v nas będzie więcey ięzycznych/ a niżeli ręcznych dáleko potrzebnieyżych ług *Rzeczypołp*: *VotSzl* C2.

»gdzie też« (2): Gdzie też baczył pocźciwie nie folguy miełzkowi *RejWiz* 44v; *CzechEp* 57.

»gdzie ... to(ć)« (11): *KromRozm I* F3v; Bo gdzie chytróśc nie šprofta to iie o moc kułżá *RejWiz* 77v (2); gdzie go [pana] záżrzy/ ná zamku/ w kościele/ ábo gdzie naywięftza zgráia/ to wnet do niego popędzi *GórnDworz* L5v; *StryjKron* 673; *GórnRozm* Lv; *GostGosp* 20; Bo gdzie co więcey w Graeckim niż w Lácińfkim [tekście] było/ tom gwiazdką náznaczył w texcie y ná brzegu *WujNT przedm* 16 (3); *SarnStat* 52.

»nigdy ... gdzie« (1): Nigdy iáwney bitwy nie zwodź/ gdzie iie nie špodźiewal zwięftwá *BielSpr* 36.

»tam gdzie ... tedy« (1): tam gdzie oicza za zivota zapozwą tedi iie bronicz liati ktorych bi niemieli niebędą mocz. *ComCrac* 16.

c. Wskazujące na okoliczności, w jakich realizuje się treść zdania nadrzędnego; łacińskim jego odpowiednikiem najczęściej *ablativus absolutus*, niekiedy wyrażenie przyimkowe: *in* + *Abl*: *kiedy to, wobec kogo* [w *postpozycji* (11), w *interpozycji* (4)]; „gdzie by” (2)] (15) : *OpecŻyw* 4 (2); Przyšli tedy połowie do Gábáá Saulowego/ y mowili te łowá gdzie lud wšyłtek šlyłł [audiente populo] *Leop* 1.Reg 11/4; Tedy on Efron Heteyczyk odpowiedział Abráhámowi/ gdzie šłyłzeli [!] [*cunctis audientibus*; w głos przed wšytkimi *Wujek*] wšytcy Heteyczy *BibRadz Gen* 23/10; Y mowił do Efróná (gdzie šłyłł lud [*circumstante plebe*; w kole ludu *Wujek*] oney ziemie) themi łowý *BibRadz*

Gen 23/13; czytać będzieś zakon ten przed wżemi Izraélczyki/ gdzieby wżyfy fłyzeli [*coram omni Israel in auribus eorum*]. *BibRadz Deut 31/11 (6)*; á daż mu [*Jozuemu*] przykázania gdzye wżyfy vyrzą [*cunetis videntibus Vulg Num 27/20*; przed oczymá wżyftkich *Wujek*] y część pocżciwości/ áby go fłucháło wżytko zebránie kościoła moiego *BielKron 43v*; Grekowie fie rozgniewáli/ vrádzili przyciągnáwży pod mury Troiánkie/ gdzyeby ná tho pátrzyli wżyfy/ zábić fyná krolewskiego Polidorufá kámiénmi przed oczymá wżyftkich Troiánów ktorzy z muru pátrzyli *BielKron 57v (6)*.

2. *Wprowadza zdanie okolicznikowe przyczyny: bo, ponieważ [w tym: w postpozycji (41), w antepozycji (4)] (45)*: gdziechmy thedy fprawiedliwye fą przywálfsceni tobie racz fie nami miłosciwie opiekac *RejPs 213 (2)*; *RejKup h8v*; Niektorym [...] wżyftko wedle myfli idzie/ [...] gdzie pan Bóg/ ludzkemu rodzaiovi/ częfto kroc/ nadzieię fwyi świętyi záplaty przed oczy ftawiá *MurzHist R (3)*; *MurzNT 88v*; *LubPs gg2v (2)*; *GroicPorz eev*; *KrowObr 18*; A też iego tá ordá iáko Tátárowie/ Gdzye co ktory włápi/ káždy chowa fobie. *RejWiz 167*; przypłynął [...] do Telámoná prożąc áby Helfyoná bylá wroconá/ mowiąc: iż nie fłufzno krolewskiego ftanu pánnie być w niewoli/ gdzye fie to ták nigdzyey nie záchowuie ná fwiecie/ gdyż pánieńfka płęc nikomu nieieft ni w czym przeciwna *BielKron 55 (6)*; *Prot Av*; *SarnUzn C3 (2)*; *Górndworz li5v*; *GrzegŚm 63*; Wzowmyfz Woytá z Lawniki BurmiŃtrzá z Ráycámi/ Aby przyfzli z mieyfłkami do nas pieczęćiami. Gdzie oftátniá wołá fwá oznaymię przed nimi *HistLan E*; Widził iż iáwnie Bog niechce być przyczyná grzechu twoiego áni kátem nád tobá/ gdzie wżędy á wżędy fłáfkáwie á miłosciwie vpomináć káżdego raczy/ ábyś fie obaczył w grzechu fwoim *RejZwierc 5v*; Ten Ordynek niżey nápiŃány zwáli Grekowie Amphiftomus/ tho ieft/ o dwu czołách gdzie fie iezdni s piefzymi potykáią. *BielSpr 33*; *CzechRozm 192v*; *StryjKron 406 (3)*; *CzechEp 186*; y ták fię człowiek przy fwym iáko robił zoŃtoi/ gdzie iáwnie przed wżytkim światem káždemu nagrodá będzie. *SkarKaz 4a*; *SkarKazSej 682a (2)*.

Połączenia: »gdzie tam« (7): TEdy Roboám fzedł do Sychem gdzie fię táb byl zebrał lud [*quia in Sechem venerat omnis Israel*; bo táb fie byl zebrał *Wujek*] áby go poŃtanowili Krolew *BibRadz 3.Reg 12/1*; Potym [*Solimán*] rofkazał Krolowey/ áby wyiecháłá z zamku do Lipy w Siedmigrockiey ziemi/ y z dziećięciem y z opiekuny/ gdzie táb będzie miáłá wżytkę wczelność/ y záchowanie w poćciwości *BielKron 313v (6)*.

»gdzie też (i)« (2): Potym fię kupiecz zawierczyał V Plebana rady fłukał. Gdzie też znalazł rady malo Wnet mu fńąc fercze ftruchlalo. *RejKup b4*; *MurzNT 88v*.

»gdzie tu« (1): A co to ieft krolowác iuż ná to wywodow nie trzebá/ Gdzie y tu przypátrzyć fie możemy nierozdzielności Oycá y Syná y Dncbá fwiętego *RejAp 188v*.

»gdzie więc« (1): [*z pożywania cebuli, czosnku przychodzą niemocy mózgowe*] A na więcęcy gdy kto tego na noc pożywa gdzie więc takowe dymy nie wyfzumáią fie żadná robotá ale proŃto á wolno wzgorę idá gdi człowiek fpi. *GlabGad 13v*.

3. *Wprowadza zdanie podające uzasadnienie, rację lub przesłankę dla twierdzenia albo pytania wyrażonego w zdania nadrzędnym: jako że, skoro, bowiem [w tym: w postpozycji (148), w antepozycji (11), w interpozycji (1)] (160)*: *BierEz N4v*; *PatKaz I 9v (2)*; *PatKaz III 87*; a zwlázfzcza iŃz miedzy grzyby fą rodzaie gich rozmagithe/ gdiem widziáł człowieka ktory po iedzeniu grzibow wpadł w dichawicze/ j w kurczenie y w omdlenie *FalZioł I 56c*; *BielŻyw nlb 4*; *LibLeg 10/152 (5)*; *LudWieś*

A4v; *SeklKat* K4v; *MurzHist* R4; *ZapWar* 1551 nr 2684; *KromRozm II* h3; Y toć v nas widzimi fye nye ápoštołłki fpofoob/ gđzye biskupow á kápłanow poľpolitwá łobye nyeobiráyą. *KromRozm III* 17 (2); Co rzecz yeft dofwyádfłłoná nye tylko z ludzi ále z bydłá/ gđzye gdy yágnye do kozy przypuľfczą/ álbo ono koźim mlekyem odchowywa/ wełná na yágnyećy fkoźleye *GliczKsiąź* D4 (3); *LubPs* Xv; *GroicPorz* ii4v; *KrowObr* 192 (9); Potykáli fie tedy ále z wielką łzkodą Krześciáńłką/ gđzie Krol zábit Władziłław z wielkim ludem fwoich *BielKron* 245v (13); *GrzegRóżn* I4v; *OrzQuin* S3; *SarnUzn* C3 (2); A przytym łłuchay/ iáko iednáł Pan przedłię y w gniewie łwoim wiernych łwych opuľfczác nie raczy/ gđzie táł rofkázowác raczy temu łiedzácemu ná tey czarney łzkápie: Iź oleiu á winá ábyś nie obraźał *RejAp* 59 (8); *GórnDworz* C6; Gdyź łam błogofłáwiony ten Pan [...]/ raczy łam vłtj łwemi łwiádectwo dawác o tey trzeciej perłonie Bołtwá łwego/ gđzie ná wielu mieyfcach mowłł/ iź przydzie Duch łwięty pociefzyciel *RejPos* 150v; Krześciáńłki człowiecze vciekay á łtrzeź fie pokoiu tákowego/ ktory łwiát dawa tym pielfczofłkom á miłofłnikom łwoim: gđzye widzłł iź omyłny á nie długo trwájący ieft. *RejPos* 334v (29); *RejPosWiecz*² 93; *RejPosWiecz*³ 96; *RejZwierc* 5 (2); *BielSpr* 5; *WujJud* 68 (3); *RejPosWstaw* [21³]; *BudBib* ov; *CzechRozm* 32; *SkarJedn* 322 (2); Bo prozna ieft około złych praca/ gđzie z ktorych dobrych poźytku niemáłz *SkarŻyw* 250; *CzechEp* 162 (2); *WerGość* 267; Nieźyźné w cnotę to tám były látá/ Gđzie ledwé ieden ze włzytkiego łwiátá Náleźion / co go Bóg wćále zachowáł/ Gdy nierząd płował. *KochPieś* 32; *GostGosp* 152; *OrzJan* 25; cegłá przez gołé c/ cíáło przez ć/ á czołó przez cz: gđzie to cz/ ináćzy iuź brzmi, niź które z owych dwu *JanNKar* E2; A gdy dorołcie [kaźdy] izali nie ieft poddanym práwom/ gđzie łą y ná krole piłáne. *SkarKaz* 44b; *KlonWor* 13;

Połączenia: »gđzie i« (7): Są tedy oni Ruś práwa/ ktore niektorzy mnimali wynidź od Rułá brátá Lechowego [...] niekthorzy od bárwy z Rumiána czarney (gđzie y dziś mowiemy rułze włosy). *BielKron* 427; *RejAp* 29; Ale lepiej ieft vpokorzyć fie s pokornemi/ niźli dzyelić bogáctwá z hárdymi. Gđzye y Pan náłz popráwuiąc thego á vkáźniąc máłe dzyatki onym hárdym Licemiernikom/ ktorzy dułáli w zacnołciach łwoich/ powiedáł im *RejPos* 13v (3); *RejPosWiecz*² 91; tedyby wźdy o tym myłłł/ áby wet zá wet oddáł Iákoź to v łwiátá wedle cíáłá/ zda łię być rzecz pod czás niektorym nie od rzeczy: gđzie y mrowká zdrazńioná ná włętfzego łię nie rowno nád łię gniewa y łzczypie go *CzechEp* 4.

»gđzie jednak« (1): A przedłię Athánázius w tym krotkim Kredzie (gđzie iednáł w tákim piłaniu in Symbolis nie iefł obyczáy długiemii fie łłowy y wykłády báwić)/ tę to łentencią iednáłke wyłóżyć chciáł. *SarnUzn* F8v.

»gđzie ono« (3): *RejAp* 46v (2); Naprzod czás długi znáćzy [słowo: na wieki] gđzie ono Bog Abráhámowi y po nim potomłtwu iego/ obiecuie dáć ziemię Kánáneylką/ w ołiáđłóć wieczną: [...] Tę ziemię iź iuź dáwno vtráćili: á Bog ieft prawdziwy ktory kłámáć nieumie: tedy przez to łłowo/ w ołiáđłóć wieczną/ czás długi rozumiał *CzechRozm* 85v.

»gđzie oto« (6): Tu niepotrzebá wiele piłác/ ábowiem moźe koźdy poznác łáčno wáłze bluznierłtwo/ gđzie oto z owłá tzárowánego/ vtzyniliłcie łobie Kryłtułá y zbáwićielá inłzego. *KrowObr* 95v; *RejAp* 197v (4); Pátrzayźe iáko tu Ewányeliłtá s. przypomina/ iáko fie ten Pan záwźdy

dziwnie przypytawać raczy niewzyęcznościam dobrodzyeyftwá swego świętego gdzie oto mowi: Azali ich nie dzyefięć oczyszcionych było/ y gdzież sie ich dzyewięć podzyało? *RejPos* 215.

»gdzie tam(że)« (10): *KrowObr* 160v (2); *BibRadz* II 32b *marg*; Mieszczanie aby nie ieździli z miálthá nigdzie/ by obyczáiw fkáżonych záfię fkąd nie przyniefli álbo nie náwykli/ zwłáfczchá Lakonnickich gdzie tám byli fkáżonych obyczáiw ludzie. *BielKron* 272v; Lubufki powiát odłączon ieft od Polłki niesprawiedliwie/ gdzie thám kilka kfiáżąt leży Polłkich prawych dziedzicow w kościele S. Piotrá pod zamkiem. *BielKron* 362; *RejAp* 185v; *RejPos* 101v (2); *RejPosWiecz*² 92v; *CzechEp* 108.

»gdzie ... tam(że)« (7): Abowiem gdzie Teftáment iefth/ támżec musi być śmierć tego kthory teftáment czyni [*Ubi enim testamentum, mortem necesse ferri testatoris*]. *BibRadz* *Hebr* 9/16 [*przekład tego samego tekstu CzechRozm* 260, *WujNT*]; *WujJud* 112v (2); *CzechRozm* 260; Bo gdzie ieft zaplátá/ tám y y [!] załługá być musi. *WujNT* 21 (2); GDzie cztery filary dom iáki ná łobie nołżą, tám musi byđz dom ten mocny y trwáły. *SarnStat* 550.

»gdzie też i« (2): *BielKron* 98; Tuć sie znáczy/ iż y święci ludzie/ y oni krolowie oni rycerze/ á oni hetmáni/ bywáli vbráni/ á żywáli onego hoynego nádania od Páúa [!] swego: gdzie też y hoyności poczciwey Pan nie gáni áni zákázuie [!] żadnemu. *RejPos* 162.

»gdzie tu« (4): *RejAp* 19 (2); Y okazał to nam Pan náłz iż czemu rozum sproftáć nie może/ ábyfmy wiará podpieráli. Gdzie thn mowi Nykodemowi: iż my co wiemy to mowiemy/ á co widzimy fwiádfzimy. *RejPos* 153v (2).

a. *Wprowadza uzasadnienie dla negatywnego stanowiska wyrażonego pytaniem retorycznym ekspresywnym* (10): *PatKaz* III 151; *KrowObr* 149; Obácźze z tąđ/ izali nie tho ieft pomiełzanie Bábilońkie/ ábo ktore może być iuż więcźsze pomiełzanie/ gdzie przá tego co mowili/ á czego przeli záfię twierdzą/ gdzie co fthoi obaláią/ á obálone rzeczy z nowu buduią/ áby fię potym obáliły *GrzegRóżn* H2v; *KochFrag* 22; Gdźież mię bowiem kto czego náuczyć może, gdzie go nie rozumiém? *GosłCast* 5 (2); Gdzie fercá różne: iáko zgodna rádá około oyczyzny być ma? *SkarKazSej* 673a.

Połączenia: »gdzie i« (1): á dla czegoż [*Nowowiernicy*] óń [o czyściec] fię tak bárzo fráfuia? gdzie y náłzym wyznánim to máią/ że oni do Czyścá nie należą. *WysKaz* 37.

»gdzie więc« (1): Gdzie Więc (*marg*) iefli (–) [*Si ergo*] światłość która w tobie/ cięmnoścía ieft tato cięmność iakółz wielką ieft? *MurzNT* *Matth* 6/23.

4. *Wprowadza zdanie okolicznikowe przeciwieństwa o treści przeciwstawnej, kontrastującej: natomiast, podczas gdy, tymczasem, zaś [w tym: w postpozycji (58), w antepozycji (5), w interpozycji (1); „gdzie by” (10)] (64) :* [*Starosta kamieniecki*] flal trzy kroc do K. yeso M powiadayacz yako ya mam kamiencza dobiwacz a dobiwfchi dacz go Czefsfarzowy Thureczkiemv gdziem ya tego nygdj wvmiſlie nyemial *LibLeg* 10/152v; *RejKup* y3 (2); *ZapWar* 1550 nr 2664; Acz wtem fye fnámi nyezgdazyá/ iż/ gđzye my wyerzymy/ iż chleb y wino w cyáło y krew páńfką przez flowo Boże fye przemienya: oni powyádáya/ iżeby przedfye chleb y wino w cáłóci fwey támże zostawáło. *KromRozm* I G3; A otoci moj chčá mię poniewoli we zdrowiu zachowáć/ gđziebych iá woláł na mieſcu kaźdego potępionego być/ nizeli na ſwiecie żyć *MurzHist* O (3); Aboſcie nieczytali w zákonie/ że w łobboty/ kapłáni wkoſciele łobbotę pokálaia a przes winy fá: Gdzie iá wám powiedám [*dico autem vobis*] iże tu więtfzy ieft niźli koſciół *MurzNT* *Matth* 12/6 (3); *KrowObr* 17; iefli cię [*bliższy krewny*] będzie

chciał mieć łobie prawem krewności/ dobrze łie łthanie: gdzie iełli on niezáchce [*sin autem ille noluerit*; á iełli on nie zechce *Wujek*] bez chyby ia łiebie wezmę łobie zá żonę *Leop Ruth* 3/13 (2); *BibRadz* II 12b *marg* (2); ábowiem thám niewiáfty ták łą płodne iż rzadko ktoraby iedno dzyecie miáła przy porodzeniu/ [...] a ómego miełiącá rodzą/ gđzyeby v nas bez łzkody nie mogła być. *BielKron* 8v; O biedałz nam męłkiemu rodzáiowi/ źełmy iuż przyłzli ná niewiełci łąd/ gđzieby im przyłtoyni kádział przáść niźli nas łądzić *BielKron* 318v (10); *SarnUzn* C6 (2); Z náuki tey/ przyłzły długie/ y wydwarzáne mowy/ ktore y zátrudniáią rzeczy włzytki/ y czynią długie łeymy: gdzie oycowie náłzy nie vmieiac piłma/ więczey dobrego połtánawiáli zá cztery pięć dni/ niź dził zá niedziel łiedmnałcie/ ómnałcie. *GórnDworz* G5; ábowiem z rołpułtności białyhgłow/ siłá łie złego rodzi/ gdzie męłczyznłka niepowłcięgliwołł/ nigdy thák łwiátu łzkodzić nie może. *GórnDworz* Z7; iáko wielka wodá ábo nigdy/ ábo rzadko łie záłchnie/ gdzie przeciw themu máła wodá ledá zá przyczyną hneth łie łkází *GórnDworz* Ggv (12); *HistLan* B; *RejZwierc* 40v; A połłał go [...] z domu rodzicow iego/ ktorym on był poddány y połłufzny/ áż do czáłu wyłcia łwego ná łwiát: gdzie łie iuż potym domem y powinowátymi łwymi nie parał *CzechRozm* 35 (5); *SkarJedn* 295 (2); Pewnieć gđzie Chriłtus łyn człowieczy nie ma gđzie głowy przyłłonić/ máią chytry łifowie iámy łwe/ y łzczebietłwi wrołłowie gniazdá łwe. *CzechEp* 60 (4); Gđzieby Bogá mieli chwalić/ nie włtydáią łię go bluźnić/ łercem, vłty, vczynkiem. *ArtKanc* Q5v; Vopiscus – Ieden zblifniátziwi [!] gdzie drugi beł martwi. *Calep* 1140b; á gdzie łię przed tym wály/ džiáłá/ y máchiny nieprzyiaćielłkie pożyć nie mogły/ łczudłkom iákoby lekkiego Pogáńłtwá teraz ielłeł poddána. *PowodPr* 5.

Połączenia: »gdzie jednak« (1): Ták iż ty kłięgi nie łwiętemu Ianowi Ewángeliłcie ale niektoremu Theologowi przywáłzczałł. Gdzie iednáł záprawdę/ tenze Ian ielł/ ktory ná pierłiach Páńłkich przy wieczérzey odpoczywał *Leop Apoc arg*.

»gdzie ... to« (2): *CzechRozm* 105; Pewnie/ gđzie wiernemu nie wolno kupić y przedác [...] to bálwochwáłłtwem łwym, Bogá bluźniácym/ włzytko wolno. *CzechEp* 60.

»gdzie ... tu« (5): *LibLeg* 10/152v (2); gđzyeby był miał pomagác iemu przeciw Turkom iáko pan zwirzchni Kłzełciáńłki/ tu łie ielłcze iego łmierćł rádował. *BielKron* 188v; gdzie mu ielłcze temu to Oktawiulowi miał pomagác tu o iego złym łtał *BielKron* 236; Iż gdzie przed tym Moyźelzá żadne Proroctwá nie vprzedziły/ ktoremi by był zálecon: [...] tu Iezulowi Pánu włzyłcy Prorocy łwiádectwo wydawali/ y łam Moyźelz. *CzechRozm* 106v.

5. *Wprowadza zdanie okolicznikowe przyzwolenia: chociaż [w tym: w postpozycji (12), w antepozycji (6), w interpozycji (2)] (20)* : a za łara tełz płodną była gđzye tego dluo czekála a potym yłáaka [...] porodzyła *PatKaz* III 105; *KromRozm* I M3v; *MurzNT* 38v (2); *LubPs* L2; [*Aleksander*] máiac lekárzá Filipá/ dał mu łwe zdrowie opátrzyć/ gđzye mu tego zbroniono/ mieniác iż krol Perłki tego lekárzá napráwił ábyć trućinę zádał. *BielKron* 124; Tego mu [*łw. Grzegorzowi*] zayrzał Sábinianus włzytkięgo/ y dał iego kłięgi palić/ gđzye tego drudzy bronili/ niechciał przełtác. *BielKron* 164v (6); Bo y Páweł łwięty gdzie piłze do Rzymian/ do Zydow/ álbo do Gálatow/ nie mniay ábyć to iuż Zydow álbo Rzymiánom albo Gálatom tylko łłuzyc miáło *RejAp* 6v; A nędzny człowiek/ nie thełko áby tego łzukał/ ále ielłcze od tego vcieka: gdzie go do tego wabią/ námwaiáią/ a dziwnemu

obietnice obiecują. *RejPos* 54 (2); iáko więźnie frogiego więzienia prażni bywáią/ gdzie iuż czáfem iedno do iutrá śmierci czekáli *RejZwierc* 85v.

Połączenia: »gdzie ... a« (2): Krol yego M nieraczil tego [przepuścić posła do Moskwy] dla mine [!]
vezinicz a wżakzem ya yednak poľlal posła swego przez ziemie Tatarską do moľkwi gdzie tatarowie
są pogany. a vczynily tho dla mnie *LibLeg* 10/151; *Oczko* 7v.

»gdzie ... ale« (1): gdzie piľmo wřpomina czterdziećci plág/ ále oni według vřtaw řwoich vczynili
byli trzydziećci y dziewięć. *BibRadz* II 103a marg.

»gdzie ... przedsię« (1): Gdzie w maľey liczbie będąc/ y nieznácznemi/ Przychodnie nieznaomi
miedzy obćemi/ [...] Przedsię záváždy bywáli w páńfkięy obronie *KochPs* 157.

»gdzie tu« (1): wzięli moc [aniolowie złościwi] nád tymi narody ziemřkimi/ ktorzy [...]/ nie o
niebieřkich rzeczach nie myřľac/ áby iedno náthkáli obrzydľe brzuchy řwoie/ gdzie tu Apořtoľ woľa
ná nie/ [...]: Iż biedá tym nędznikom będzie ziemřkiem *RejAp* 102v.

6. *Wprowadza zdanie okolicznikowe skutku: wskutek czego, więc [zawsze w postpozycji] (14) :*
OpecŻyw 187; *PatKaz* I 8; Item Thesz czy dawam znacz yz Tatarowye wiřly na the řtrone Niepru
wielkymy moczamy swimy atak mię řprawvyá yz albo do waľzey zyemie albo do moyey gdiem tam
poľlal lařzvķę swego dowiaduyacz siie pewney rzeczy. *LibLeg* 10/153; Ták [pustyniami] názywano tę
kráinę w Iudá iż máľo byľá ořiadľa/ gdzie tám Ian mieřzkaľ práwie iáko w puřczy miedzy onymi
ludźmi niczemnymi *BibRadz* II 32b marg; Lodwig Krol Czeski y Węģierski przyiechaľ do Práģi z
rádořciá poľpolitego ludu/ á przed thym rok maľżonķę mu przynieřiono do Budzyniá Máryá/ řiořtrę
Cesářzá Kárlá piáthego/ gdzie byľo w ten czás známienite weřele. *BielKron* 328; Thá [Anna żona
Jagielly] nie vmiáľa inakřzego ięzyká iedno Niemiecki/ wřzákże zá ořm niedzyel nawykľá po Polřku/
gdzye řie temu wřzyřcy dźiwowáli. *BielKron* 383 (8); ogládaľ Pána řwoiego/ ktorego z rádořciá czekaľ/
gdzye tuż wnet potem záwoľáľ: Pánie moy prořzę przyimi dnchá moiego. *RejPos* 24; y inne pierwey
nie znáioime áni řľycháne narody/ y kroľstwá ná wřchod řľońcá y ná zachod niezliczone przywieřć
do wiáry S. y Rzymřkiego Piotrá řięci y łodzi/ ráczyľ. Gdzie řię za morzem dáľeko/ áż práwie/ iáko
mowiá ná innym řwiećie/ Rzymřki kořćioľ rořľzeřzyľ/ y zagony puřcił *SkarJedn* 166.

7. *Wprowadza zdanie okolicznikowe stopnia i miary: (tak) ... że (4) :*

Połączenie: »tak ... gdzie« (4): bo w páľacu řwoim daľ byľ ná powietrzu záwieřć komoreczķę maľá
thák wyřoko/ gdzie áż po drábinie muľiaľ chodźić *GórnDworz* Gg6v; mieyřcá ták řuché/ gdzie prze
řuchořć drugdzie odľogiem žiemniá zátym y puřtynie/ tylko beřtijam á ptářtwu mieřzkániem iest
wľáľnym. *Oczko* 7v; Niderľántu wřpomnieć niechcę/ kráin ták pyřznego/ gdzie co řie kędy ná řwiećie
náydowáľo/ tám řie byľo zniořľo *GostGospSieb* + 4; *OrzJan* 45.

8. *Wprowadza zdanie dopełnieniowe: że, jak to [w tym: w postpozycji (16), w antepozycji (1), w interpozycji (1)] (18) :*
KromRozm I I; Pyotr Klimuntá/ [...] Páweľ Titá y Timotheuřľá ná biskupřtwá
wřtáwili/ nye czytamy iżeby zá yákim obirániem: A Sokrátes řtáry Grecki hiřtoryk yáľnye piřře ná
yednym myeyřcu/ gđzye Yan S. złotouřty Konřtántyńopolřki pátryárchá: ná drugim gđzye papyeř/
á wnet potym gđzye Attikus tákże pátryárchá Konřtántyńopolřki krom wřřelákyego obirányá biskupy
wřtáwyáli. A mogľoby řye teř pokázáć/ gđzye kwoli Cesářzom bez obirányá wřtáwyáni bywáli/
á wřřákoř przez ty/ ktorym to naleřzáľo. *KromRozm* III K (5); Čzytay řobie tegoř Auguřtyná in

Enchiridio/ y w Confelsiach iego/ gdzie Mátká iego prosiła/ áby iey po śmierci przy ołtarzu nie zapominał *WujJud* 201.

a) *Z zapowiednikiem w zdaniu nadrzędnym (11)* : *RejKup* g8; A o tym yáko dzyerżyłz/ gdzye biskupi á kápłani nye zá godnošcyą [...] ku przełożeńštwom košcyelnym przychodzą? *KromRozm III Lv*; *RejWiz* 17; *OrzRozm* P4v; Ekkius powiedział y chciał tego dowiešć iż Koncilium nigdy niemože zbłądzić/ Luter powiedział y chciał tego dowiešć gdzye nie raz Koncilium zbłądziło/ Ekkius odpierał *BielKron* 197; *OrzQuin* Q; Ziemię zdrową po tym poznać/ gdzie zboże długo trwa/ Ludzi wiele ftárych/ bydło zdrowe *SienLek* 2v; *GórnDworz* Cc5v; Y inšzy narodowie gdy co s kim dzyáłaią/ Szczęšciem to šobie zową gdzie Polaki máiá. *RejZwierc* 243v; bo iż to zá rzecz zacną/ pożyteczną/ á práwie šwiętą/ gdzie šye Cieplice vkažály/ być rozumieli *Oczko* 11; A gdzie potym nápišál fequenti autem anno, ktorý šię tám 1309 omylnie rozumie [...] Tedy w tym Czytelniku miły nie Miechouiušłowi [...] ále Drukárzowi/ [...] tę omyłkę lat przyczytay *StryjKron* 380.

9. *Wprowadza zdanie podmiotowe: gdy, jeśli, że [w tym: w postpozycji (14), w antepozycji (1)] (15)* : Iášna pochodnia przed káždego oczy/ gdzye špráwiedliwy špołu z cnotą kroczy. *RejZwierc* 211v (2); Lepiéy iednák gdzie špráwy dobre štárlžych znamy *GošCast* 35.

a) *Z zapowiednikiem w zdania nadrzędnym (12)* : á wšłákož to šnadz iešt nápewnieyšfa rzecz gdzie pan bog šam ráczy štać w pošrodku ludu šwego *RejPs* 193; A wielka to rzecz gdzie paná miluią poddani *RejFóz* L3 (2); *KromRozm I N*; A gdzye kogo vščzypnie [*pycha, nieczystość*] iáko wrzod to boli. *RejWiz* 31v; A ták toć iešt pieščzotá/ toć iešt miłošć práwa/ Gdzye około młodošci ná wšzem dobra špráwá. *RejWiz* 89; *RejAp* 23; A to iešt owoc ich [*fálszywych proroków*] nagoržy/ gdzye nas odwodzą od šczyrego á prawdziwego šłowá Páńškiego *RejPos* 64v; *RejZwierc* 220 (3); *Phil* Q.

10. *Wprowadza zdanie przydawkowe: iż, że [zawsze w postpozycji] (4)* : W náuce tedy/ która pirwšze mieyšce ma/ dwie šie rzeczy obaczyć godzi. Pirwšza/ że tu nie mowi o káždey náuce/ ále tylko o Apoštólškiej. Drugae gdzie mowi że w oneyšze nauce Apoštólškiej trwał košcioł./ *RejPosWstaw* [143³]; który między mury domowémi woynę z nieprzyáicielem toczy/ šacno táki ferce tráci z onégo šrogiégo žalu/ gdzie oyczyná mieczem y ogniem špušłozona/ gdzie pátrza oczymá šwémi ná to/ co [...] boleć muš *OrzJan* 135; dozwała poymáć y šzacowáć, y obręczyć dla dwu przyczyn. Piérwšza, iż čiáza ma bydz wšęšza niz rzecz, o którą čiázaią, y druga gdzie máło šáfów. *SarnStat* 669.

11. *Jako lužny wskažnik nawiązania wprowadza często nowy akapit: a, i (13)* : *LibLeg* 10/67; Gdzie [1.*Petr*] ná inšzym mieyšcu Piotr šwięty ty šłowá dwoie wykłáda ieštze šferzey mowiáć *KrowObr* A4v; *CzechRozm* 32; *PaprPan* Q3; *CzechEp* 131; *ŠkarKaz* 3a.

Połączenia: »gdzie oto« (4); *RejAp* 122v; y šrodze o to Koryntczyki šuka że šie przed niewierne przełožone przywodžili/ á nierádfzey krzywdy čiierpieli. Gdzie o to ielli tę rzecz Chrištušowé dobrze y pilnie vwažywfzy rozbierzełz/ tedy w niey ono wšzytko naydžiefz/ coš šam przedtym ná trzy čięšci dzielił. *CzechRozm* 247 (2); *CzechEp* 270.

»gdzie tam« (1): Táki áby do dniá kthory piérwšzy będzié po oštátniem Szábácie/ bylá liczbá piáčidžiefiat dni/ gdzie tám [et] w ten čas ofiárowáć będziéćie nową šniedną ofiárę Pánu. *BibRadz Lev* 23/16.

»gdzie też« (2): toć ią kwiatki á owoce ktore pochodzą bárzo wdzięczne á bárzo wonne s tey wiary temu Pánu nálezemu. Gdzye też tego dokłádác thu raczy/ iz tákaż wiará ma być y przeciwko bliźniemu íwemu pirwey z miłością złączona. *RejAp* 29v; *CzechRozm* 254.

III. *Partykuła pytajna uwydatniająca nierealność lub niemożliwość czego: w jaki sposób, jakże; w założeniu odpowiedź negatywna (5)* : *Leop Ps* 130/2; A gdy żóná Putyfárowá oczy íwoie obrociłá nań/ miłowálá go y rzekłá/ ípi zemną. Bronił iey tego Iozeph mówiąc: Pan twoy polecił mi wízytko w moc iedno ciebie nic/ gdzye to mogę wczynić? owízekibych zgrzełzył y przeciw Bogu/ y przeciw pánu/ y przeciw zakonowi. *BielKron* 16v; Ktoż cie z tego wyiác ma? ktoż cie obronić ma? gdzye twoy rozum/ gdzye twoiá moc temu íproftác może? *RejPos* 133v; Philozophowie [...] y tę [*przyczynę*] naleść chcieli/ iefli wody nie ze dżdżów/ álbo iefli z inąd powftawáią. Co iz lámé oczy vkázuią być z ziemie á nie tylko nie ze dżdżow/ ále ze dżdże lámé z nich roftą/ wyźszy wzmianka byłá bo gdzie álbo który dełzcz rzekam nálezém ták gęłtym á wielkim/ dodácby máteryéy mógl/ áby wiecznémi czáfy ták byłtro/ ízeroko/ y głąboko cíekły? *Oczko* 7.

Cf **DZIEŠKOLWIEK, GDZIEBY, GDZIEBYKOLI, GDZIEĆ, GDZIEĆKOLWIEK, GDZIEKOLE, GDZIEKOLI, GDZIEKOLWIE, GDZIEKOLWIEK, [GDZIELE], GDZIELI, GDZIEŚ, GDZIEŻ, GDZIEŻBYĆ, GDZIEŻKOLI, GDZIEŻKOLWIE, GDZIEŻKOLWIEK**